MARTIN HLAVÁČEK,
KANDIDÁT DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU PŘEDSTAVUJE SVÉ VIZE A PLÁNY

str. 6

DOJNICE A VÝROBA MLÉKA
JE V PRAXI ÚPLNĚ O NĚČEM JINÉM NEŽ SI MYSLÍ ODTRŽENÁ VEŘEJNOST

str. 18

MARKÉTA DAVIDOVÁ,
NENÍ JEN ÚSPĚŠNÁ BIATLONISTKA, ALE TAKÉ STUDENTKA ČZU

str. 4 Přílohy

ZPRAVODAJ
AGROBASE
INFORMAČNÍ NOVINY AGRÁRNÍ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY
NOVĚ JAKO MĚSÍČNÍK
25. DUBEN 2019
www.akcr.cz

KAŽDÉ VYDÁNÍ AGROBASE můžete mít **ZDARMA** až do vaší schránky, objednávky na **sekretariat@akcr.cz**

XXVII. SNĚM AK ČR SE KONÁ JIŽ 12. KVĚTNA V BRNĚ

ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ JSOU KRÁSNÉ A ROZMANITÉ SEKTORY, ALE PŘINÁŠEJÍ ŘADU NEJISTOT

V DRTIVÉ VĚTŠINĚ DALŠÍCH PODNIKATELSKÝCH OBORŮ TOTIŽ PLATÍ, ŽE POKUD ČLOVĚK DĚLÁ SVOJI PRÁCI POCTIVĚ, S VYSOKÝM NASAZENÍM A NEJLÉPE, JAK UMÍ, VÝSLEDKY SE DŘÍVE ČI POZDĚJI DOSTAVÍ.

V zemědělství přitom o úspěchu či neúspěchu často rozhoduje počasí, ať už to jsou nezvykle vysoké teploty způsobující rostlinám nadbytečný stres, déšť, který přijde ve správnou chvíli, nebo naopak mráz, který přijde ve chvíli nesprávnou. V posledních letech se o tom bohužel všichni zemědělci, a to nejen ti, kteří tak zvaně „polaří", ale všichni výrobci potravin včetně sadařů, zelinářů, chmelařů a vinařů a chovatelů hospodářských zvířat mohli několikrát přesvědčit. Na vině je klimatická změna, o jejíchž původcích můžeme vést dlouhé spory, nicméně ji dnes musíme brát jako skutečnost. Klimatická změna a její důsledky přitom neovlivňují negativně „jenom" zemědělství,

Agrární komora 17. dubna 2019 pořádala mezinárodní konferenci na téma Ochrana vody v přírodě, kterou zahájil premiér Andrej Babiš, společně s ministrem zemědělství Miroslavem Tomanem a ministrem životního prostředí Richardem Brabcem.

ale jsou s to výrazně narušit každodenní chod státu a fungování společnosti jako celku. V posledních letech se totiž nebavíme jen o suchu zemědělském, ale také o suchu socioekonomickém, které může znamenat nejen snížení výnosů hlavních zemědělských plodin, ale také akutní nedostatek potravin či jejich hyperinflaci v důsledku výpadku dodávek, nedostatek vody pro průmysl, osobní potřebu obyvatel (nejen zalévání zahrádky, ale i hygienu a pití) nebo dokonce výpadek dodávek elektrické energie, jejíž produkce je z části (vodní elektrárny, parní turbíny) na vodě závislá. I proto 79 % Čechů v průzkumu na konci minulého roku označilo sucho za významný problém, přičemž 77 % dotázaných si myslí, že by se v řešení sucha měl angažovat stát. Sucho také výrazně přispělo k jedné z největších ekologických katastrof posledních desetiletí, tak zvané kůrovcové kalamitě. Ta přitom nejen narušila trh se dřívím, ale také zhoršila vnímání práce lesníků a dřevařů většinovou společností, která velmi těžce nese proměnu lesní krajiny a omezení průchodu lesem kvůli kalamitní těžbě či následné manipulace, skladování a dopravy vytěženého dřeva. Obnova a stabilizace lesních porostů a celého sektoru je přitom výzvou na dlouhé roky dopředu.

Na zemědělství a lesnictví většinová společnost bohužel pohlíží jako na původce problému. Přitom zemědělství celosvětově produkuje jen 10 % skleníkových plynů a zemědělská činnost a činnost lesnická naopak přispívá k ukládání uhlíku do rostlin a půdy. Na zemědělství a lesnictví by se proto mělo pohlížet nikoli jako na hlavní příčinu, ale jako na hlavní nástroje řešení současné situace. Velkou výzvou v dnešní době je nedostatek srážek. Za poslední čtyři roky nespadlo oproti dlouhodobému průměru cca 700 mm srážek, což je obvyklý roční srážkový úhrn, a změny jejich rozložení v čase (období sucha střídají přívalové deště) se promítají do podlimitního zadržení vody v krajině. To je možné zajistit dvěma způsoby, správným hospodařením na poli a správným hospodařením s vodou. Půda s vysokým obsahem humusu je přitom schopna zadržet až dvacetinásobek vody ve srovnání s vlastní váhou. Funguje v podstatě jako velká houba. Vysoký obsah humusu v půdě zajistí jedině správné hospodaření s využitím statkových hnojiv a dalších organických zbytků (po meziplodinách, zeleném hnojení atp). To jsou základy, které každý správný hospodář zná. Vodu je však nutné zadržet také ve velkém, aby neutíkala z našeho území do dalších povodí a bez dalšího využití do moře. Proto jsme v tomto roce jako Agrární komora ČR podpořili záměr výstavby vodního koridoru Dunaj–Odra–Labe, který by mohl najít využití nejen jako přepravní kanál pro zemědělské komodity, ale mohl by přispět k zadržení vody na našem území a k celkovému zlepšení vodní bilance v krajině.

Jak jsem uvedl výše, postupy správné zemědělské praxe, která by měla vést nejen k lepšímu zadržení vody v krajině, ale také lepší ochraně půdy proti erozi a udržení její úrodnosti, zemědělci dobře znají. Problémem nicméně stále zůstává ekonomická stránka věci. Ceny zemědělských výrobců totiž v posledních dvaceti letech spíše stagnují, přičemž náklady (včetně mezd a pachtovného) neustále rostou. Rostou také administrativní a byrokratické požadavky a omezení, která někdy vznikají tak říkajíc „od stolu" bez vazby na skutečnou praxi. S tím se zvyšuje také počet mnohdy zbytečných kontrol, které kontrolují již kontrolované a snaží se, aby „něco" našly a obhájily tak vlastní činnost a existenci. Dalším zdrojem nejistoty pro zemědělce nejsou jen stále se zpřísňující požadavky a administrativní zátěž, ale poměrně velká řada nejasností ohledně budoucích pravidel Společné zemědělské politiky po roce 2020. Oproti původním předpokladům tak po více než dvou letech od zahájení veřejné konzultace a rok po zveřejnění návrhu Komise neznáme finální podobu pravidel ani rozpočtu.

Víme jen, že nová Společná zemědělská politika bude po zemědělcích požadovat více a že jim za to pravděpodobně dá méně peněz. Vzhledem k dalšímu zpřísnění pravidel ochrany životního prostředí se pak pravděpodobně nedočkáme ani slibovaného zjednodušení administrace. Evropská komise a následně Evropský parlament navíc chtějí omezit také obálku citlivých komodit, jejichž podpora je pro zemědělství v České republice, kde za posledních došlo k poklesu produkce na zlomek původní hodnoty, zásadní. Místo toho Evropské instituce dokola opakují stejnou „písničku" o nespravedlivém rozdělení podpor v poměru 80 : 20 %, přičemž největší nerovnováha netkví v neférovém rozdělení podpor malým a velkým (i stohektarové hospodářství je přitom z pohledu Evropy velké), ale v asymetrickém rozdělení podpor těm, kteří něco produkují, a těm, kteří neprodukují téměř nic. Dotační podpory by měly v první řadě plnit motivační funkci, nikoli napravovat zdánlivé sociální křivdy. Žádná společnost se ještě nikdy v historii neprodotovala k blahobytu podporou neproduktivních. Finanční prostředky určené na dotace navíc musí vždycky někdo vyprodukovat.

Tím se dostávám k závěru mého úvodního slova. Pokud stojíme před společnými výzvami (ať už je to klimatická změna, nebo nárůst obyvatel ve světě a jejich rostoucí nároky na výživu) musíme je řešit koncepčně a společně. Za změnu klimatu zemědělci nemohou. Mohou ji nicméně pomoci vyřešit, ale nemohou ji vyřešit sami. K tomu, aby k řešení problémů a výzev moderní doby mohli přispět, musejí mít podporu od státu a zbytku společnosti. Stát by měl zemědělcům nastavit adekvátní podmínky (motivační podpora od státu, férové podnikatelské prostředí, hospodaření s vodou ve velkém), přičemž společnost může nejvíc pomoci tak, že se bude více zajímat o to, odkud pochází potraviny, které konzumuje, a také tím, že náležitě ocení práci zemědělců, ať už preferencí českých výrobků, ale také tím, že si začne uvědomovat širší souvislosti zemědělského hospodaření včetně práce, která za ním stojí.

Vzhledem k velice blízkému termínu voleb do Evropského parlamentu bych vás všechny chtěl zároveň požádat, abyste k volbám nejenom šli, ale abyste zároveň vnímali názory kandidátů pro oblast zemědělství, potravin a venkova a vybrali takové zástupce, kteří budou v Evropě obhajovat a prosazovat zájmy České republiky a českého zemědělství.

Ing. Zdeněk Jandejskek, CSc.
prezident AK ČR

ZROZENO V EU – PROGRAM PROPAGACE ZEMĚDĚLSTVÍ

AGRÁRNÍ KOMORA ČR V LOŇSKÉM ROCE ZPRACOVALA, PŘEDLOŽILA A OBHÁJILA PROGRAM NA PROPAGACI EVROPSKÉHO MODELU ZEMĚDĚLSTVÍ, KOMODIT A POTRAVIN POD NÁZVEM ZROZENO V EU, KTERÝ SE ZAČAL REALIZOVAT 1. DUBNA 2019. VOLNĚ TAK NAVAZUJEME NA ÚSPĚŠNÉ PROGRAMY Z PŘEDCHOZÍCH LET: „BÍLÉ PLUS. MLÉKO, VELKÉ PLUS PRO VÁS" A „BÍLÉ PLUS. MLÉKO A MLÉČNÉ VÝROBKY, VELKÉ PLUS PRO VÁS".

Program je orientová na propagaci zemědělství jako celku se zaměřením na vybrané komodity, jako jsou mléko, maso, ovoce, zelenina, oleje a víno. Program uspěl v tvrdé konkurenci ostatních členských států. Z celkového počtu 146 žádostí Evropská komise schválila 58 programů včetně českého. „Zrozeno v EU" má za cíl poskytování informací a propagačních opatření na podporu zemědělských produktů na vnitřním trhu. Program se bude realizovat po dobu tří let v České republice a na Slovensku. Sekundárním cílem je pak zvýšit povědomí o kvalitě, chutích, tradicích a rozmanitosti zemědělských a potravinářských produktů u českých a slovenských spotřebitelů. Celkový rozpočet programu je 1 060 000 eur, z toho 70 % hradí EU, 30 % Agrární komora ČR jako žadatel. „Zrozeno v EU" je v tuto chvíli na počátku. Jeho kreativní pojetí se bude odvíjet od koncepce realizační agentury. V rámci programu jsou plánované reklamy v televizi, tisku, na internetu, sociálních sítích, dále účast na veletrhu Země živitelka, vzdělávací výlety na farmy pro střední školy a informační akce spolu s ochutnávkami přímo ve školách.

Od programu si slibujeme mnohem užší napojení na spotřebitelskou veřejnost a průběžnou komunikaci na téma zemědělství a potravinářství s ukázkami rozmanité práce zemědělců a potravinářů, důraz na péči o krajinu, ale také zkrácení dopravních řetězců a logistiky, včetně důrazu na systémy kontrol výroby bezpečných a zdravotně nezávadných potravin. Chceme zemědělství propagovat také jako technologicky vyspělý a moderní sektor a zároveň jako atraktivní sektor pro uplatnění na trhu práce pro nastupující generace.

Úřad AK ČR Praha

JEDNOTNÁ ŽÁDOST 2019

STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND (SZIF) ZAČAL 9. DUBNA PŘIJÍMAT JEDNOTNOU ŽÁDOST 2019. JEDNÁ SE O UNIVERZÁLNÍ FORMULÁŘ, JEHOŽ PROSTŘEDNICTVÍM MOHOU ZEMĚDĚLCI ZÍSKAT FINANČNÍ PODPORU NA PŘÍMÉ PLATBY A NEPROJEKTOVÁ OPATŘENÍ PROGRAMU ROZVOJE VENKOVA. KAŽDÝ ROK SI TUTO ŽÁDOST PODÁ 30 TISÍC ŽADATELŮ, MEZI KTERÉ JE ROZDĚLENO PŘES 30 MILIARD KORUN.

Podávání žádostí končí 15. května, žadatel má ale ještě po tomto řádném termínu lhůtu 25 dní na pozdní podání do 10. června. V tomto případě však platí sankci ve výši 1 % za každý pracovní den. Doporučujeme proto žadatelům, aby podání žádostí zbytečně neodkládali. Nejčastější a zároveň i nejjednodušší způsob podání žádosti je elektronickou cestou přes Portál farmáře, a to buď z pohodlí svého domova, nebo na Oddělení příjmu žádostí a LPIS (OPŽL). Seznam pracovišť OPŽL je k dispozici na webových stránkách SZIF v kontaktech.

Jednotná žádost 2019 přinese několik změn, o nichž se mohou žadatelé dovědět na školeních, které SZIF organizuje spolu s Celostátní sítí pro venkov v průběhu dubna (více informací na www.szif.cz). Uvádíme ty nejpodstatnější. U Greeningu od letošního roku platí povinnost zákresu plodin pro žadatele, kteří musí deklarovat plodiny. U Welfare (Dobré životní podmínky zvířat) dochází k úpravě roční doby závazku a retenčního období. Pěstitelé brambor budou v terénu viditelně označovat brambory, na které se pobírá dotace, na rozdíl od těch, na které se podpora nežádá. Další změny se týkají standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu: U DZES 5 je platná nová vrstva erozní ohroženosti a od začátku roku 2020 začne platit DZES 7, kdy souvislá plocha jedné zemědělské plodiny na půdě ohrožené erozí nemůže přesáhnout 30 ha.

Z objemu vyplácených finančních prostředků SZIF připadá největší podíl právě na Jednotné žádosti. Vloni si zažádalo 30 137 žadatelů, kteří k dnešnímu dni obdrželi téměř 29 miliard korun. Výplaty probíhají standardně podle harmonogramu. Předpokládáme, že administrace letošních žádostí bude probíhat stejně dobře jako u těch loňských.

Vladimíra Nováková, tisková mluvčí SZIF

STAV SZP PO ROCE 2020

VZHLEDEM K TOMU, ŽE SE BLÍŽÍ VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU, PŘINÁŠÍME AKTUALIZACI VYJEDNÁVÁNÍ REFORMY SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY PO ROCE 2020. TO SE TOTIŽ V POSLEDNÍCH MĚSÍCÍCH DOSTÁVÁ DO ČASOVÉHO SKLUZU.

Původně se počítalo s tím, že by legislativní akty, jako jsou Strategické plány, Společná organizace trhu a Horizontální opatření k reformě Společné zemědělské politiky po roce 2020 měly být schváleny celým plénem (751 poslanců) ještě do voleb do Evropského parlamentu. Tyto volby se konají 24. a 25. května 2019. Podle posledních informací bude nejdříve k tak zvaným Strategickým plánům (přímým platbám) hlasovat Výbor pro zemědělství a venkov (COM-Agri) 2. dubna. Již dříve (14. února) hlasoval Výbor pro životní prostředí (ENVI), kde byla přijata pozice, která navrhuje nejen snížení hranice pro zastropování plateb na 80 tisíc euro na žadatele, ale také došlo k vyloučení možnosti odečtu mzdových nákladů. Poslední týden jednání pléna, které by mělo přijmout pozici COM-Agri, popřípadě pozici ENVI, bylo původně plánováno na 15. dubna. Vzhledem k složitosti této matérie bude však nejspíš nad síly současného Parlamentu přijmout ucelenou pozici před volbami. S tímto vědomím navrhovali někteří europoslanci nejdříve samostatně odhlasovat nařízení k SOT (Společná organizace trhu) i vzhledem k tomu, že zde je méně konfliktních bodů a bylo zde bylo zatím učiněno největšího pokroku. Nakonec se tedy s největší pravděpodobností bude o všech třech nařízeních hlasovat společně na podzim.

Znovu a lépe

Pravděpodobným scénářem tedy je, že se hlasování nestihne a nový Parlament bude pokračovat tam, kde současný Parlament skončí. Jisté je, že to nebude dříve než v říjnu letošního roku. Chybějící část skládačky je totiž tak zvaný Víceletý finanční rámec (VFR), tedy rámcový rozpočet na roky 2021–2027. Dohoda ohledně VFR byla prozatím odložena minimálně do října, což by mělo být během finského předsednictví. Do konce finského předsednictví by také mohla být uzavřena meziinstucionální (Rada, Parlament, Komise) dohoda ohledně SZP. Reálně se jí však dočkáme během chorvatského nebo spíše německého předsednictví, které je ve druhé polovině roku 2020. Je tedy jasné, že bude nutné přijmout přechodné období, Komise nicméně k odkladu zatím v tuto chvíli nechce sdělit žádné další podrobnosti.

Co na to členské státy?

V současné době předsedá Radě Evropské unie Rumunsko, přičemž Rumuni chtějí mít do konce předsednictví (na konci června) uzavřenou alespoň částečnou obecnou dohodu. Podle posledních informací navrhuje Rumunsko (po nátlaku Francie) zastropování na úrovni 100 tis. euro s tím, že by se omezení plateb týkalo pouze základní platby BISS, tedy současného SAPSu (cca 130 euro/ha). Současně se ale podle návrhu Rady zavádí možnost odečtu 100 % skutečných osobních nákladů, tak jak navrhovala Komise. Navíc pokud členská země vyhradí minimálně 10 % prvního pilíře na tak zvanou redistributivní platbu, tedy platbu na první hektary, nemusí zastropování povinně zavést. I kdyby bylo kompromisu Rady na tomto základě dosaženo, před hlasováním v plénu a přijetím pozice, nebude moci Parlament začít trialog, což je ve své podstatě hledání kompromisu mezi Komisí, Radou a Evropským parlamentem. Jednotný názor v Radě není ani ohledně VFR, tedy víceletého rozpočtu, kde největší překážku představuje Brexit. Například podle Německa nemůžeme vyjednávat o VFR, dokud nebude zcela dořešen Brexit a nebudeme zcela znát jeho finanční dopady.

Současný stav vyjednávání legislativních aktů:

Na začátku dubna hlasoval o návrhu Evropské komise výbor COMAGRI. K předloženému legislativnímu návrhu bylo v rámci Evropského parlamentu předloženo 5 253 pozměňovacích návrhů ze strany členů COMAGRI a dalších 670 pozměňovacích návrhů ze strany dotčených výborů EP. Zpravodajka pro zprávu EP k Strategickým plánům SZP Esther Herranz García (Španělsko, frakce EPP) z předložených pozměňovacích návrhů zpracovala

celkem 130 návrhů kompromisních, o kterých se během jednání hlasovalo.

V pořadí prvním návrhem, o kterém europoslanci hlasovali, byl pozměňovací návrh německého europoslance Alberta Desse (EPP), který předložil úplné odmítnutí návrhu Evropské komise. Jeho návrh byl odmítnut poměrem hlasů 10 pro, 29 proti, 4 se zdrželi. Odmítnuta byla také většina návrhů, které předložil Výbor EP pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin. Řada kompromisních návrhů zpravodajky García ale byla v průběhu vyjednávání upravena tak, aby požadavky Výboru EP pro životní prostředí na „zelenější" SZP reflektovala.

Pozice COM-AGRI z hlediska priorit AK ČR
Členské státy musejí implementovat definici aktivního (podle návrhu Komise skutečného) zemědělce. Podle návrhu COMAGRI nesmí být podpora udělována těm, jejichž zemědělská aktivita představuje pouze nevýznamnou část jejich celkové ekonomické aktivity.

V otázce zastropování se COMAGRI přiklonil k povinnému zastropování přímých plateb na úrovni 100 000 eur, nicméně žadatelé si mohou ze stropované částky odečíst maximálně 50 % reálných (nikoli již průměrných) nákladů na zaměstnance. Pokud se však členský stát rozhodne alokovat minimálně 10 % na redistributivní platby, může se rozhodnout povinné zastropování přímých plateb nad 100 000 eur neimplementovat. VCS platby (platby na citlivé komodity) musejí mít podle pozice COMAGRI formu roční platby založené na pevně daných oblastech a výnosech nebo na pevně daném počtu zvířat (výbor ENVI navrhoval maximální zatížení 0,7 VDJ) a musí respektovat finanční stropy stanovené členskými státy, které budou schvalovány Komisí.

Parlament se věnoval také otázce externí konvergence, což je srovnání úrovně přímých plateb napříč členskými státy EU. Té by podle COMAGRI mělo být dosaženo do roku 2027, platby by se měly srovnat směrem k průměru výše základní podpory příjmů pro udržitelnost platné v roce 2026. Podle COMAGRI členské státy musí povinně alokovat minimálně 60 % obálky prvního pilíře na základní podporu příjmu pro udržitelnost (BISS, dřívější SAPS); minimálně 5 % na redistributivní platby; minimálně 20 % pro eko-schémata a minimálně 2 % na podporu pro mladé zemědělce.

V II. pilíři (PRV) pak COMAGRI vyžaduje vyhradit minimálně 30 % obálky druhého pilíře na Agro-envi-klimatická opatření (AEKO), přičemž přesuny mezi pilíři budou povoleny oběma směry, z I. pilíře (Přímé platby) do II. pilíře (obálka PRV), do výše 15 %, opačným směrem pak jen do 5 %. O jednotlivých kompromisních návrzích se hlasovalo zvlášť, následně se hlasovalo o schválení pozice COMAGRI jako takové. Výslednou pozici COMAGRI podpořili europoslanci poměrem hlasů 27 pro, 17 proti, 1 se zdržel.

Co bude dál?
Dohoda k pozměňovacím návrhům se očekává 22. března, tedy před hlasováním COMAGRI (2. dubna). Pokud se budou rozcházet pozice ENVI a COM Agri, je možné, že ENVI vezme svoji pozici na plénum a tam se odhlasuje pozice ENVI. Podle našeho názoru je lepší za těchto podmínek nedosáhnout dohody a začít vyjednávat znovu s novým Parlamentem.

Ing. Jan Doležal, tajemník AK ČR

AK ČR NA JEDNÁNÍ V BULHARSKU

VE DNECH 11. A 12. BŘEZNA SE TAJEMNÍK AGRÁRNÍ KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY ING. JAN DOLEŽAL ZÚČASTNIL V POŘADÍ JIŽ PÁTÉHO JEDNÁNÍ TŘÍ MOŘÍ, TEDY ZÁSTUPCŮ AGRÁRNÍCH KOMOR A DALŠÍCH ZEMĚDĚLSKÝCH NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ ZE ZEMÍ, KTERÉ VYTVÁŘEJÍ POMYSLNOU SPOJNICI MEZI BALTEM (LITVA, LOTYŠSKO, ESTONSKO), ČERNÝM MOŘEM (RUMUNSKO, BULHARSKO) A JADRANEM (SLOVINSKO, CHORVATSKO).

Uprostřed těchto tří bodů se pak nacházejí státy Visegrádu, které se pravidelně setkávaly ještě před vytvořením této iniciativy, k čemuž došlo především s ohledem na pokračující vyjednání o Společné zemědělské politice po roce 2020.

První den jednání proběhla krátká konference, na níž nejprve svoje stanoviska ohledně chystané reformy Společné zemědělské politiky 2020+ prezentovali zástupci bulharského Ministerstva zemědělství a pořádající Asociace pěstitelů obilnin Bulharska (Bulharsko nemá vlastní Agrární komoru). Poté byl prostor věnován jednotlivým účastníkům konference z dalších zemí včetně České republiky. Tajemník AK ČR prezentoval priority Konsorcia nevládních organizací, zemědělských a potravinářských podniků České republiky a Slovenska, které bylo za účelem vyjednávání reformy založeno. Mezi hlavní priority Konsorcia patří snížení administrativní zátěže, zachování rozpočtu obálky SZP i po roce 2020, odmítnutí povinného zastropování, racionální nastavení přímých plateb (poměru základní platby a eko-schémat), nastavení

externí konvergence (srovnání plateb mezi východem a západem EU) tak, aby se na něm podílely země, které jsou nad průměrem plateb, a dobrovolnost pro členské státy v otázce aktivního zemědělce.

Společné prohlášení, které bylo vytvořeno jako příloha dopisu všem europoslancům, je k dispozici na webových stránkách AK ČR.

Úřad AK ČR Praha

VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU: ROZHOVOR S MARTINEM HLAVÁČKEM, KANDIDÁTEM NA POST EUROPOSLANCE

ZEMĚDĚLSKÝ EKONOM MARTIN HLAVÁČEK JE JEDNÍM Z KANDIDÁTŮ VE VOLBÁCH DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU, KTERÉ PROBĚHNOU 24. A 25. KVĚTNA 2019. V MINULOSTI SE PODÍLEL NA VYJEDNÁVÁNÍ SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY EU, ZAJIŠTĚNÍ EVROPSKÉ OCHRANY ŘADY TRADIČNÍCH ČESKÝCH POTRAVINÁŘSKÝCH A ZEMĚDĚLSKÝCH PRODUKTŮ, PRACOVAL JAKO DIPLOMAT MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY NA STÁLÉM ZASTOUPENÍ ČESKÉ REPUBLIKY V BRUSELU A VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ATHÉNÁCH. POZDĚJI TAKÉ PŮSOBIL JAKO NÁMĚSTEK MINISTRA ZEMĚDĚLSTVÍ PRO ZEMĚDĚLSKOU A RYBÁŘSKOU POLITIKU EVROPSKÉ UNIE.

V rámci nadcházejících voleb do Evropského parlamentu jste kandidátem číslo tři za hnutí ANO. Proč jste se rozhodl kandidovat do EP a jaké budou vaše hlavní priority?

Do Evropského parlamentu jsem se rozhodl kandidovat v první řadě s cílem hájit a aktivně prosazovat zájmy České republiky, a to zejména v oblasti zemědělství, potravinářství a rozvoje venkova. Česká republika v současné době nemá žádného zástupce ve Výboru pro zemědělství a rozvoj venkova, což považuji za zásadní nevýhodu a oslabení vlivu České republiky ve vyjednávání. Hlas České republiky musí být slyšet, musíme být schopni bojovat za zájmy českého zemědělského sektoru.

Považujete roli Evropského parlamentu za zásadní? Jak chcete v rámci Evropského parlamentu přispět k prosazování českých priorit?

Povědomí o roli a fungování Evropského parlamentu je v České republice zatím stále poněkud okrajové, což je dle mého názoru škoda. Stejně tak je okrajové i povědomí o konkrétních činnostech jednotlivých europoslanců a jejich reálném přínosu pro Českou republiku. Evropský parlament je ale jednou z hlavních evropských institucí, která se podílí na rozhodování s dopadem na náš každodenní život. Při prosazování českých priorit považuji za zásadní spolupráci s vládou a jednotlivými ministry, protože nebudeme-li táhnout za jeden provaz na národní úrovni, nebude možné naše zájmy obhájit na úrovni evropské.

Pokud byste byl do Evropského parlamentu zvolen, v jakých dalších výborech – kromě pravděpodobně výboru zemědělského – budete usilovat o členství?

Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova je samozřejmě jedním z výborů, o který budu v rámci povolebního boje o křesla ve výborech Evropského parlamentu prioritně usilovat. Vzhledem k mým předchozím profesním a pracovním zkušenostem jsou mi dále blízká ekonomická témata, tedy otázky rozpočtu, vnitřního trhu a financí. Zajímavá by mohla být i oblast energetiky a obnovitelných zdrojů.

Výbory Evropského parlamentu pro zemědělství a rozvoj venkova a pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin v uplynulých týdnech přijaly svá stanoviska ke Společné zemědělské politice. Jak tato stanoviska hodnotíte, kde jsou jejich výhody a rizika v kontextu českého zemědělství?

Oba vámi zmíněné výbory skutečně v uplynulých týdnech schválily své pozice ke Společné zemědělské politice po roce 2020. Návrhy jsem velmi pečlivě studoval, ani jeden z nich není bohužel pro Českou republiku návrhem ideálním. Stanovisko Výboru pro životní prostředí, který svou pozici schválil v polovině února letošního roku, dokonce považuji pro Českou republiku za nepřijatelné, a to v řadě otázek týkajících se mimo jiné otázky povinného zastropování, snížení alokace pro vázané podpory či zpřísnění podmínek pro výplatu podpor na živočišnou výrobu. Pozice Výboru pro zemědělství, která byla schválena počátkem dubna 2019, je o něco mírnější. U obou návrhů vidím řadu konkrétních rizik – především zásadní negativní dopad na živočišnou výrobu a citlivé komodity. Tedy přesně opak toho, co pro stabilizaci a dlouhodobý rozvoj sektoru potřebujeme.

Jaký je osud těchto dvou stanovisek? Jedná se už o konečnou pozici Evropského parlamentu?

Zatím se jedná pouze o stanoviska dvou výborů, které mají k problematice Společné zemědělské politiky společné kompetence. Konečná pozice Evropského parlamentu bude přijata na plénu, které ale bude řešit pozici k Společné zemědělské politice až po květnových volbách, reálně tedy nejdříve na podzim 2019. Do té doby budou mít noví členové výborů čas se rozhodnout, zda si zprávy schválené v únoru a dubnu 2019 budou chtít ponechat, nebo zda začnou pracovat na zprávách nových. To nám rovněž poskytuje časový prostor pro potřebné úpravy.

Uvádíte, že se v rámci vašeho působení v Evropském parlamentu budete zaměřovat i na obhajobu zájmů v oblasti potravinářství. Co si pod tím konkrétně mohou naši čtenáři představit?

Například dvojí kvalita potravin byla klíčovým tématem pro řadu členských států, společně s Českou republikou i pro Slovensko, Rumunsko či Maďarsko, pro některé jiné státy to ale bylo téma absolutně podceňované, troufl bych si říci v některých případech i úmyslně opomíjené a blokované v diskusi. Díky úsilí České republiky se podařilo prosadit, aby dvojí kvalita potravin patřila na seznam nekalých obchodních praktik, teď je potřeba tento krok dotáhnout tak, aby dvojí kvalita zmizela z českých pultů.

Je vůbec v silách Evropského parlamentu podobnou situaci změnit či zmírnit?
Nebude to snadné, ale jsem přesvědčen, že když na tom budou naši zástupci usilovně a systematicky pracovat a pokud potáhnou s vládou za jeden provaz, pak je šance prosadit konkrétní výsledky.

V posledních letech sílí tlak na posílení ochrany životního prostředí a klimatu, častým cílem kritiky řady zástupců environmentálních nevládních organizací je právě zemědělský a potravinářský sektor. Jak se k této problematice stavíte?
Problematiku ochrany životního prostředí a klimatu vnímám velmi citlivě a pozorně; zachování biodiverzity, krajinného rázu a zdravého přírodního prostředí je klíčové pro udržení kvality našich životů i životů dalších generací. Domnívám se, že veškerá opatření, která budeme do budoucna přijímat, musí být postavena na objektivních a odborných poznatcích a zkušenostech, nikoli na zjednodušování či zavádějícím výkladu faktů. Osobně fandím rozvoji precizního zemědělství, které z hlediska posílení ochrany životního prostředí a klimatu v zemědělském sektoru může sehrát zcela zásadní roli, aniž by byl jakýmkoli způsobem ohrožen základní a primární aspekt zemědělství, tedy jeho ekonomická udržitelnost s ohledem na zachování a růst příjmů zemědělců. Rovněž je třeba dbát na uplatňování stejných environmentálních požadavků produkci ve třetích zemích, aby nedocházelo k nekalé soutěži.

Evropská komise navrhuje krácení rozpočtu pro Společnou zemědělskou politiku, častým argumentem je nejen nutnost financovat nové priority, ale i vystoupení Velké Británie z Evropské unie. Jak se k návrhu komise na snížení objemu prostředků pro SZP stavíte vy?
S návrhem na zásadní krácení rozpočtu pro Společnou zemědělskou politiku nesouhlasím a budu se proti tomuto návrhu nadále jasně vymezovat. Na Společné zemědělské politice stojí mimo jiné evropská potravinová bezpečnost, vysoké standardy bezpečnosti a kvality potravin, ochrany životního prostředí, welfare zvířat a konkurenceschopnost. Nelze soustavně navyšovat legislativní požadavky na producenty a zpracovatele, uvalovat další a další byrokracii a přitom zásadně krátit finanční prostředky.

redakce Agrobase

GLOSÁŘ

aneb vážně a převážně nevážně myšlené poznámky k událostem v českém zemědělství

Podoj si svou břízu (a zaplať)

Odtrženost lifestylových médií od reality a fenomén opisovačství (zřejmě zvyk ze základní školy) vyústil stejně jako v předchozích letech do dalšího sdělení čtenářům, aby si na jaře pro své zdraví a krásu „podojili svou břízu". Jde o takzvanou březovou vodu, kterou získá příslušný člověk naříznutím bříz v jarním období, ze stromu prýštící tekutinu zachytí v připravené nádobě a odnese ji domů. V praxi jde ale o nabádání k trestnému činu, neboť i podle našich zákonů musí mít zájemce o březovou vodu povolení majitele stromu či pozemku, což lze získat jen těžko, a bez povolení hrozí vysoké pokuty. Státní Lesy České republiky taková povolení nevydává a zjistit majitele příslušného pozemku s břízami je hektický úkol i pro ostřílené harcovníky státní správy, natož pak pro výletníka. Zvyk využívat březovou vodu je navíc prý národním zvykem, což je naprostý nesmysl – v minulosti se tato tekutina využívala zejména na východ od nás, na Ukrajině nebo v Pobaltí.

Veganský burger neexistuje

Snaha veganů a vegetariánů parazitovat na názvosloví potravin živočišného původu bude v budoucnosti konečně postavena do roviny podvodu. Zatím jen zemědělský výbor Evropského parlamentu totiž odhlasoval, že vegetariánské alternativy jídel z masa musí být označované jinak než výrobky skutečně obsahující maso. Návrh má podporu napříč všemi státy v rámci EU, původně váhající Německo, v němž někteří výrobci masných produktů začali s vidinou rozšíření odbytu vyrábět i rostlinné analogy k uzeninám a dalším masným výrobkům, již návrh podporuje také. Vegetariánské burgery, steaky, párky nebo klobásy od klasických výrobců uzenin celkem logicky nešly na odbyt, protože kytky prostě chutnají jinak než maso. Základní otázka nicméně zní, proč mají vegetariáni a vegani nutkání dávat potravinám názvy spojené s výrobky, které oni sami neuznávají, odsuzují a veřejnost před nimi varují.

Zálohováním PET lahví si bezdomovci nevydělají

Ministerstvo životního prostředí pro někoho možná překvapivě nepodpořilo zálohování PET lahví jako možnosti, jak v ČR zvýšit podíl tříděného PET odpadu. Spekulace některých sociálně slabších jedinců, že by si sběrem odhozených PET lahví přilepšili svému živobytí, tak dostaly další ránu poté, co se proti zálohování postavila i řada odborných kapacit. Přesto má zálohování PET lahví podporu údajně 83 % veřejnosti. Jde ale o to, jaký byl respondetní vzorek. Ne každý totiž ví, že případně vracená PET lahev musí být nepoškozená, tedy žádným způsobem deformovaná, což drtivá většina v přírodě pohozených PET lahví opravdu není. Nehledě na to, že jich je v naší přírodě o dost méně, než naznačují některé odhady (100 milionů kusů), a kromě toho jich tam aktuálně bude po jarních úklidech v rámci akce „Ukliďme svět, ukliďme Česko" ještě o poznání míň.

Snaha Pirátů z polí řepku neodstraní

Snaha skupiny poslanců iniciovaná především Piráty zrušit povinnost přimíchávat do pohonných hmot biosložku, například v podobě metylesteru řepkového oleje, vyšla ve vládě poměrně logicky naprázdno. I když mají takzvaná biopaliva první generace celou řadu negativ, jiným způsobem než jejich prostřednictvím nelze dostát závazku ČR vůči EU do roku 2020 snížit podíl emisí v dopravě o 10 %. Pokud by tak Piráti návrh třeba v Parlamentu prosadili, nestalo by se vůbec nic, kromě politických bodů, které by mohla tato strana získat. Zdá se ostatně, že to kvůli ničemu jinému nenavrhla.

Petr Havel

V BRUSELU O BUDOUCNOSTI ZEMĚDĚLSTVÍ

V ÚTERÝ 9. DUBNA SE V BRUSELU POD ZÁŠTITOU ELO (EVROPSKÝ SVAZ VLASTNÍKŮ PŮDY) A SPOLEČNOSTI SYNGENTA USKUTEČNILO JIŽ DVANÁCTÉ FÓRUM PRO BUDOUCNOST ZEMĚDĚLSTVÍ (FFA), KTERÉ NESLO PODTITUL „PŘÍŠTÍ GENERACE".

Komisař pro zemědělství a venkov Phil Hogan ve svém projevu upozornil mimo jiné na to, že je zemědělcům třeba zajistit spravedlivý příjem, zdroj ELO

Úvod v duchu klimatické změny

Číslovka 12 tentokráte neoznačovala jen pořadí ročníku, ale často také zaznívala v projevech řečníků a účastníků panelové diskuze s odkazem na studii Organizace spojených národů ze závěru minulého roku, která ve svých závěrech hovoří o tom, že do příštích 12 let (do konce roku 2030) je nutné globálně snížit emise alespoň o 45 %. V opačném případě by mělo podle závěrů studie dojít k dalšímu nárůstu průměrné teploty na zemi až o dva stupně celsia, což by znamenalo nejen zvýšený výskyt extrémních meteorologických jevů, ale také masové vymírání některých živočišných druhů (mořské korály, některé druhy hmyzu a ptáků) a poklesy výnosů hlavních zemědělských plodin s dopadem na světovou potravinovou soběstačnost a potenciálně také bezpečnostní situaci v nejchudších zemích světa. Janez Potočnik, slovinský politik, bývalý člen Barossovy komise v letech 2010–2014 a současný předseda Fóra pro budoucnost zemědělství, ve svém úvodním projevu upozornil na skutečnost, že tak zvané Cíle udržitelného rozvoje OSN do roku 2030 (snižování chudoby, eliminace hladu, boj proti klimatické změně atd.) se momentálně nedaří celosvětově naplňovat. Potočnik dále upozornil na důležitost role, kterou by v plnění cílů udržitelného rozvoje měla sehrávat Evropská unie, respektive Společná zemědělská politika. Ta podle Potočnika není v oblasti ochrany přírodních zdrojů a boji proti klimatu dostatečně ambiciózní a převádí tak zodpovědnost za životní prostředí a jeho problémy na příští generace a rozvojové země, kde žije významná část globální populace do 30 let. Kupříkladu jenom v Indii, která má více než 1,3 miliardy obyvatel, žije 50 % lidí mladších 30 let. Ještě v roce 1950 se přitom průměrná doba dožití v Indii pohybovala kolem 35 let, v roce 2018 to již bylo 68 let. Porodnost se za stejnou dobu snížila z 5,6 dítěte na jednu ženu v roce 1950 na 2,33 v roce 2018. Rozvojové země tak pomalu začínají kopírovat demografickou křivku zemí vyspělých. Mění se i globální stravovací návyky, mladší generace konzumuje kupříkladu až o 50 % více zeleniny než generace předcházející, což je na druhou stranu velkou výzvou z pohledu nižší trvanlivosti zeleniny ve srovnání s masnými nebo mléčnými výrobky. V zemích s vyšším podílem zeleniny na jídelníčku obyvatel tak v současnosti existuje také větší problém s plýtváním potravinami. Podle Potočnika je odpovědí na tyto výzvy technologický pokrok, který by měl prodloužit použitelnost potravin a také zkracování potravinových řetězců tak, aby jídlo putovalo ke spotřebiteli co nejkratší cestou.

Rozvojový svět a zemědělství

Na úvodní vystoupení předsedy Fóra o budoucnosti zemědělství navázala Ertharin Cousin, dvanáctá výkonná ředitelka Světového potravinového programu OSN (založeno v roce 1963 se sídlem v Římě), což je organizace, která se zabývá bojem s podvýživou a koordinací potravinové pomoci v případě živelných katastrof. Cousin na začátku svého vystoupení uvedla několik statistik, které se týkají podvýživy a hladu ve světě. Na světě je podle aktuálních statistik zhruba 821 milionů lidí (12 % světové populace) ohroženo hladem a podvýživou, z toho se 500 milionů lidí živí zemědělstvím. Z toho vyplývá, že nejvíce ohroženi hladem jsou právě velmi malí zemědělci, kteří nevyužívají moderní technologie a kteří se nejsou schopni sdružit do konkurenceschopných družstev a prosadit na trhu. Problémem nejméně rozvinutých zemí světa v subsaharské Africe je také akutní odliv mladých lidí z venkova a zemědělství. Zatímco 60 % obyvatel v subsaharské Africe je mladších 25 let, průměrný věk zemědělců se v této části světa pohybuje kolem 50 let. Problémem nejméně rozvinutých zemí je podle Cousin také nedostatek čisté vody a nedostatečné kapacity pro skladování potravin a infrastruktura pro jejich distribuci. Více než třetina potravin vyprodukovaná v subsaharské Africe tak přijde na zmar, což v celkovém objemu představuje větší množství než potravinová pomoc určená této oblasti. Kromě samotného nedostatku potravin pak problém představuje také jejich poměrně nízká výživová hodnota a pestrost nabídky.

Ekologická stopa zemědělství

Další část programu již probíhala formou panelové diskuze, které se zúčastnil mimo jiné současný komisař EU pro klima a obnovitelné zdroje energie Miguel Arias Cañete, který hovořil mimo jiné o tak zvaném novém prováděcím mechanismu Společné zemědělské politiky po roce 2020, který umožní členským státům nastavit pravidla s ohledem na výzvy, kterým skutečně čelí, na rozdíl od předchozích reforem, které pravidla stanovovaly jednotně ze shora pro celou Evropu. Cañete se ve svém příspěvku zaměřil i na tak zvaná eco-schémata, která by měla nahradit „ozelenění" a měla by být povinná pro členské státy a dobrovolná pro samotné zemědělce. Tímto způsobem je podle Cañeteho možné zemědělce adekvátně motivovat k většímu

příspěvku k biodiverzitě krajiny a ochraně přírodních zdrojů.

Ještě mnohem radikálnější byl ve svém vystoupení europoslanec za belgickou (valonskou) stranu Ecolo (člen frakce Zelených) Philippe Lamberts, který během svého vystoupení v panelové diskuzi kritizoval zemědělství ze všech úhlů pohledu. Lambertsovi vadila Společná zemědělská politika jako celek, ale vadilo mu také znečištění vod nitráty, které výlučně připisoval na vrub zemědělství. Lamberts na druhou stranu poměrně správně kritizoval také obchodní dohody uzavírané mezi Evropskou unií a dalšími částmi světa, které přispívají ke zvětšování uhlíkové stopy zemědělství a jsou v rozporu se zkracováním potravinových řetězců. V tomto kontextu se v diskuzi dokonce hovořilo o zavedení „uhlíkové daně", která by byla na potraviny dovezené z druhého konce světa uvalována. V rámci panelu se pak Lamberts dostal do střetu s Jean-Marcem Bournigalem z IRSTEA (Institut national de recherche en sciences et technologies pour l'environnement et l'agriculture), což je jakási francouzská obdoba našeho Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půd. Bournigal na obranu evropského zemědělství uvedl, že produkční krajina naopak je schopná vázat více dusíku než krajina neprodukční a že pšenice s výnosem nad 5 tun z hektaru do sebe naváže sedmkrát více dusíku, než vyprodukuje. Navíc podle Bournigala existuje v moderním zemědělství několik způsobů, jak snížit jeho uhlíkovou stopu, ať jsou to precizní a inteligentní systémy, které šetří pohonné hmoty a přípravky na ochranu rostlin, nebo inhibitory dusíku pro snížení emisí dusíku nebo zlepšení krmné dávky pro snížení emisí metanu.

Komisař o nové SZP

Obhajovat Společnou zemědělskou politiku EU přišel na závěr odpoledního programu současný Komisař pro zemědělství a venkov Phil Hogan. Ačkoli Hogan přiznal, že planeta skutečně čelí v souvislosti se změnou klimatu velkým výzvám, zdůraznil, že zemědělství není, jak říkají někteří aktivisté, příčinou všech problémů, ale v tomto případě je jedním ze zásadních článků k jejich řešení. Hogan ve svém vystoupení uvedl, že zemědělství je celosvětově zodpovědné jen za 10 % emisí skleníkových plynů, i tak by podle něj mělo být možné přizpůsobit evropské zemědělství na ještě nižší emise skleníkových plynů právě s využitím moderních technologií a principů precizního zemědělství. Podle Hogana je pro příští Společnou zemědělskou politiku nejdůležitější adresnost podpor, to znamená, aby budoucí podpory byly přesně přizpůsobené potřebám zemědělců a životního prostředí. Ty se přitom můžou napříč Evropskou unií lišit, a proto Evropská komise přišla s tak zvaným novým prováděcím mechanismem, kde členské státy vypracují vlastní Strategické plány, které poté Komise pouze schvaluje. Hogan v této souvislosti uvedl, že právě Strategické plány a jejich finální podoba jsou v tomto okamžiku zásadní a že členským státům Komise doporučuje, aby byly ambiciózní, ale zároveň realistické a podpory z nich vycházející byly pro žadatele atraktivní a motivační. Hogan ve svém vystoupení kritizoval ozelenění, které je součástí balíčku prvního pilíře, a krátce pohovořil o tak zvané nové zelené architektuře, která zavádí prvky ochrany přírodních zdrojů, biodiverzity a boje proti klimatu jak do základní podmíněnosti, tak do dobrovolných eko-schémat a agroenvironmentálně-klimatických opatření. Eko-schémata se podle Hogana budou v mnohém podobat současným AEKO opatřením, nicméně nebudou na rozdíl od toho nástroje spojena s víceletými závazky. Na závěr svého vystoupení končící komisař pro zemědělství a venkov uvedl, že ochrana životního prostředí a přírodních zdrojů je z pohledu současné, ale i budoucích generací velmi důležitá, nicméně není jediným veřejným statkem, který zemědělci společnosti poskytují. Neméně důležitá by podle Hogana totiž měla i nadále zůstávat produkce kvalitních a nezávadných potravin a zajištění jejich dostatečného množství za dostupné ceny.

Ing. Jan Doležal, tajemník AK ČR

SOUČASNOST A PERSPEKTIVA ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ?

AGRÁRNÍ KOMORA ČR SE SPOLU S POTRAVINÁŘSKOU KOMOROU ČR A MINISTERSTVEM ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZÚČASTNILA JAKO SPOLUORGANIZÁTOR JIŽ 226. ŽOFÍNSKÉHO FÓRA ZAMĚŘENÉHO TENTOKRÁT OPĚT NA ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ. FÓRUM PROSTŘEDNICTVÍM VYSTUPUJÍCÍCH A DISKUZE HLEDALO ODPOVĚDI NA TO, JAKÁ JE NEJEN SOUČASNOST ČESKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ, ALE ZEJMÉNA JAKÁ JE JEHO PERSPEKTIVA.

Foto: archiv Agentura NKL, s.r.o.

Podaří se zvýšit produkci a efektivnost zemědělství? Co k tomu potřebujeme? A co bude mít vliv na směr zemědělství u nás? Kromě Společné zemědělské politiky to zcela jistě budou přírodní podmínky, ochrana životního prostředí, ale i konkurenceschopnost prvovýrobců na trhu EU a světovém trhu. Z vystoupení přednášejících vybíráme část informací. Miroslav Toman, ministr zemědělství ČR, ve svém vystoupení prezentoval záměr vyhlášky, podle které by mělo být od roku 2019 chráněno 25 % orné půdy. Je nutno podotknout, že vyhláška je stále předmětem odborných diskuzí, protože nastavený systém podle zemědělské praxe nezabezpečí skutečnou ochranu orné půdy v jednotlivých katastrech a může způsobit nejen zvýšení nákladů zemědělců, ale bude zásadně ovlivňovat i celistvost půdních bloků. Dalším tématem, na které se ministr zaměřil, byl zákaz aplikace účinných látek s obsahem glyfosátu za jasně definovaných podmínek. Zároveň uvedl, že Česká republika za posledních 6 let výrazně snížila používaní pesticidů. V současném období je spotřeba pesticidů v České republice 1,9 kg na jeden ha. Kupříkladu Belgie má dnes spotřebu až 8 kg/ha (což je nejvíc ze států EU). Vysoká spotřeba pesticidů je také ve Španělsku, Francii, Německu (3,4 kg/ha) a Rakousku (3,1 kg/ha).

Dalším tématem bylo sucho a boj s ním. Za poslední 4 roky bylo investováno do boje se suchem přibližně 29 mld. Kč. Ministerstvo chce také podpořit vytvoření nebo rekonstrukci více než 1 200 rybníků a malých nádrží (investice ve výši cca 500 mil. Kč ročně). Z důvodu zvýšení budování rybníků a malých vodních nádrží iniciovalo Ministerstvo zemědělství novelu „vodního zákona", kde při rybnících do 2 ha bude stačit ohlašovací povinnost. V oblasti Společné zemědělské politiky ministr zmínil priority, jako je silný rozpočet nebo zásadní nesouhlas s povinným zastropovaním, a uvedl informace z jednání ministrů, které se konalo před týdnem v Bruselu. Posledním tématem vystoupení byl zahraniční obchod České republiky a naše současná soběstačnost. Ministerstvo pro zvýšení produkce a soběstačnosti zařadilo do citlivých komodit ovoce a zeleninu. Speciální podpora byla zavedena na podporu ekologických sadů. Větší problém je u živočišné výroby, v níž je nejnižší soběstačnost u vepřového masa. Chov prasat je v kritickém stavu, koncem roku 2018 byl stav prasnic jenom 89 tis. a stav prasat poklesl na 1,5 mil. ks. I přes podpory sektoru se nedaří zvýšit soběstačnost. Ta je podle ministra způsobená levnými dovozy masa ze zahraničí. Pro zvýšení soběstačnosti v mléku byla zavedena podpora na QCZ, kde bylo v roce 2018 vyplacených 265 mil. Kč, a pro rok 2019 vláda schválila 400 mil. Kč.

Zdeněk Jandejsek, prezident AK ČR se ve svém vystoupení zaměřil na možnosti, jak využít potenciál českého zemědělství po roce 2020. Zejména v současném období je nutné při jednání k Společné zemědělské politice připravit takové podmínky do budoucnosti, abychom se v Evropské unii, ve Společné zemědělské politice přiblížili světovým trendům. Zdeněk Jandejsek upozornil na podporu vyspělých zemí při ochraně zemědělské půdy a uvedl příklady platných zákonů ve Francie a Německu, kde se stát snaží scelovat a chránit zemědělskou půdu. Dalším příkladem, který prezident uvedl, byl nově přijatý zemědělský zákon, kterým Spojené státy řeší například výkyvy cen na trhu (příkladem jsou ceny mléka), a to s cílem stabilizace situace na trhu. Prezident AK ČR zdůraznil, že je nutné přiblížit Společnou zemědělskou politiku k současným světovým trendům, a to zejména v produktivitě práce, koncentraci výroby a implementaci nových nástrojů (třeba i těch, o kterých se zmínil), aby zemědělci mohli reagovat na změny. Řešením dobrého hospodaření s vodou je precizní zemědělství. Uvedl však, že je nutné mít dostatek organické hmoty v půdě, a to souvisí právě se živočišnou výrobou. Úrodnost půdy se bude zvyšovat jen správným hospodařením, a ne zatravňováním nebo zalesňováním zemědělské půdy. Právě v případě, kdy se nám podaří zvyšovat úrodnost půdy, zvýšit počet hospodářských zvířat a zabránit prodeji za podnákladové ceny, podaří se nám zvyšovat i naši soběstačnost. Příkladem zvyšování soběstačnosti může pro nás být opět Francie, která má ve své legislativě stanovené minimální marže pro zemědělce a vytváří tak prostor pro prvovýrobce.

Vyváženost vztahů v dodavatelském řetězci je základem pro fungování všech článku v něm.

Dále zdůraznil, že pro zemědělství je nutností nastavit vhodné podmínky pro hospodaření a poděkoval za státní podporu zemědělství, a to zejména v posledních letech. Díky podporám zemědělcům mnohá odvětví v České republice nezanikla. A jak by se teda měla zvýšit domácí výroba a spotřeba? Česká republika má výborné podmínky pro výrobu potravin a je nutné tyto podmínky využít. Jak také uvedl, v roce 1936 byla hodnota zemědělské produkce vyšší, než je ta současná. Je nutné nastavit podmínky tak, aby se produkce v zemědělské výrobě zvýšila. Vždyť produkce České republiky byla v roce 1990 při vybraných komoditách téměř stejná jako v Německu, v současném období je produkce v Německu ve srovnávaných komoditách troj až pětinásobně vyšší, než je tomu u nás. Prezident Jandejsek upozornil i na význam životního prostředí pro zemědělce, kdy každý správný zemědělec hospodaří tak, aby byly jeho kroky v souladu s přírodou. Je však zvláštní, když se zajímáme jenom o hospodaření zemědělců, ale nevidíme, jak trpí naše životní prostředí (ale i naše cesty) při dovozech potravin stovkami tisíc kamiónů, které dováží každým rokem do České republiky různé potraviny, a to často právě ty, které si dokážeme doma sami vyrobit. Další desítky tisíc kamiónů přes území republiky zboží jenom převáží, ale negativní vliv na naši krajinu zůstává. Obyvatelé by měli mít informace o zahraničních potravinách, které se u nás prodávají. Například maso ze Španělska se spotřebovává až na desátý den po porážce, lze tedy vůbec toto maso nazývat „čerstvým"?

Dále dle programu vystoupil Petr Baudyš, zástupce Penny Marketu s.r.o., Martin Pýcha, předseda Zemědělského svazu, Monika Nebeská, předsedkyně představenstva ZD Všestary a Petr Križan, ředitel odboru Mezinárodních vztahů a komunikace ČEB, a.s. Zástupce Penny marketu informoval o čtyřech projektech, které jsou zaměřené na podporu české produkce, a to v oblasti vinařství, pekařství, piva a ovoce a zeleniny – přímo regionální ovoce, jako jablka či hrušky, je dodávané do řetězce jenom z České republiky. Hlavním sloganem řetězce je „Co je české, to je dobré". Řetězec má z důvodu lepší propagace vlastní rádio. Týdně řetězec tiskne milióny letáků, jejichž prostřednictvím komunikuje se svými spotřebiteli.

Předseda ZS ČR Martin Pýcha názorně ukázal, jaký je vliv dotací na nákladovost vybraných komodit. Kupříkladu u vepřového masa ani jeden rok nákupní cena nepokryla nákladové ceny zemědělců. Jen málo lepší byla situace v sektoru mléka, avšak nákupní cena kravského mléka za ostatních deset let pokryla reálné náklady jenom v jednom roce a opět u ostatních by bez dotací producenti nebyly schopni pokrýt náklady. Ve vystoupení také srovnal situaci v zemědělství ve světe a v EU. Stejně tak porovnal i vývoj spotřeby potravin ve vybraných státech světa a uvedl vývojové trendy.

Předsedkyně představenstva ZD Všestary Monika Nebeská se vyjádřila k postupu v kauze s polským masem. Vyzvala přítomné zástupce Ministerstva zemědělství, aby více podporovali domácí zemědělství. Potenciál zemědělství v České republice je vysoký. Zároveň představila vizi ZD Všestary, které je zaměřené na klasické zemědělství, kde není nejdůležitějším ukazovatelem jenom zisk, ale i provázanost na okolí, ve kterém družstvo působí a hospodaří. Družstvo se snaží budovat dobré jméno, využívat nové trendy v rostlinné a živočišné výrobě, ale také spolupracuje se středními a vysokými školami, vychová si i své vlastní zaměstnance. Reagovala i na vystoupení ministra zemědělství nebo na požadavky Evropské unie, která chce zvyšovat „zelenou" politiku. Jestli bude EU v politice takhle pokračovat, je nutné, aby byli zemědělci Evropské unie chráněni před dovozy potravin, ale i krmiv či jiného zboží ze třetích zemí. Ve svém vystoupení uvedla i dva příklady z praxe, kdy EU vytváří pravidla pro zemědělce v EU a zároveň je neuplatňuje u zemědělců z třetích zemí. Prvním příkladem jsou GM plodiny a postoj EU k nim, přičemž ale stejná EU dováží krmiva z Jižní Ameriky, kde jsou pěstované geneticky modifikované plodiny. Druhým příkladem je zákaz používaní chemie u cukrovky, kdy zákaz jedné látky způsobil zvýšení spotřeby jiných chemických látek a ve větším množství, jako to bylo u původně používané chemické látky. Na závěr vystoupení požádala, aby zemědělskou politiku nepřipravovali úřednicí od stolu, kteří často neznají problematiku, ale ti, kteří zemědělství dobře znají.

Je zřejmé, že Česká republika má vhodné přírodní podmínky pro zemědělství a produkci domácích potravin. Je také jasné, že čeští zemědělci dokáží produkovat kvalitní rostlinné a živočišné komodity, vždyť při srovnání produkčních a reprodukčních parametrů se světem se Česká republika umísťuje na předních místech. Teď je jenom na nás, abychom jako zodpovědní spotřebitelé skutečně kupovali potraviny, které jsou skutečně původem z České republiky, aby produkty byly vypěstované v České republice, zvířata odchována, poražena a zpracována na kvalitní české výrobky. Je pravdou, že jestli myslíme ochranu životního prostředí vážně, záleží nám na našem zdraví a zdraví našich dětí, tak budeme jíst to, co si doma vypěstujeme a zpracujeme.

Mgr. Ing. Jarmila Dubravská, PhD., výkonná ředitelka pro SZP, Agrární komora ČR

ZVEME VÁS NA VÝSTAVU
PODHORY 2019

OKRESNÍ AGRÁRNÍ KOMORA TRUTNOV A MĚSTYS ČERNÝ DŮL VÁS ZVOU NA XI. ROČNÍK VÝSTAVY ZEMĚDĚLSKÉ A KOMUNÁLNÍ TECHNIKY.

Okresní agrární komora Trutnov a městys Černý Důl vás zvou na XI. ročník výstavy zemědělské a komunální techniky

Černý Důl – Čistá v Krkonoších za křižovatkou silnice č. 14 směrem na Vrchlabí
čtvrtek 6. června 2019, 10–16 hodin

- Technika na sklizeň a údržbu travních porostů a konzervaci píce
- Speciální horská technika
- Komunální, transportní a manipulační, zahradní technika, energetické využití biomasy
- Stájové technologie a chovatelské potřeby
- Technologie pro precizní zemědělství, robotizace
- praktické předvedení vystavených strojů
- doprovodný program, vstup volný, občerstvení zajištěno
- Další informace na www.podhory2019.cz

KONZERVATIVNÍ LÉČBA FRAKTUR KONČETIN U TELAT MASNÉHO SKOTU

NA NÁSLEDUJÍCÍCH ŘÁDCÍCH SE S VÁMI PODĚLÍM O ZPŮSOB LÉČBY ZLOMENIN, KTERÝ SE NÁM OPAKOVANĚ OSVĚDČIL A KTERÝ MŮŽE ÚSPĚŠNĚ APLIKOVAT KAŽDÝ ZODPOVĚDNÝ FARMÁŘ SÁM, ZPRAVIDLA BEZ NUTNOSTI ZÁSAHU VETERINÁRNÍHO LÉKAŘE.

V dnešní době je poměrně obvyklé v chovech masného skotu praktikovat tzv. turnusové telení, často přes zimu, neboť je menší množství sezónních zemědělských prací a statkář má tak více času na své stádo.

Tento moderní systém chovu a telení dobytka bez tržní produkce mléka je z hlediska welfare skotu a celkové pohody ve stáji stále více oblíben. Jako každý jiný systém, tak i tento má některá negativa. Jedním z těch majoritních je právě prudký nárůst počtu nejmladší, a tudíž nejrizikovější kategorie zvířat ve stáji. Zvyšuje se infekční tlak, může narůstat nemocnost, a je proto zapotřebí dělat protiopatření, jejichž škála je v moderní zootechnické praxi velmi rozsáhlá. Čemu bohužel nelze stoprocentně zabránit, jsou úrazy telat. Zvláště při technologii ustájení zvířat na hluboké podestýlce jsou malá, často jen několik dní stará telata značně rizikovou skupinou. Jednou z možností prevence úrazů je rozdělení stáje mobilními zábranami a vytvoření boxů pro nejmladší telata s jejich matkami. Ovšem ani skutečnost, že novorozená až několik týdnů stará telata se nepohybují mezi zvířaty o týdny staršími, nedokáže zaručit nulovou úrazovost. Právě v čerstvě nastlané, hluboké podestýlce občas dochází k přišlápnutí končetiny ležícího telete jiným kusem skotu. Mnohdy se takovýto incident projeví pouze jako kontuze dané končetiny, občas ale bohužel dojde až k fraktuře, která si žádá neodkladné a precizní řešení.

Na naší farmě se nám osvědčil následující postup

Prvním a zcela zásadním bodem je spolehlivě odhalit zvíře, které bylo zraněno a včas zasáhnout. Tele je potřeba separovat i s matkou do malého prostoru, kde bude chráněno před přílišným pohybem i ostatními kusy dobytka. Takovýto prostor lze vhodně vytvořit například z mobilních zábran. Samozřejmě je třeba neopomenout dostatek krmení pro matku telete a přístup obou k vodě. Následuje důkladné prozkoumání zraněné končetiny, při kterém je zhodnocen stav a závažnost traumatu, kdy v případě komplikovaného zranění je nutné zavolat veterinárního lékaře. Většinu takovýchto zranění však lze kvalitně ošetřit i bez jeho osobní přítomnosti, avšak konzultace postupu je vhodná. Pokud to stav a hmotnost telete umožnují, celé ošetření je možné provést bez sedace telete, za jeho manuální imobilizace pomocníky zootechnika. Zraněnou končetinu je klíčové šetrně uvést do fyziologické polohy, pakliže to stav fraktury umožnuje. Následně končetinu omotáme vrstvou vatového podkladu, která zabraňuje otlaku. Tato vrstva však nesmí být příliš silná, aby byla zlomenina pevně fixována. Další, klíčová fixační vrstva, kterou přikládáme, je ze speciálního termoplastického materiálu, určeného pro výrobu dlah primárně pro humánní medicínu, tento materiál je ale možno využít i v oblasti veterinární traumatologie, a to velmi úspěšně. Materiál lze po dohodě koupit od protetiků. Tento speciální materiál, tvořící za běžných podmínek rigidní síťovinu, velmi pevnou, avšak lehkou, se po ponoření do vodní lázně o teplotě alespoň 75 °C stane snadno tvarovatelným. Rychle však tuhne, je proto potřeba postupovat precizně a hbitě. Dlaha je vytvarována dle podmínek zlomeniny a přiložena na první, podkladovou vrstvu. Je nutné dbát opatrnosti a dlahu nevytvořit tak, aby bránila proudění krve a lymfy v končetině. Zároveň je ale nutné mít na paměti, že v místě zlomeniny je edém, který po čase opadne a obvod končetiny se tak zmenší, jinými slovy je důležité, aby dlaha nebyla příliš volná, protože by pak neplnila svou fixační funkci.

Přes tuto plastovou vrstvu následně namotáme klasické sterilní chirurgické obinadlo, které nohu a dlahu chrání před znečištěním a dodatečně nám fixuje dlahu na správném místě. Polohu dlahy můžeme ještě zajistit pevnou páskou, kterou končetinu na několika místech obtočíme. Tím je celá fixace ukončena. Samotná léčba tímto úkonem ale teprve začíná. Tele je nutné sledovat, zraněnou končetinu především v prvních dnech od fixace kontrolovat, zvláště inervaci periferie a prokrvení, a to převážně z důvodu předejití tzv. compartment syndromu, který u rigidně zevně fixovaných zlomenin vždy hrozí. Tele se nedlouho po fixaci stává aktivnějším, nohu omezeně zatěžuje. Důležité je pravidelně sledovat, jestli je dostatečně napojeno. Krávě je vhodné přidat ke krmné dávce minerální liz s obsahem vápníku. Tele je taktéž vhodné zasuplementovat kvalitním multivitamínovým preparátem, a to ideálně intramuskulární injekcí.

Dlahu je nutné, zvláště u malých telat, která rychle rostou, dvakrát až třikrát za léčbu sejmout a upravit na změněné poměry končetiny. V tomto momentě je nutné dbát zvýšené opatrnosti z důvodu možné refraktury hojící se kosti!

Doba rekonvalescence telete je značně individuální, obecně ale platí rozmezí 6–8 týdnů. Z našich zkušeností plyne, že kvalitně zaléčená fraktura teleti nebrání v dosáhnutí rozměrů shodných s vrstevníky a ani pozdější jateční hmotnost se nikterak signifikantně neliší. Bohužel zraněním zvířat nelze vždy 100% předcházet, lze je však úspěšně řešit. Jakožto fotodokumentaci přikládám fotografie telete s frakturou femuru subcapitatis, která byla u nás na farmě úspěšně vyléčena. Tato jalovička dosáhla i přes zranění průměrného denního přírůstku cca 1000 g a hmotnosti v 9 měsících 341 kg.

Ing. Alena Oliberiusová

S námi dosáhnete lepších výsledků.

Kdo nezaseje, nesklidí.

Pomůžeme vám dobře hospodařit.

Nabízíme předfinancování přímých plateb bez zástavy majetku, investiční úvěr na půdu, modernizaci výroby či zemědělské techniky a pomůžeme vám se zhodnocením dočasně volných finančních prostředků.
Pro více informací nás kontaktujte:

Martin Potůček, +420 602 328 676,
martin.potucek@unicreditgroup.cz

Michal Červinka, +420 601 572 338,
michal.cervinka@unicreditgroup.cz

www.unicreditbank.cz/web/firmy/zemedelstvi

Jednou jste dole, jednou nahoře.
S námi zvládnete obojí.

Vítejte v UniCredit Bank

UDRŽITELNÝ ROZVOJ ZEMĚDĚLSTVÍ – NUTNOST PRO BUDOUCNOST

V RÁMCI VEŘEJNÉ POLITICKÉ DEBATY O BUDOUCNOSTI SZP ZÍSKÁVAJÍ TERMÍNY JAKO „UDRŽITELNÝ ROZVOJ", „UDRŽITELNOST" A „UDRŽITELNÉ ZEMĚDĚLSTVÍ" ZNAČNÝ VÝZNAM. UDRŽITELNÝ ZPŮSOB ZEMĚDĚLSKÉHO HOSPODAŘENÍ VYSTIHUJE CITÁT PŘIPISOVANÝ ANTOINOVI DE SAINT-EXUPÉRYMU: „NEDĚDÍME ZEMI PO NAŠICH PŘEDCÍCH, NÝBRŽ SI JI VYPŮJČUJEME OD NAŠICH DĚTÍ." ZVLÁDNE SE ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ NOVÝM PODMÍNKÁM I OČEKÁVÁNÍM PŘIZPŮSOBIT?

Definice trvale udržitelného rozvoje byla stanovena v roce 1987 ve Zprávě Světové komise pro životní prostředí a rozvoj nazvané Naše společná budoucnost. „Udržitelný rozvoj je takový způsob rozvoje lidské společnosti, který uvádí v soulad hospodářský a společenský pokrok s plnohodnotným zachováním životního prostředí. Jde o rozvoj, který naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost naplňovat je i generacím budoucím." Koncept je postavený na sociálním, ekonomickém a environmentálním pilíři. Koncept udržitelného rozvoje byl rozpracován do podoby programového dokumentu Organizace spojených národů (OSN) pod názvem Agenta 21 a schválen na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru v roce 1992.

V následujících třech dekádách se pojetí udržitelného rozvoje značně rozšířilo a koncept dnes vedle ochrany životního prostředí zahrnuje řadu dalších témat. Aktuálně téma zastřešuje Agenda 2030 schválená na summitu OSN v září 2015 v New Yorku v dokumentu Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030, jejíž součástí je i 17 cílů udržitelného rozvoje (SDGs, Sustainable Development Goals). Cíle zahrnují např. vymýcení chudoby a hladu a zlepšení zdraví a výživy; snížení nerovnosti; budování mírových, spravedlivých a inkluzivních společností; ochranu lidských práv; podporu rovnosti žen a mužů; trvalou ochranu planety a jejích přírodních zdrojů.

Pro měření udržitelnosti v zemědělství a potravinářství je nejznámějším rámcem metodika SAFA (Sustainability Assessment of Food and Agriculture), navržená organizací OSN pro výživu a zemědělství (FAO) v roce 2013. Metodika rozděluje hodnocení udržitelnosti zemědělského a potravinářského sektoru do 21 subtémat s 58 podmínkami v rámci čtyř základních pilířů: kvalita řízení, integrita životního prostředí, ekonomická odolnost a společenská prosperita.

Dosud bylo vyvinuto a stále se vyvíjí rostoucí množství nástrojů pro hodnocení udržitelnosti. Zejména na úrovni zemědělského podniku hodnotí nástroje jako RISE, SMART, IDEA, OCIS PG-Tool atd., v jakém rozsahu podniky plní ideál udržitelnosti podle konkrétních kritérií. Pomocí ukazatelů měří, do jaké míry je daný podnik řízen udržitelným způsobem.

Lze považovat české zemědělství za udržitelné?

V ČR je zemědělsky obhospodařována přibližně polovina území (tj. 3 560 tis. ha), zemědělství je tak dominantním „zahradníkem" naší krajiny. Jakým způsobem pečuje zemědělství o jeden z pilířů udržitelného rozvoje – o životní prostředí? Z dostupných údajů vyplývá, že půda podléhá stále degradaci, kvalita povrchových i podzemních vod není optimální a biologická rozmanitost se ztrácí.

Půdu dnes trápí řada neduhů: vodní eroze, větrná eroze, úbytek organické hmoty, utužení, kontaminace, omezení mikrobiální aktivity, podmáčení, okyselování, vysychání a nevratné mizení kvůli zástavbě.

- Vodní erozí je ohroženo více než 60 % zemědělské půdy (silně poškozeno je přes 500 tis. ha);
- větrnou erozí je ohroženo přibližně 24 % zemědělské půdy (zejména lehké písčité půdy, především na jižní Moravě a v Polabí);
- náchylných ke ztrátě organické hmoty je 40 až 50 % zemědělských půd;
- degradací utužením je potenciálně ohroženo 40 % půd, ve skutečnosti je utuženo v podorničí až 90 % zemědělských půd;
- podmáčené půdy zabírají 21 % zemědělského půdního fondu;
- okyselováním půd je ohroženo 46 % zemědělské půdy a dalším 25 % půd hrozí středně vysoké riziko.

Mimo vliv zemědělství je největším rizikem pro půdu kromě eroze také zástavba. Za posledních 10 let ubylo přes 40 tis. ha zemědělské půdy, tj. 11 ha denně, z poloviny šlo o zástavbu a z poloviny o zalesňování. Ještě rychleji mizí orná půda, od roku 2008 poklesla výměra orné půdy o 74 tis. ha, což je 20 ha denně.

Množství a kvalita vodních zdrojů není optimální. Voda je důležitou podmínkou fungování společnosti a podzemní vody jsou hlavním zdrojem pitné vody.

- Oblasti ohrožené dusičnany tvoří 50,2 % zemědělské půdy;
- v 11 % vzorků byl zjištěn výskyt nadlimitních koncentrací dusičnanů a ve 12 % vzorků byl zjištěn výskyt amonných iontů;
- výskyt nějakého pesticidu v podzemních vodách byl prokázán v 60 % vzorků
- celková spotřeba přípravků na ochranu rostlin (POR) činí téměř 13 tis. tun, v přepočtu na účinné látky obsažené v POR dosahuje spotřeba 4,7 tis. tun, což představuje 1,3 kg na 1 ha zemědělské půdy, resp. 1,9 kg na 1 ha orné půdy (což je ale výrazně méně než například v Holandsku);
- je prokázána významná závislost mezi procesem eroze a znečištěním vod – půda se dostává do styku s velkým množstvím chemických látek různého druhu a různého stupně toxicity.

Biologická rozmanitost české krajiny mizí.

- Úbytek početnosti a druhové pestrosti hmyzu, obojživelníků, volně žijících druhů ptáků i savců bezprostředně souvisí se zánikem pestré mozaiky původně extenzivně využívané zemědělské krajiny.
- např. u denních motýlů, došlo k úhynu více než 11 % druhů, což představuje pro ČR nelichotivé první místo v absolutním počtu ztrát. Téměř 50 % druhů figuruje na Červeném seznamu ohrožených druhů České republiky;
- podobně je v současné době v Červeném seznamu evidováno více než 60 % druhů obojživelníků a plazů;
- klesající početnost vykazují i ptáci zemědělské krajiny – pro rok 2017 klesl indikátor o třetinu na 67 % původního stavu polních ptáků z roku 1982;
- několik dříve běžných druhů polních ptáků snížilo svoji početnost natolik, že se staly vzácnými až kriticky ohroženými, např. chocholouš obecný, sýček obecný, linduška luční nebo bekasina otavní vykazující pokles početnosti pod 5 % stavů roku 1982. Markantní pokles početnosti k hranici 20 % původního stavu z roku 1982 vykazuje např. koroptev polní či čejka chocholatá. Za zcela vymizelé jsou považovány ptačí druhy drop velký a dytík úhorní;
- dlouhodobý pokles zaznamenávají také stavy savců, 36 % druhů savců je dnes považováno, dle Červeného seznamu, za ohrožené či vymřelé. Např. stavy zajíce polního klesly od roku 1970 o 75 %, významně klesá i populace sysla obecného nebo křečka polního.

Příčin je více, mezi ty hlavní patří zejména velká výměra pozemků (v průměru 20 ha), nízký podíl krajinných prvků (remízky, meze, stromořadí, zídky, břehové porosty podél vodních toků, nivní louky apod.), zhoršující se stav přírodních stanovišť, úbytek vhodných biotopů a mimoprodukčních ploch (mokřady, úhory, souvratě, okraje polí) či upouštění od hospodaření v méně příznivých podmínkách s následnou sukcesí. Vinu na tomto stavu však nenesou primárně zemědělci, ti pouze reagují na to, co od nich požaduje systém. Ten je bohužel ze setrvačnosti stále nastaven tak, aby zohledňoval zejména původní úkol zemědělství, tedy produkci dostatečného množství levných a po zdravotní stránce bezpečných potravin.

Pozitivně je třeba vnímat snahu nastavit trvale udržitelnou intenzifikaci – trvale udržitelné zemědělství je ekologicky únosné, ekonomicky životaschopné, sociálně odpovědné, vůči zdrojům šetrné a slouží jako základna pro příští generace. Udržitelný rozvoj vyžaduje vždy odpovědné zvažování jednotlivých, zčásti si konkurujících cílů. Zemědělství je navíc odkázáno na pečlivé a šetrné čerpání přírodních zdrojů, bez nichž není schopno zabezpečit ekonomicky úspěšnou výrobu rostlinných a živočišných produktů a tím trvale naplňovat i své hospodářské cíle. Nyní je ten nejvyšší čas na změnu a přechod k udržitelným zemědělským systémům v České republice.

SMART (SUSTAINABILITY MONITORING AND ASSESSMENT ROUTINE)

Jedním z praktických nástrojů monitoringu a hodnocení udržitelnosti zemědělských a potravinářských podniků je nástroj SMART, vyvinutý Výzkumným ústavem pro ekologické zemědělství (FiBL).

Hodnocení nezvýhodňuje žádný výrobní systém, konvenční farmy mohou stejně jako farmy ekologické dosáhnout dobrých výsledků, vše záleží na úrovni naplňování principů udržitelnosti při hospodaření. Současně je třeba mít na paměti, že „cesta je cíl". Základní charakteristikou udržitelného rozvoje je totiž trvalé sledování a hledání způsobů, jak zlepšit dosažený stav prostřednictvím zdokonalených strategií, technologií a prostředků. Neexistují žádná konkrétní zadání, která by platila obecně pro všechny – přírodní, hospodářské a sociální rozdíly mezi jednotlivými regiony a národy vyžadují pružné nástroje a strategie. Testování nástroje SMART v podmínkách ČR provádí Bioinstitut, o.p.s. v rámci mezinárodního projektu UNISECO.

Více informací o projektu: www.uniseco-project.eu;
českou verzi najdete na www.bioinstitut.cz/cz/projekty-spoluprace.

ČTPEZ

Zpracovala Andrea Hrabalová pro Českou technologickou platformu pro ekologické zemědělství

ŠKŮDCI SKLADOVANÝCH KOMODIT A POTRAVIN – PŘEHLED A HUBENÍ

V DŮSLEDKU ZMĚNY KLIMATICKÝCH PODMÍNEK DOCHÁZÍ CELOSVĚTOVĚ K NÁRŮSTU PROBLÉMŮ SE SKLADIŠTNÍMI A POTRAVINOVÝMI ŠKŮDCI. ŠKODY A NÁKLADY NA JEJICH HUBENÍ DOSAHUJÍ JEN V ČR KAŽDOROČNĚ STOVKY MILIONŮ KČ. PROBLÉMY SE ŠKŮDCI VZNIKAJÍ V CELÉM VÝROBNÍM ŘETĚZCI POTRAVIN. ŘEČENO TERMINOLOGIÍ OBORU BEZPEČNOSTI POTRAVIN, SKLADIŠTNÍ ŠKŮDCI JSOU PŘÍKLADEM NEBEZPEČÍ S VÝSKYTEM „OD VIDLÍ AŽ PO VIDLIČKU".

Napadení komodit skladištními škůdci může začínat již na poli (jako je tomu např. u zrnokaze hrachového) a pokračovat po sklizni ve skladech. Tyto „nezvané hosty" našich skladů a domácností není zapotřebí dlouze představovat. Zná je nejen každý farmář, ale jistě i každá hospodyně ze své spíže, kde občas poletují drobní zavíječi (laicky nazývaní také „mouční moli"). Mezi další skladištní a potravinové škůdce patří roztoči, pisivky, brouci, motýli, švábi, hlodavci aj. Jak škodí? Existují dvě vyhraněné strategie útoku škůdců na uskladněné komodity a potraviny: (i) z vnitřku (tzv. internisté) a (ii) z vnějšku (tzv. externisté). Škůdci „internisté" se skrytě vyvíjejí uvnitř obilek a zpracovaných potravin. Škůdci „externisté" okusují potraviny na jejich vnější straně.

Skladištní a potravinoví škůdci – přehled

Ze škůdců internistů jsou asi nejznámější pilousi, kteří se vyvíjejí nejen uvnitř zrnek všech druhů obilí (zejména ječmene, kukuřice a rýže), ale třeba i těstovin. Málo nápadný je i červotoč spížní kvůli svým „hloubkovým vrtům" do koření a sušenek. Tento škůdce může být i problémem ve výrobnách krmiv, kde napadá výrobky ve formě pelet. Zajímavý je příbuzný červotoč tabákový. V nadsázce řečeno, tento červotoč tak trochu dbá o naše zdraví – preventivně konzumuje a ničí doutníky i cigarety! Zrnokazi jsou zase interní specialisté na fazole, hrách a další luštěniny. Proč mají potravináři největší problémy právě s interními škůdci? Jednak se velmi obtížně zjišťují a hubí, jednak napěchují vnitřek vyžraných potravin a zrnek svými „bioodpady", přičemž neexistuje ekonomický způsob, jak je vyčistit. Obilky s trusem a škůdci jsou proto v mlýnech namlety do mouky, z níž se pak připravují „pravé vegetariánské" pokrmy. Z napadené rýže a luštěnin si pak uděláme „broučí rizoto" nechtěně sami doma.

Skupina škůdců-externistů zahrnuje brouky, zavíječe, dvoukřídlé, roztoče, pisivky (drobný hmyz), šváby, rybenky a cvrčky. Oblíbenými položkami na jejich jídelníčku jsou mouka, sušené plody, koření, čokoláda a oříšky. Roztoči a některé mouchy navíc ještě napadají ve výrobnách, na farmách a lokálních potravinářských výrobnách sýry (např. moucha sýrohlodka). Celkově má skupina škůdců-externistů velkou kapacitu k působení škod. Její představitelé jsou k tomu náležitě vybaveni: velmi rychle se množí, mají výborné letové schopnosti a fascinující čichovou kapacitu, která jim pomáhá nalézt potraviny s udivující přesností. Navíc jim pomáhají kusadla tvrdá a ostrá jako meče, kterými se prosekají k jídlu chráněné-

mu obaly z plastu či hliníku. Miniaturizace je též vítanou výbavou. Například roztoči (0,2–0,6 mm) díky ní snadno unikají pozornosti. Na to hřeší dovozci sušených plodů. Schválně si pod pořádnou lupou zkontrolujte zakoupené balení sušených meruněk. Lupu určitě nepotřebujete k zjištění zámotků s trusem a housenkami zavíječů v balíčku čokolády, sušenek či jiných komodit a potravin.

Kontaminanty a alergeny působené škůdci

Škůdci potravin produkují také různé alergeny. Alergeny jsou tepelně odolné a nezbaví nás jich bohužel ani var, ani pečení. Největšími producenty alergenů jsou bezesporu roztoči a švábi; citliví lidé ale reagují i na extrakty z potemníků, pilousů, pisivek a rybenek. Trvalá přítomnost členovců na pracovištích může vést k dýchacím alergickým onemocněním u chovatelů, farmářů, mlynářů a pekařů.

Metody ochrany

Na ochranu před škůdci je zásadním receptem udržování komodit v suchu a chladu. Ve skladu a ve výrobnách je zapotřebí udržovat čistotu a rychle likvidovat odpady, na kterých se škůdci množí. Měl by být prováděn monitoring pomocí odběrových sond či za pomoci lapačů, včetně těch navnaděných atraktivními feromony. V menších potravinářských provozech, prodejnách a ve spížích lze uzavřít dobře vysušené produkty do vzduchotěsných nádob a tím je chránit. Evropští eko-zemědělci objevují výhody využití inertních prachů (rozsivkových zemin) a metod biologického boje (např. draví roztoči a vosičky). Zajímavostí je, že pracovníci VÚRV byli první na světě, kdo dokázal v 70. letech vytvořit a dovést do komerční podoby metodu hubení skladištních škůdců pomocí dravých roztočů rodu Cheyletus. V současné době o tuto bio-technologii mají zájem i v Číně. Probíhají společné pokusy směřující k zavedení této metody do jejich skladů. Dříve široce využívané možnosti použití insekticidních postřiků, aerosolů a dýmovnic se stále zmenšují kvůli obtížnosti a nákladnosti jejich registrace. Pro ochranu skladovaných surovin je narůstající zájem o speciální plynné látky, jakými jsou fumiganty a řízené atmosféry. Na rozdíl od klasických postřiků fumiganty a inertní plyny pronikají do vnitřků komodit nebo struktur potravinářských zařízení, kde zanechávají minimální nebo nulová rezidua a přitom účinně hubí škůdce. Fumiganty a inertní plyny se díky svým unikátním vlastnostem používají k hubení škůdců ve skladech komodit, potravin a drog v potravinářských provozech (zejména ve mlýnech) a přepravních kontejnerech. Fumigace se používá také ke karanténní ochraně dřeva. Problémem je, že řada pesticidních fumigantů byla zakázána jako POR kvůli negativním účinkům na zdraví lidí nebo přírodní prostředí (např. metylbromid). Ke zbývajícím fumigantům, jakým je např. fosforovodík, se poměrně rychle u škůdců vytváří rezistence.

Na skladištní škůdce nechemickou cestou řízených atmosfér dusíku – významný výsledek výzkumu VÚRV, v.v.i. pro praxi

Jednou z perspektivních metod – na kterou není u škůdců ještě rozšířena rezistence – je použití tzv. hypoxických řízených či modifikovaných atmosfér. Těchto ochranných atmosfér se dosahuje změnou koncentrace běžných atmosférických plynů (CO_2, N_2) nebo vakuem, tak aby došlo ke snížení nebo eliminaci obsahu kyslíku. Bezkyslíkatá atmosféra (tzv. anoxická atmosféra) či atmosféra se sníženým obsahem kyslíku (tzv. hypoxická atmosféra) vedou k postupnému zabití škůdců, kteří nemohou bez kyslíku dlouhodobě přežít. Předpokladem účinnosti řízených atmosfér je dosažení požadované koncentrace kyslíku nebo oxidu uhličitého a jejich udržení na požadované úrovni po určitou dobu za teplot, kdy škůdci ještě dýchají. Řízené atmosféry se v ČR dlouhodobě používají na uskladnění ovoce a zeleniny; zejména se jedná o uchovávání ovoce z dovozu. Zkušenosti s praktickým použitím řízených atmosfér pro skladování suchých produktů v silech a skladech však v ČR donedávna chyběly. Výzkumná agentura NAZV pod Ministerstvem zemědělství ČR proto zastřešila řešení projektu výzkumu řízených atmosfér (QJ1310057), kdy se v průběhu řešení podařilo vyvinout silovou technologii s řízenou atmosférou dusíku. Koordinátorem výzkumu byl Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i. a klíčovým průmyslovým partnerem byl Podravka – Lagris a.s. V provedených experimentech byla testována biologická účinnost řízené atmosféry s vysokým obsahem dusíku (99 %) v poloprovozních kovových 72 silových buňkách. V testech byla zjištěna vysoká účinnost řízené atmosféry jak proti dospělcům, tak i larvám těchto škůdců, a proto byla po ukončení projektu zavedena do plné provozní praxe. V současné době nahradila v ČR používání toxického plynu fosforovodíku na ošetření importovaných luštěnin z 30 %. Tato finalizována technologie představuje první úspěšné praktické využití řízených atmosfér pro ošetření komodit proti skladištním škůdcům v komerčním sile ve střední a východní Evropě.

Ing. Václav Stejskal, Ph.D.
Ing. Radek Aulický, Ph.D.

VÚRV
Výzkumný ústav rostlinné výroby
Poznatky pro udržitelné zemědělství

VÝROBA MLÉKA V ČR PO ROCE 1990

CHOV KRAV S PRODUKCÍ MLÉKA PATŘÍ K VYVÁŽENÉ ZEMĚDĚLSKÉ SOUSTAVĚ A ÚROVEŇ VÝROBY MLÉKA VYPOVÍDÁ O ÚROVNI CELÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ V DANÉM STÁTĚ. MLÉKO A MLÉČNÉ VÝROBKY JSOU VÝZNAMNOU A NENAHRADITELNOU SOUČÁSTÍ LIDSKÉ VÝŽIVY. TOMU ODPOVÍDÁ I SPOTŘEBA MLÉKA A MLÉČNÝCH VÝROBKŮ, KTERÁ JE VE SVĚTĚ V PRŮMĚRU 116 LITRŮ ZA ROK A OBYVATELE. U NÁS JE ROČNÍ SPOTŘEBA 245 L A NEJVĚTŠÍ SPOTŘEBA 350–400 LITRŮ JE V ZÁPADNÍ EVROPĚ A V USA. DLE ODHADU FAO SE SPOTŘEBA VE SVĚTĚ ZVÝŠÍ DO R. 2030 NA 135 L NA 1 OBYVATELE A PŘI NÁRŮSTU POPULACE TO ZNAMENÁ ZVÝŠENÍ VÝROBY MLÉKA DO R. 2030 O 35 %.

Chov skotu u nás prodělal za posledních 30 let podstatnou změnu. Vlivem špatně nastavených dotací, kdy se dotace na výrobu, tak jak to měla EU, daly u nás jen na plochu bez ohledu na výrobu, se stala produkce mléka bez dotací silně ztrátová. Stavy skotu se po r. 1990 prudce snížily, z 3,5 mil. ks na současných 1,4 mil. Počet dojených krav se snížil z 1,2 mil. ks na 365 tis. ks v současné době. Protože po vstupu do EU se zavedla podpora masných krav bez produkce mléka, jejich stavy se zvyšují. Chov masných krav je organizačně jednoduchý, při výši dotací i ekonomicky zajímavý, a proto se chovy neustále zvyšují až na aktuálních 220 tis. ks.

Porovnání nízké intenzity výroby v ČR s některými zeměmi

Ztrátová výroba, velké nároky na investice a vysoký podíl lidské práce vedly k tomu, že soukromě hospodařící zemědělci a menší podniky výrobu mléka rušili a přešli na chov masných krav. Výrobu mléka dnes zajišťují převážně jen střední a větší podniky, které udržely ztrátovou výrobu a mohly si dovolit velké investice na zlepšení produktivity a tím i ekonomiky chovu.

Po otevření trhu a hlavně po nástupu obchodních řetězců ze západní Evropy se nastolil neúměrný tlak na ceny. Aby se za stávajících podmínek udržel chov dojených krav, museli chovatelé provést celkovou restrukturalizaci ke zlepšení ekonomiky chovů. Provedla se rekonstrukce, zrušily se vazné stáje, krávy mají volný pohyb, stáje se otevřely, aby bylo dostatek čerstvého vzduchu a snížila se vlhkost. Neustále je k dispozici čistá voda, v zimě často temperovaná na 15 °C, k dispozici je každé krávě vhodné lože k odpočinku. V létě se používají ventilátory k výměně vzduchu, v době letních veder nad 28 °C se vodní clonou snižuje teplota.

Změnila se technika krmení a celková výživa. Krávy se krmí směsnou krmnou dávkou, aby nemohly přebírat krmení na žlabu, krmivo je neustále čerstvé, protože se krmí vícekrát denně a je k dispozici po celých 24 hodin. Velký důraz se klade na výrobu krmiv, začátek je na poli. Krmné plodiny musí být kvalitní, bez plevelů, které jsou často i jedovaté, a musí se sklízet včas v době, kdy mají největší kvalitu. Dodržují se postupy při uskladnění a konzervaci objemných krmiv, o konečném výsledku ve výrobě mléka rozhodují z 50 % pracovníci v rostlinné výrobě.

K dokonalosti se blíží péče o krávy v zajištění výživy a zdravotního stavu. Na základě rozboru krve, který provádíme 2x ročně již 8 let, bachorových šťáv a pH moče se upravuje složení krmné dávky – bílkoviny, energie, makro a mikroprvky, vitaminy. Věnuje se péče nohám, paznehty se 2x ročně upravují, v případě potřeby častěji, 1x týdně prochází dezinfekčním roztokem a 1x měsíčně stojí půl hodiny v dezinfekčním roztoku, aby měly zdravé paznehty. Sleduje se tělesná kondice krav před otelením, nesmí být tlusté ani hubené, podle toho se upravuje složení krmné dávky. Dva měsíce před otelením se přesunou ven, aby byly na slunci, doplnily si zásobu vitaminu D a celkově aby si zlepšily zdravotní stav a tělesnou odolnost. Těsně před otelením se upraví krmná dávka, aby byly připraveny na porod. Po porodu dostanou 30–40 l teplého energetického nápoje, aby se jim roztáhl bachor na vyšší příjem krmiva. Měří se celý týden po porodu teplota, která ukáže, zda porod proběhl dobře. Zhruba měsíc jsou v rozdojovací skupině, kde jsou pod stálým dohledem zootechnika a veterináře. Každá kráva má čip a denně se sleduje nádoj a kvalita mléka, kolik udělala kroků, kolik hodin leží a dost často se i denně váží. Výpočetní technika umožňuje sledovat každou krávu individuálně, mít denní přehled o její užitkovosti a zdravotním stavu a údaje se používají při stanovení doby inseminace. Telata dostávají do 4 hodin po narození (i v noci) dostatek kvalitního mleziva, čím dřív a více ho dostanou, tak tím líp se nastartuje jejich imunita. Odchovu telat se věnu-

je velká pozornost, protože jenom ze zdravého telete bude zdravá kráva. Od raného věku se uzpůsobuje krmení k tomu, aby se dobře vyvinuly papily v bachoru a tím se v budoucnu nejlépe využily živiny z objemných krmiv. K inseminaci se používají inseminační dávky od nejlepších býků z celého světa. Holštýnské plemeno je vyšlechtěno na produkci mléka a nehodí se k výrobě masa. Proto se dnes 80 % jalovic a 20 % nejlepších krav připouští sexovaným semenem, aby se narodily jen jalovičky a zbytek stáda se připouští masným býkem, aby se rodila telata kříženci, kteří se hodí i pro výkrm na maso. Hovězí maso je z hlediska výživové hodnoty nejlepší a je jen škoda, že jeho spotřeba klesla z 28 kg v roce 1990 na současných 7 kg.

S růstem koncentrací stád a růstem užitkovosti se zvýšila i produktivita práce. AGRO Jesenice chová dnes 1 140 krav, vyrábí 13 mil. litrů mléka při užitkovosti necelých 12 tis. litrů mléka na 1 dojnici za rok. Celý chov zajišťuje 27 pracovníků ve 2 stájích. V roce 1990 toto množství mléka vyráběla 4 středně velká zemědělská družstva ve 35 stájích s 350 pracovníky a stádem krav v počtu 3 700 ks a užitkovostí pod 4 tis. litrů. Produktivita práce se zvýšila v tomto odvětví více jak desetinásobně. Česká republika za posledních 25 let prošla nebývalým pokrokem ve výrobě mléka. Ti, co zůstali u výroby mléka, se úrovní chovu a užitkovostí dostali mezi TOP 10 nejlepších států na světě. Užitkovost v r. 2018 jsme měli v ČR 9 047 litrů. U červených strak, kterých je zhruba 1/3, byla užitkovost 7 596 litrů, a u holštýnek, kterých jsou 2/3, byla užitkovost 10 040 litrů mléka od jedné dojnice za rok. Takovýto pokrok neudělala žádná země, a přesto je výroba mléka za stávajících cen kolem 8 Kč za litr na hranici rentability. Ne všechny země udělaly takové změny v chovu, v Bavorsku a Rakousku je dodnes 1/3 krav ve vazných stájích.

Pořadí států podle dojivosti:
kg/kráva/rok
1. Izrael 13 182
2. USA 10 457
3. Jižní Korea 10 033
4. Dánsko 9 749
5. Estonsko 9 176
6. Česká republika 9 040

Výroba mléka je na vysoké odborné úrovni s důrazem na dobrý zdravotní stav a pohodu (welfare) zvířat. Krávy by neměly takovou užitkovost, kdyby tomu neodpovídala výživa, zdravotní stav a celková péče o jejich pohodu. Dnešní péče o vysokoužitkové dojnice je na lepší úrovni než péče lékařů o zdraví lidí. Tyto skutečnosti ale veřejnost nezná, a proto zemědělcům vyčítá, hlavně tzv. ochránci zvířat, že se o krávy řádně nestaráme, že je týráme tím, že je nutíme k vysoké dojivosti. Je mylná představa, že v minulosti na malých farmách se měly krávy lépe. Staré stáje byly malé, temné, v zimě se zateplila okna a dveře, byla tam tma, vysoká vlhkost a ze stropu kapala voda. Krávy byly po celý život přivázané u žlabu. Je mylná představa, že dříve se všechny krávy pásly. V oblastech s polní výrobou se krávy převážně nepásly, zelené krmení se naváželo denně do stáje, protože z orné půdy je větší sklizeň než z louky. Louky byly jen v močálovitých místech, kde byla vysoká hladina spodní vody.

Porovnání nízké intenzity výroby v ČR s některými zeměmi

	ČR	Polsko	SRN	Nizozemí
Stavy skotu celkem – tis.	1366	6035	12 281	4030
– ks/100 ha z.p.	39	44	74	244
Výroba mléka celkem mil. l.	3065	13 702	32 688	14 294
Výroba na 100 ha z.p.	88	95	196	796
Výroba na 1 obyvatele	290	360	395	841

Páslo se jen v podhorách, kde jsou vyšší srážky a je nedostatek orné půdy. Všichni máme zafixováno pasení krav v severním Německu a v Holandsku. Tam je to ale z toho důvodu, že jsou blízko moře, hodně prší, hladina spodní vody vystupuje na povrch a z toho důvodu nelze tamní louky převést na ornou půdu. Není také pravda, že hlavně krávy způsobují zvyšování koncentrace skleníkových plynů a tím změnu klimatu. Dnes máme jen 45 % stavu skotu než před 30 roky a je prokázáno, že krávy z intenzivních chovů vypouštějí o 1/3 méně metanu než krávy z extenzivního, tzv. ekologického chovu. Metan vzniká v bachoru při trávení nekvalitní píce s vysokým podílem hrubé vlákniny a té je v krmné dávce u intenzivních chovů podstatně méně. Při přepočtu na užitkovost je produkce metanu u intenzivní krávy ještě nižší. Bojovníci za čistou planetu létají po celém světě z jedné konference na druhou, kde bojují proti chovu krav, a přitom let jednoho letadla přes půlku zeměkoule znečistí ovzduší více než všechny naše krávy dohromady za celý rok.

Skot nelze nahradit. Potřebujeme vyváženou zemědělskou soustavu, doplňovat organickou hmotu do půdy, udržet úrodnost a širší zastoupení plodin v osevním postupu o zlepšující jeteloviny. Chov krav potřebujeme i z hlediska zabezpečení řádné výživy obyvatel, mléko a hovězí maso nelze plnohodnotně nahradit. Snaha o náhradu kravského mléka sojovým vedla akorát k tomu, že mužům začala růst prsa. Máslo, po dlouhou dobu zatracované, se dočkalo rehabilitace a zjistili jsme, že ho ve výživě potřebujeme, jde jen o to, v jakém množství. Že chov krav je z hlediska výživy národa nenahraditelný, vidíme i ve světě. Je podstatný rozdíl ve vzrůstu lidí v zemích, kde je chov krav na vysoké úrovni, a v zemích, kde krávy chybí. Je mylná představa, že budoucnost našeho zemědělství je jen v malých rodinných farmách. Ať se nám to líbí, nebo ne, celý svět jde, i v zemědělství, cestou koncentrace a specializace, aby se snížily výrobní náklady. Ekonomický tlak na produktivitu výroby mléka zvládli jen větší chovatelé, ti menší už to většinou vzdali a výrobu zrušili. Dnes je dostatek kvalitních a levných potravin a většina společnosti si myslí, že to bude už napořád. V roce 1990 náklady na potraviny představovaly 29 % v nákupním koši, dnes je to kolem 16 % a blíží se to úrovni nejvyspělejších zemí. A to ještě naše potraviny zdražuje vyšší DPH, které je u nás 15 %, v SRN 10 % a v Polsku jen 5 %.

Od roku 2000 se zvýšily platy o 250 %, potraviny jen o 40 %, což jsou údaje ČSÚ. O tlaku na odbytové ceny zemědělců nejlépe vypovídá cena prasat. V roce 1990 jsme dostali na jatkách za 1 kg v živé váze 24 Kč, současná cena na jatkách je celých 26,50 Kč. Zemědělci svými nízkými cenami udržují sociální smír ve společnosti, která si toho neváží a bere to jako samozřejmost. Úkolem zemědělců ale není jen zabezpečení výživy národa, druhým hlavním úkolem je péče o krajinu a zdravé životní prostředí. A v tom má chov skotu a výroba mléka nezastupitelnou úlohu.

Ing. Josef Kubiš, Agro Jesenice u Prahy, a.s. viceprezident Agrární komory ČR

JÍZDA ZRUČNOSTI 2019

ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ V RÁMCI PROJEKTU ZEMĚDĚLSTVÍ ŽIJE! VE SPOLUPRÁCI S ODBORNÝMI STŘEDNÍMI ZEMĚDĚLSKÝMI ŠKOLAMI A UČILIŠTI (DÁLE ŠKOLY) POŘÁDÁ REGIONÁLNÍ A REPUBLIKOVÁ KOLA JÍZDY ZRUČNOSTI TRAKTOREM S VLEKEM 2019. KOORDINÁTOREM AKCE JE ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČR. POŘADATELI REGIONÁLNÍCH KOL JSOU VYBRANÉ ŠKOLY V OSMI REGIONECH, Z NICHŽ DO CELOREPUBLIKOVÉHO KOLA POSTUPUJE 24 (+1) ÚČASTNÍKŮ A 8 ÚČASTNIC. LETOŠNÍM PATRONEM CELOREPUBLIKOVÉHO KOLA JE SŠTŘ NOVÝ BYDŽOV.

Regionální kola:

- Západočeské (Plzeňský a Karlovarský kraj)
  Termín: 23. 5. 2019
  Pořadatel: SOŠ a SOU Sušice
- Severočeské (Ústecký a Liberecký kraj)
  Termín: 30. 4. 2019
  Pořadatel: SŠHL Frýdlant
- Středočeské (Středočeský kraj a Praha)
  Termín: 9. 5. 2019
  Pořadatel: SZeš a SOŠ Poděbrady

- Jihočeské (Jihočeský kraj)
  Termín: 25. 4. 2019
  Pořadatel: SOU Blatná
- Vysočina (Kraj Vysočina)
  Termín: 15. 5. 2019
  Pořadatel: ČZA Humpolec
- Východočeské (Královéhradecký a Pardubický kraj)
  Termín: 16. 5. 2019
  Pořadatel: SŠTŘ Nový Bydžov
- Jihomoravské (Jihomoravský a Zlínský kraj)
  Termín: 14. 5. 2019
  Pořadatel: SŠ a ZŠ Tišnov
- Severomoravské (Moravskoslezský a Olomoucký kraj)
  Termín: 26. 4. 2019
  Pořadatel: SZeŠ a VOŠ Opava

Republikové kolo – Mistrovství republiky

Termín: 29. 5. 2019
Pořadatel: SŠTŘ Nový Bydžov, Zemědělský svaz ČR, ZS Sloveč, Bednar FMT
Celkem 25 účastníků + 8 účastnic

Zemědělský svaz ČR

PETICE PROTI ZASTROPOVÁNÍ

V NÁVRHU PROJEDNÁVANÉ REFORMY SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY SE OBJEVILO POVINNÉ ZASTROPOVÁNÍ PŘÍMÝCH PLATEB VYPLÁCENÝCH ZEMĚDĚLCŮM. V PRŮBĚHU PROJEDNÁVÁNÍ SE OBJEVUJE ŘADA NÁVRHŮ, KTERÉ TUTO POVINNOST STAVÍ DO ROVINY DOBROVOLNOSTI, ALE TAKÉ VÝRAZNĚ ZPŘÍSŇUJÍ PŮVODNÍ NÁVRH.

Zemědělský svaz ČR považuje zastropování za diskriminační akt, který výrazně znevýhodní větší a střední zemědělce na společném trhu. Zvláště silně se dotkne České republiky, kde je výrazné zastoupení větších zemědělských podniků. Proto Zemědělský svaz ČR vyhlásil petici Za rovné podmínky při aplikaci reformy Společné zemědělské politiky EU po roce 2020. Cílem této petice je ukázat, že proti zastropování nejsou pouze majitelé největších zemědělských podniků, ale i další zemědělci, zaměstnanci a také veřejnost. Petiční arch naleznete na webu: www.zscr.cz/PeticeZastropovani, případně u ředitelů a tajemníků územních organizací ZS ČR. V současné době petici podepsalo více než 15 tisíc lidí.
Pro pozitivní vývoj zemědělství ve všech zemích EU je nezbytné se vyvarovat opatření, která vytvářejí nerovné podmínky na společném trhu. Mezi taková opatření patří zastropování přímých plateb, které trestá střední a větší zemědělce, kteří zajišťují významnou část zemědělské produkce a zaměstnanosti. Zastropování nejen omezí jejich konkurenceschopnost, ale i schopnost investic do nových technologií a možnost platit mzdy srovnatelné s ostatními sektory národního hospodářství.

Proč nesouhlasíme se zastropováním?

- Česká republika má největší průměrnou velikost zemědělského podniku v EU a povinné zastropování by ji postihlo nejvíce ze všech členských států.
- ČR má více než 1 800 podniků nad 500 ha, které vlastní více než 154 tisíc vlastníků, kteří si propachtovávají půdu od více než dvou milionů vlastníků půdy.
- Povinné zastropování by omezilo podniky, které zajišťují více než 70 % současné produkce živočišné výroby.
- Evropa by vyloučením podpory středních a větších zemědělských podniků ztratila mezinárodní konkurenceschopnost s ohledem na vysoké výrobní náklady, vysoký stupeň ochrany životního prostředí a vysokou bezpečnost potravin.

Zemědělský svaz ČR

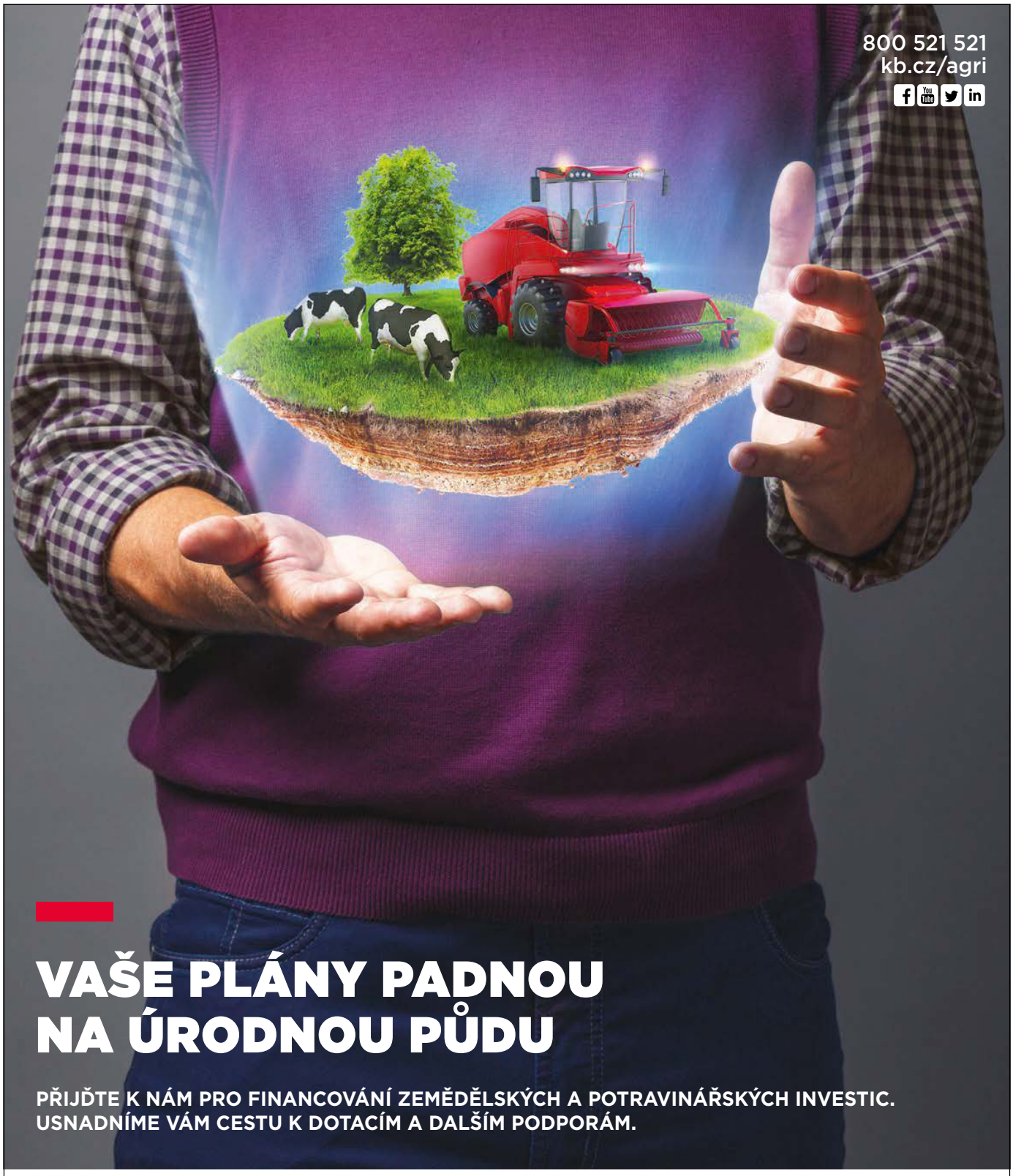

KB

REÁLNÁ BANKA PRO REÁLNÝ ŽIVOT

Banka roku
2017

DOBA PLASTOVÁ MUSÍ SKONČIT!

„JE NEJVYŠŠÍ ČAS ZAČÍT ŘEŠIT LEPŠÍ TŘÍDĚNÍ A VYŠŠÍ RECYKLACI PET LAHVÍ A PLECHOVEK", ŘÍKÁ KAREL FERSCHMANN, STAROSTA OBCE NĚMČOVICE A PŘEDSEDA PRACOVNÍ SKUPINY PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ZEMĚDĚLSTVÍ SDRUŽENÍ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV ČR.

Karel Ferschmann

Co je důvodem, že lidé ve vaší obci lépe třídí odpad než v mnoha jiných obcích (čili, jak se to podařilo, je to zásluha vedení obce, nebo je jiný důvod)?
Neděláme si žádné zásluhy, ale dlouhodobě (už nejméně šestnáct let) se snažíme přesvědčovat spoluobčany, že třídit odpad se vyplatí. Zajistili jsme pro ně dostatečný počet „hnízd" s barevnými kontejnery (zvony), ve všech je pět barev: na sklo, papír, plasty, tetrapacky a kovy. V roce 2009 jsme otevřeli sběrný dvůr odpadů, který úspěšně funguje, má otevírací dobu jako žádný jiný v ČR – denně od 9 do 17 hodin, včetně sobot a nedělí a většiny svátků. Takto se nám podařilo udržet řadu let poplatky za odpad na uzdě, celých patnáct let v nezměněné výši 500 Kč. Bohužel, stále se zvyšující ceny za služby v odpadovém hospodářství nás donutily jej od roku 2017 zvýšit o dvě stovky. Obávám se, že to není na dlouho konečná cena. Svozové firmy dobře ví, že nemáme moc na vybranou. Regiony mají mezi sebou rozdělené, do zelí si nelezou a nebojím se říci, že obce jsou v jejich kartelovém područí. Finančně nám moc nepomáhá ani AOS EKO-KOM, která nemá žádnou snahu nám odměny za třídění zvyšovat, spíše nám odměny snižuje, a když už je zvýší, tak nám sníží obalovou složku a jsme zase tam, kde jsme byli předtím. Svozové firmy si zase stěžují, že na vytříděné plasty nemají odbyt a tak většinu nákladů za likvidaci odpadů mají na bedrech obce a města.

Domníváte se, že zálohování PET lahví přispěje k ochraně životního prostředí, nebo je podle vás zbytečné a stačí třídit odpad jako dosud, bez zálohování?
Zálohování PET lahví a hliníkových plechovek jednoznačně přispěje k ochraně životního prostředí, třídit obaly občané určitě nepřestanou, protože k barevným kontejnerům se naučili chodit i s dalšími druhy odpadů. Navíc ve všech zemích na světě, kde se zavedlo zálohování PET lahví, došlo ke zvýšení třídění odpadů a neexistuje žádný důvod, proč by Česko mělo být světový unikát. Vydělají na tom obce, protože se sníží četnost vyvážení žlutých kontejnerů odhadem na polovinu. Využiji-li argumentaci odpůrců, kteří tvrdí, že PET lahve tvoří 50 % obsahu kontejnerů na plasty, pak potvrzují, že máme pravdu. Protože nejvíce platíme za služby a svoz (dopravu). A tady určitě dojde k úspoře nákladů. Pokud ještě připustíme, že na bedrech obcí leží i každoroční úklid odpadků v obci i mimo ni, z nichž velkou část tvoří právě PET lahve a musí za to obec nakonec stejně zaplatit, pak naše úvaha je správná. Nakonec my to vidíme v praxi na množství posbíraného odpadu při každoročních akcích, které spolupořádáme, jako je Den Země, Ukliďme Česko nebo Čistá Horní Berounka.

Co dalšího může zálohování PET lahví přinést? (Ekonomický efekt? Pro koho?)
Problém plastového odpadu je dnes již celosvětový problém. Vidíme to na vlastní oči při zahraničních dovolených v zemích jižní a východní Evropy nebo severní Afriky, všude se povaluje plast. Zálohování je určitě řešení. V případě záloh na PET lahve a plechovky se do sběru zapojí určitě i ekonomicky slabší skupiny našich obyvatel, případně školní děti nebo studenti. Skončí naprosto nesmyslné sbírky víček z PET lahví na nemocné nebo jinak postižené dětí, které nic nemohou vyřešit vzhledem k výkupní ceně víček a k nákladům na jejich přepravu. Celý systém je pokřivený, když má hodnota PET lahve „vydělat" na vytřídění obalu např. od tatranky.

Jak je podle vás možné, že se na jednu stranu říká, že Češi jsou v třídění odpadu na špičce mezi evropskými státy, a na druhé straně se v médiích často objevují informace o tom, jak se všude povalují PET láhve atd.? Že prý do recyklace jde jen něco přes 50 % odpadu – kdo za to podle vás může (pokud tomu tak skutečně je)?
Skutečnost je taková, že v současné době se skutečně vytřídí v ČR 69,5 % PET lahví, což je poměrně vysoké číslo, ale ihned dodávám, že téměř celá třetina (30,5 %) skončí na skládce, ve spalovně, nebo v přírodě. Z toho, co se vytřídí, 55,9 % putuje k vločkování a recyklaci na jiné výrobky. Nevyrobí se z nich ani jediná nová PET lahev, což by se mohlo v případě zálohování výrazně změnit. Dále12 % vytříděných lahví se spálí nebo skládkuje. 1,6 % se odešle k recyklaci jako směsné plasty. Tak takhle už to tak moc slavně s výsledkem třídění PET lahví nevypadá, co?

V Německu už 15 let PET láhve zálohují, ale zdá se, že jinak příliš netřídí. V čem je podle vás u nich problém a jak se mu u nás vyhnout?
Srovnání s Německem bude vždy kulhat, protože mají zcela jinou mentalitu, mají smysl pro systém a pořádek, v sobotu dopoledne se tam sejde celá vesnice na sběrném dvoře. K tomu nám, Čechům, ještě chybí pořádný kus cesty. Problém vidím ve státem nastaveném systému, kdy sice něco vyhláškou nebo zákonem stanoví, ale neudělá nic, aby nabídl obcím jiné řešení. Mám na mysli především odbyt plastů, když nastalo nedávno zděšení, že Čína přestala odebírat veškerý nevytříděný plast a zaměřila se jen na odběr některého. Současná situace nyní vypadá tak, že svozové firmy vytřídí z plastů jen PETky a tzv. duté obaly (jako je např. od Lenoru atd.) a ostatní

plastový odpad smíchá s komunálním odpadem a vozí ho do spalovny. Stát nezajistil podporu a dostatečný počet recyklačních linek v ČR, které mohou pomoci s jeho likvidací, případně s novými výrobky z plastového odpadu. Stát chce skončit zanedlouho se skládkováním netříděného komunálního odpadu na skládkách, ale už neřekne, jak zajistil pro obce alternativu likvidace odpadů. Nabízí jen spalovny, které ani EU nepodporuje. Stát nezakáže výrobu takových plastových obalů, které nejdou recyklovat (např. PET s tzv. rukávkem, jako jsou některé mléčné nápoje především pro děti nebo ovocné šťávy jako Jupík apod.). Teprve nedávno začala EU mluvit o ukončení používání jednorázových plastových obalů. Obávám se, že dost pozdě!

Lze podle vás jít ještě nějakou jinou cestou, která by mohla zvýšit třídění a recyklaci plastů, než jen kontejnery nebo zálohování?
Domnívám se, že je nejvyšší čas začít řešit lepší třídění a vyšší recyklaci PET lahví a plechovek, protože od roku 2029 bude ČR muset třídit minimálně 90 % PET lahví, což dobrovolným způsobem splnit nikde na světě nedokázali. Od roku 2025 budou muset nové PET lahve obsahovat minimálně 25 % recyklátu z použitých PET. V současné době se z vloček pro recyklaci v ČR pro nápojové využití nevyrobí ani jediná PET lahev. Od stejného roku se bude muset v ČR vytřídit odděleně také nejméně 50 % hliníkových obalů. Dodnes žádný oddělený sběr hliníku prakticky neexistuje. Je potřeba rozhýbat náš český, evropský plastový recyklační průmysl, nemůžeme se spoléhat na to, že plasty za nás zpracují někde za oceánem. Jenže výrobky z recyklovaného plastu nedokáží cenově konkurovat výrobkům z primárního plastu. Proto je dobře, že Evropská komise navrhuje zavést celoevropskou daň na primární plasty. Dalšími kroky by měly být státní zakázky, které by měly preferovat plastové recykláty.

Kdo by se měl v této věci podle vás angažovat a zatím to nedělá nebo to vyloženě brzdí – vedení měst a obcí, vedení státu, politici, sami lidé…?
Určitě stát a výrobci. Vzorem mohou být pobaltské země. Tam to rovnou nařídilo jejich ministerstvo ŽP. Mezinárodně je zálohování PET lahví na postupu. Dlouhodobě funguje v severských zemích a v Německu. Zavedli jej nedávno v Chorvatsku, Estonsku, Litvě a chystají se na Slovensku. Pokud to na naši sousedi zavedou, bude zálohování PET lahví mít většina obyvatel EU. Brzdí a brzdit to bude zřejmě AOS EKO-KOM, která od výrobců dostává ročně miliony korun, o jejichž část přijde, dále svozové firmy, které také přijdou o peníze ze svozu PET lahví. Nelíbí se to některým obchodním firmám, zaznamenal jsem COOP, argumentují malými skladovacími prostory ve venkovských obchodech a některé další společnosti. Zálohování vadí

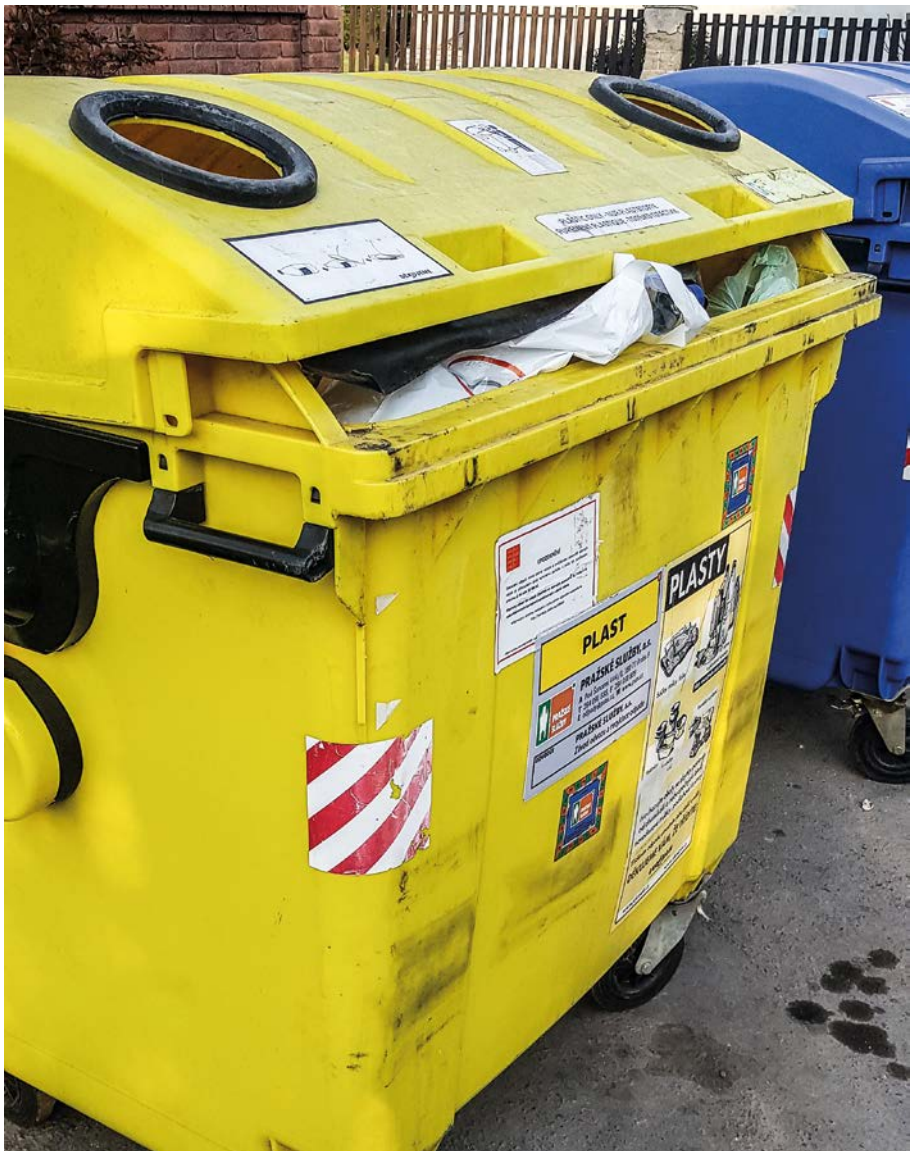

obchodníkům, zrušily se vratné lahve od vína, od sirupů a minerálek a v případě dosud vykupovaných pivní lahví raději přechází na prodej piva v plechovkách.

Cokoli dalšího, na co jsem se nezeptala, ale podle vás by bylo vhodné zmínit.
Doba plastová musí skončit. Je třeba přejít na jiné materiály, jejichž poločas rozpadu či zpracování bude pro naši planetu šetrnější. Vzpomínám jako dítě na nápojová brčka, kterým se říkalo slámky, ony byly opravdu ze slámy. Každý by měl začít u sebe. Cesta dopředu vede především v předcházení vzniku odpadů. Nejméně by měl platit za odpad ten občan, který ho také nejmíň vyprodukuje. Dodnes však nevím, jak to spravedlivě posoudit.

Karel Ferschmann, starosta obce Němčovice předseda pracovní skupiny pro životní prostředí a zemědělství Sdružení místních samospráv ČR

Rozhovor vyšel v dubnovém vydání časopisu PRO města a obce

O SDRUŽENÍ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV ČR (SMS)

Sdružení místních samospráv ČR je nevládní apolitickou organizací s celostátní působností, která sdružuje a hájí zájmy menších, většinou venkovských obcí a měst v ČR. Ze širokého spektra aktivit ve prospěch samospráv lze zmínit především prosazování spravedlivého dělení daňových výnosů mezi obce a města v ČR (rozpočtové určení daní). Agenda SMS ČR dnes zahrnuje připomínkování nejrůznějších legislativních návrhů, prezentace a prosazování potřeb menších obcí a měst, hájení zájmů venkova a jeho obyvatel a spolupráce v boji proti korupci ve veřejné správě. SMS ČR je silným partnerem vlády, parlamentu i krajů v ČR. SMS ČR v současné době sdružuje přes 1 900 obcí v ČR.

POĽNOHOSPODÁRI ZO VŠETKÝCH REGIÓNOV SLOVENSKA HLÁSIA NEDOSTATOK ZRÁŽOK

POĽNOHOSPODÁRI ZO VŠETKÝCH REGIÓNOV SLOVENSKA HLÁSIA NEDOSTATOK ZRÁŽOK. UVIEDLA TO HOVORKYŇA SLOVENSKEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ A POTRAVINÁRSKEJ KOMORY (SPPK) JANA HOLÉCIOVÁ.

Informovala, že podľa Slovenského hydrometeorologického ústavu je extrémne sucho zatiaľ len na východe. Začínajúce až mierne sucho sa naďalej rozširuje na celom území Slovenska. Lokálne je už výrazné sucho na Gemeri v Podunajskej nížine. Uplynulý týždeň (13. kalendárny týždeň) podľa nej spadlo najviac zrážok v severnej časti Slovenska. Na väčšine územia Slovenska však boli úhrny zrážok nižšie ako jeden milimeter (mm). Počasie bez zrážok na jednej strane neprerušuje jarné práce na poliach, na druhej strane však porasty ozimín a čerstvo zasiate zrniny čakajú na výdatný dážď, lebo sucho už na ne začína pôsobiť nepriaznivo.

Zimnej vlahy už v pôde niet

Zdôraznila, že z monitoringu jarných prác, ktorý robí SPPK, vyplýva, že napríklad v trenčianskom regióne poľnohospodári zaznamenali za celý marec zrážky len asi 44 mm. Poľnohospodári z bratislavského regiónu podľa Holéciovej potvrdzujú, že zimnej vlahy už dávno v pôde niet a jarná tiež chýba. Začali preto zavlažovať. „Polievame intenzívne plodiny, ako je cibuľa, cesnak, ale aj mak na vzchádzanie. Pokiaľ neprídu zrážky, zvažujeme polievať už aj extenzívne plodiny, napríklad pšenicu," uviedol člen predstavenstva SPPK Juraj Mačaj. Dolný Zemplín patrí momentálne medzi regióny s mimoriadnym suchom, ktoré sa začalo už vlani. „V roku 2018 sme v našej oblasti mali deficit 200 mm zrážok. Za prvé tri mesiace tohto roka chýba pôde 80 až 100 mm vody. Je to obzvlášť nepríjemný stav, pretože Dolný Zemplín je bez možnosti zavlažovania. Ak v apríli nenaprší aspoň 40 až 50 mm, tak budú vzchádzajúce plodiny poškodené," naznačil člen predstavenstva SPPK Alexander Palágyi. Holéciová upozornila, že poľnohospodári majú do polovice apríla čas na to, aby zareagovali na výzvu na závlahy a svojimi projektmi sa uchádzali o finančné prostriedky určené na obnovu závlahových sústav. „Musíme byť ambiciózni a nebáť sa. Práve pri revitalizácii závlah sa totiž treba pozerať skôr do budúcnosti, keďže táto investícia neprinesie návratnosť hneď na druhý rok. V časoch klimatických zmien však ide o nevyhnutný krok," dodal Mačaj.

Hovorkyňa SPPK dodala, že o suchu hovoria aj v susednej Českej republike. Podľa meraní z konca marca patrí k najzraniteľnejším oblastiam južná a stredná Morava, severná časť Sliezska a severozápadná oblasť Česka.

TASR

TENTO ROK VYROBÍ ZETOR V PRIEMERE LEN 4 TRAKTORY DENNE

BRNIANSKY VÝROBCA TRAKTOROV ZETOR TRACTORS DAL KVÔLI EKONOMICKÝM ŤAŽKOSTIAM VÝPOVEĎ 145 ĽUĎOM, ČO JE O 115 MENEJ, NEŽ VLANI V DECEMBRI AVIZOVAL. VEDENIU FIRMY SA PODARILO NÁJSŤ ÚSPORY AJ INDE, POVEDAL DNES ČTK VÝKONNÝ RIADITEĽ SPOLOČNOSTI MARIÁN LIPOVSKÝ.

„Číslo je vo finále nižšie z dôvodu nájdenia nákladových úspor v iných oblastiach a z dôvodu revízie plánu," uviedol Lipovský. Dodal, že montážna linka brnianskej továrne je v prevádzke a výroba pokračuje podľa aktuálneho plánu. Zetor tento rok plánuje predať 2100 traktorov, teda o 665 menej ako pred dvoma rokmi, čo je posledný dostupný údaj. Z montážnej linky by malo zísť iba 1530 traktorov, ďalšie kusy na predaj pôjdu zo skladových zásob.

Zetor Tractors v roku 2017 podpísal memorandum s ruským partnerom o dodávke 6000 traktorov v rokoch 2018 až 2022. Podľa Lipovského je Zetor schopný dodávať do Ruska podľa objednávok ruského partnera. „Spolupráca prebieha v zmysle podpísaného memoranda. Bohužiaľ však obchodne citlivé informácie nemôžeme oznamovať. Výsledky predmetného memoranda bude tak možné hodnotiť až na konci roka 2022," dodal Lipovský. Kvôli likvidácii skladových zásob bola vyše mesiaca odstavená montážna linka Zetoru. Šéf odborov Alois Kazelle ČTK povedal, že linka doteraz zďaleka nefunguje na plný výkon. „Zatiaľ čo predtým sa zastavovacie tlačidlá linky prakticky nepoužívali, teraz sa linka zastavuje pravidelne niekoľkokrát denne. Niekedy aj na pol dňa," konštatoval. Vedenie podniku podľa neho oznámilo zrýchlenie výroby až v máji. Dôvodom sú skladové zásoby.

Spoločnosti podľa výročných správ niekoľko rokov klesajú tržby a znižuje sa aj počet vyrobených traktorov. Kým v roku 2014 firma predala 4187 traktorov a utŕžila 3,8 miliardy českých korún, v roku 2017 to bolo 2765 traktorov a tržby boli 2,9 miliardy. Neustále mierne klesal aj počet zamestnancov. Od roku 2014 do roku 2017 o 128.

ČTK

PŘÍLOHA K VYDÁNÍ ZPRAVODAJE AGROBASE

ŽIJEME na venkově

ZPRAVODAJ AGROBASE

25. DUBNA 2019

UNÁHLENÉ RUŠENÍ KLECOVÝCH CHOVŮ ZVÝŠÍ DOVOZ VAJEC DO ČR

OPAKOVANÉ VYJÁDŘENÍ VĚTŠINY NADNÁRODNÍCH MALOOBCHODNÍCH ŘETĚZCŮ, ŽE PŘESTANOU PRODÁVAT VEJCE Z KLECOVÝCH CHOVŮ, NENÍ Z CELÉ ŘADY DŮVODŮ PŘÍNOSEM PRO JEJICH ZÁKAZNÍKY – TEDY ČESKÉHO SPOTŘEBITELE. A TO JAK EKONOMICKY (VEJCE Z OBOHACENÝCH ČI PODESTÝLKOVÝCH CHOVŮ NEBO BIOCHOVŮ BUDOU PODSTATNĚ DRAŽŠÍ), TAK Z POHLEDU NUTRIČNÍHO I ZDRAVOTNÍCH RIZIK.

Část maloobchodu již přesto údajně v současné době vejce z klecových chovů neprodává, úplné ukončení prodejů deklarují pak obchodníci nejpozději do roku 2025. Což je ale o deset let dříve, než o jakém termínu ukončení produkce z klecových chovů uvažuje EU. Důvodně lze přitom předpokládat, že do roku 2025 (a možná i dříve, kdo ví, jak maloobchod pod tlakem laické veřejnosti ještě změní své záměry) nebude v ČR dostatek peněz na technologické přezbrojení. Nebude totiž levné. Stávající odhady Českomoravské drůbežářské unie (ČMDU) hovoří o nutných investicích ve výši 6 miliard korun. Při postupně rostoucí inflaci to ale může být i více. Minimální náklady na jedno ustajovací místo činí přitom 600 korun na nosnici, to však v případě staveb na vlastních a již zasíťovaných pozemcích. Stavba hal „na zelené louce" vyjde zhruba na 1 000 korun investic na jednu nosnici. V současném programovém období do roku 2020 již přitom na takové investice nejsou finanční zdroje ani v Programech rozvoje venkova. Z vlastních zdrojů ale drůbežáři potřebný objem peněz dohromady nedají, zvláště když byli nuceni před několika lety vzhledem k povinnosti rozšířit životní prostor nosnic investovat do tohoto opatření EU, takže jsou investičně výrazně vyčerpaní. Pokud se pak týká možností finančních podpor po roce 2021, je otázkou, zdali i potom na takové účely peníze budou, nehledě na to, že příští programovací období začne vzhledem k volbám do

Evropského parlamentu a Evropské komise později, neboť ještě ani v současné době nejsou dokončena jednání o podobě Společné zemědělské politiky EU a navazujících oblastí. Takže bude na vše méně času.

Pokud přitom ČR nestihne technologicky přezbrojit a pokud bude zároveň maloobchod trvat na tom, že vejce z klecových chovů skutečně prodávat nebude, bude třeba (zbytečně) dovážet vejce do naší země ze zahraničí. Jak se to rýmuje s dalším deklarovaným záměrem maloobchodu – preferovat tuzemské produkty, je tak docela legitimní otázka. Podle statistik ČMDU pochází v současné době zhruba 80 % vajec z ČR z klecových chovů. V rámci EU ale aktuálně pochází z klecových chovů 53 % všech vajec a ve světě činí podíl vajec z klecových chovů 90 %. To v praxi znamená, že nebude problém dovézt do ČR vejce prakticky odkudkoli, nejen z EU. V této souvislosti lze jen připomenout, že vejce jsou velmi náchylná na střídání teplot jak při transportu, tak při skladování, takže každý jejich převoz na delší vzdálenost představuje riziko – například pomnožení salmonel.

Riziko pro spotřebitele však představuje i samotná produkce vajec od „šťastných slepic", jak se s nadsázkou označují biochovy a volné výběhy. A není zrovna malé. Permanentní kontakt nosnic s vnějším prostředím, byť se to zdá na první pohled jako přirozené řešení, přináší celou řadu možností kontaminace, jejímž důsledkem je fakticky zdraví spotřebitelů. Laická veřejnost přesto na tato rizika rezignuje, ačkoli jsou k dispozici údaje, které to dokazují. Ty pravidelně publikuje v odborném časopisu Drůbežář profesorka Eva Tůmová z Katedry speciální zootechniky České zemědělské univerzity v Praze.

Ta potvrzuje, i na základě zahraničních studií, že zdrojem kontaminace vajec je především vzduch a kontakt vejce s povrchem, na který je sneseno. Z porovnání typu ustájení nosnic přitom vyplývá, že „vejce z podlahových chovů jsou více než stonásobně kontaminována než z klecí. Vyšší kontaminace znamená vyšší penetraci mikroorganismů do vejce a tím i větší riziko přenosu patogenních mikroorganismů na člověka," uvádí Tůmová. Druh ustájení nosnic má samozřejmě i další vlivy – například vejce z klecových chovů bývají větší, vyšší riziko kontaminace vajec z „neklecových chovů" pak znamená vliv „i na kvalitu vajec v průběhu skladování a mohou ovlivnit i dobu skladování. Jinými slovy, vejce z biochovů a všech možných typů ekochovů mají v praxi kratší dobu trvanlivosti.

Ačkoli se většina spotřebitelů domnívá, že v obohacených klecích v klecových chovech dochází „nahloučením" nosnic k častým úhynům, ve skutečnosti je to právě naopak. V podestýlkových chovech, dnes tolik preferovaných řadou prodejců, dochází k omezování příjmu potravy u slabších jedinců nebo k četnějším projevům kanibalismu. „Zvýšený úhyn slepic v podlahových chovech ve srovnání s obohacenými klecemi je z 37 % způsoben kanibalismem, z 28 % parazitárními onemocněními (kolibacilóza, salmonelóza, kokcidióza, nekrotická enteritida), u výběhových chovů mohou až 20 % ztrát způsobit predátoři, přibližně 10 % úhynů připadá na stres," uvádí Tůmová.

V chovech nosnic „pod širým nebem" pak přichází právě z nebes další riziko, opět jedno z těch, kterých se v jiných případech spotřebitelé dějí – totiž ptačí chřipka. I kdyby byl chov chráněn před přelétajícími volně žijícími ptáky, kteří jsou dominantními přenašeči ptačí chřipky, nějakým hustým pletivem, nelze vyloučit možnou kontaminaci chovaných nosnic jejich trusem. Nebo by musela být síť tak hustá, že by vlastně již ani o chov pod širým nebem nešlo.

Nejen výše uváděné a doložitelné údaje bohužel většina spotřebitelské veřejnosti nezná, nebo je znát nechce, a to samé platí o manažerech maloobchodních řetězců. Kardinální otázkou a konfliktem samozřejmě je, zdali je důležitější přirozenost produkce vajec, nebo zdraví spotřebitelů a obsah jejich peněženek. Jak na ceny, tak na zdraví jsou přitom obyvatelé ČR velmi citliví – a bylo by tak na místě vést obhajobu obohacených klecových chovů právě tudy. A především netlačit na „časovou pilu" při technologickém přezbrojování tuzemských producentů vajec.

Petr Havel

NAHRAZOVAT VEJCE V POTRAVĚ NĚČÍM JINÝM NENÍ ŽÁDNÝM PŘÍNOSEM

AČKOLI JSOU SNAHY NAHRAZOVAT VAJÍČKA PŘI VÝROBĚ POTRAVIN NEBO PŘI PŘÍPRAVĚ POKRMŮ ZVLÁŠTĚ V POSLEDNÍ DOBĚ POMĚRNĚ ČASTÉ, NEMÁ TO MNOHO LOGIKY, PŘEDEVŠÍM Z HLEDISKA NUTRIČNÍHO.

I v tomto případě, stejně jako vždy, když se strava živočišného původu nahradí stravou původu rostlinného, přichází lidský organismus o přísun látek, které v rostlinných produktech nejsou nebo jsou obtížně využitelné. Přesto lze na internetu dohledat celou škálu surovin, jimiž se doporučuje vejce nahradit, a celou škálu receptů, jak se bez vajec obejít. To však může mít opodstatnění jen v případě takových jedinců, kteří jsou na vejce alergičtí. To se týká ale jen velmi malého procenta populace, navíc především dětí do věku jednoho roku (až 7 %), u dospělé populace se alergie na vejce týká 2 až 3 % lidí. K tomu snad jen poznámka, že pokud je jedinec na vejce alergický, nepomůže mu ani oddělená konzumace bílku od žloutku, neboť alergeny se nacházejí v obou složkách vajec.

Alespoň jedno vejce denně by ale jinak měli zkonzumovat nejen dospělí a aktivní jedinci, ale i děti a dospívající mládež. Vejce jsou totiž nejen téměř optimálním zdrojem energie, ale obsahují i velké množství bílkovin velmi bohatých na esenciální aminokyseliny, vitamín D (jedno vejce obsahuje přes 20 % doporučené denní dávky), nebo třeba antioxidanty působící preventivně proti nemocem zraku. Kromě bílkovin pak obsahují vejce minerální látky, (především vápník) a také o celou skupinu látek patřících mezi vitaminy B. Jednou z nich je cholin, který se vyskytuje především ve vaječném žloutku, játrech a masu, tedy v potravinách všeobecně považovaných za nepříliš zdravé. Jak ale již před lety konstatoval na základě výzkumu na pokusných myších (je však třeba připomenout, že projevy na myších nemusí být vždy totožné s projevy u člověka) Scott Swartzwelder z Duke University Medical Center, vyšší přívod cholinu do lidského organismu podle všeho podporuje lepší paměť. „Chcete-li mít chytřejší děti, zvyšte během těhotenství přívod cholinu," doporučuje proto budoucím matkám s určitou mírou nadsázky Swartzwelder. K tomu lze dodat jen, že „na každém šprochu pravdy trochu".

Vaječná živočišná bílkovina je přitom nejstravitelnější ze všech živočišných bílkovin a činí téměř neuvěřitelných 98 %. Vzhledem k ceně a váze vajec (v průměru 63 gramů) tak jde v zásadě o nejlevnější bílkovinu konzumovanou člověkem.

Petr Havel

JAK DLOUHO VYDRŽÍ VEJCE

MINIMÁLNĚ V LOKALITÁCH, V NICHŽ PŘETRVÁVAJÍ VELIKONOČNÍ TRADICE A SOUČÁSTÍ KOŘISTI KOLEDNÍKŮ JSOU ČASTO PLNÉ OŠATKY VAJEC, ŘEŠÍ TAMNÍ DOMÁCNOSTI PROBLÉM, JAK VELIKONOČNÍ VEJCE ZUŽITKOVAT A JAK DLOUHO VLASTNĚ VYDRŽÍ. NUTNO ŘÍCI, ŽE PŘEDEVŠÍM DOBŘE UVAŘENÁ VEJCE VYDRŽÍ DÉLE, NEŽ SI LECKDO MYSLÍ, A KROMĚ TOHO LZE JEJICH ŽIVOTNOST I PODOMÁCKU PRODLOUŽIT.

Vejce přitom obecně patří mezi potraviny, které nemají dlouhou trvanlivost, zvláště pak v případech, kdy se mění teplota jejich skladování. Skladování v nekolísavé teplotě v rozmezí mezi 5 až 18 °C je nicméně možné až 35 dní. Před Velikonocemi nakoupená uvařená barevná vejce, která jsou využívána na dary koledníkům, ale i v domácnostech, lze použít dokonce i do 40 dnů. To je více, než je garantovaná trvanlivost konzumních, tedy nevařených vajec. Ta se mohou podle legislativy prodávat nejdéle 28 dnů ode dne snůšky, a do maloobchodních sítí se proto musí dodávat v co nekratší době. Platí přitom, že jako „velmi čerstvá vejce" lze označit pouze takové vejce, která byla do obchodu dodána nejpozději 4 dny po snůšce, a jako „čerstvá vejce" lze prodávat pouze taková vejce, která byla do obchodu dodána nejpozději 9 dnů po snůšce. Desátý den po snůšce již nelze vejce dodat do maloobchodu jako konzumní a čerstvá. Kolikátý den po snůšce byla přitom vejce reálně do příslušné prodejny dodána, se ovšem na první pohled spotřebitel nedozví. Jen ale na první pohled – součástí kódů označující vejce je totiž kromě země původu také identifikace příslušné farmy a lze tak dohledat, kdy z ní byla příslušná vejce expedována do tržní sítě.

Trvanlivost vajec lze přitom prodloužit „vlastními silami". Děje se tak prostřednictvím nakládání vajec do kyselých nálevů s využitím poměrně dlouho známé skutečnosti, že kyselé prostředí zabíjí pro člověka rizikové bakterie. Nakládaná vejce jsou v poslední době celkem oblíbená v různých restauračních zařízeních, kromě klasického českého „nakládaná vejce" se označují (nazývají) také jako „pickled eggs". Klasický nálev tvoří většinou vinný ocet, sůl, cibule a cukr, dochucený velmi variabilní skladbou koření, jehož součástí může být třeba hřebíček, skořice, zázvor, pepř, hořčičné semínko a podobně. Pokud se nakládají vejce, u nichž není známo jejich stáří, neměla by ale nakládaná vejce v nálevu zůstávat déle než dva týdny. Alespoň orientačně určit stáří vajec nicméně možné je – čím je vejce starší, tím je tekutější žloutek. Máme-li k dispozici várku vajec, která je stejně stará, jen není známo, jak je stará, lze jedno z vajec zkusmo rozklepnout, a pokud lze žloutek špatně oddělit od bílku (právě proto, že je žloutek tekutější), měli bychom taková vejce co nejdříve zpracovat. Nepatří totiž rozhodně mezi nejčerstvější.

Petr Havel, foto Nina Havlová

STUDIUM MĚ VELMI BAVÍ, I DÍKY TOMU HO ZVLÁDÁM SKLOUBIT SE SPORTEM

PATŘÍ MEZI NEJVÝZNAMNĚJŠÍ STUDENTY ČZU. KROMĚ ÚSPĚCHŮ VE STUDIU NA FAKULTĚ AGROBIOLOGIE, POTRAVINOVÝCH A PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ JE TOTIŽ VÝRAZNOU ŽENOU SOUČASNÉHO ČESKÉHO BIATLONU. NEJEN O JEJÍCH PLÁNECH DO BUDOUCNA JSME HOVOŘILI SE SYMPATICKOU REPREZENTANTKOU MARKÉTOU DAVIDOVOU.

Markéta Davidová podotkla, že velkou roli v životě sportovce hraje výživa a v ní má český mák své jasné místo

Co vás přivedlo na ČZU?
Vždy mě to táhlo ke zvířatům, a když jsem se rozhodovala, kam na vysokou školu, ČZU byla jasnou volbou. Je to blízko Jablonce, odkud pocházím, takže to mám sem asi hodinu. Navíc mě zaujal obor, velmi mě baví. Je to zajímavé studium.

Jaký obor u nás studujete?
Zoorehabilitaci a asistenční aktivity se zvířaty na Fakultě agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů. Předměty jsou průřezem všemi možnými oblastmi, máme zvířata, máme lidi, občas se to propojí dohromady. Mě ale baví nejvíce zvířata, takže například zoologie, anatomie a podobně. Máme i povinné praxe, týden ve stájích a týden u koní a potom jsou také odborné praxe.

Jste ve třetím ročníku, to znamená bakalářskou práci a státnice. Čemu se ve své práci věnujete?
Jako téma mám tejpování koní. Tejpování se u koní aplikuje v podstatě ve stejných případech jako u lidí. To znamená při zraněních, jako prevence zranění, po operacích, při otocích a podobně. Tématem se v práci zabývám spíše teoreticky, ale ozval se mi i jeden veterinář, že za ním můžu kdykoliv přijet a vyzkoušet to. Uvidíme ale, jak to všechno během jara stihnu.

Studium a vrcholový sport musí být velmi obtížné stíhat. Jak to zvládáte?
Snažím se, všechno jde, když se chce. Vzhledem k tomu, že mě škola baví, tak je to pro mě i odpočinek. Nevadí mi to. Tréninky mám dvakrát denně. Občas se musím po závodech a po trénincích učit, ale není to zase tak strašné.

Odpočíváte při sportu od studia, a naopak při studiu od sportu?
Určitě to tak mám. Člověk zapojuje vždy jinou část mozku i těla. Je to něco jiného. A proto si myslím, že od obojího ráda občas utíkám k tomu druhému. Nedá se ani říct, co mě víc baví. Myslím, že když by mě jedna věc bavila výrazně víc, tak bych druhou přestala dělat. Snažím se skloubit obojí.

Když je zkouškové období, máte například v tréninku nějaké úlevy? Dovolí vám trenéři se učit?
To bohužel moc nejde. Trošku jsem to takhle praktikovala na jaře, když bylo zkouškové a my už začínali trénovat. Tak jsem si to maličko přizpůsobovala. Ale většinou to moc není možné.

Letošní rok je pro vás přelomový jak sportovně, tak studijně. Jaké máte plány po bakalářských státnicích?
Určitě si budu podávat přihlášky tady na

ČZU. Chtěla bych ale také zkusit přijímačky na veterinu do Brna. Stále mě to táhne více zvířecím směrem. Tady na ČZU bych si ráda dala přihlášku například na šlechtitelství nebo výživu.

Jak se váš program liší v zimě a létě? Máte například v létě více času na studium?
Po sezoně, která končí v březnu, máme měsíc volna. Potom se pozvolna začíná. Čím více se blíží zima, tím více jsme pryč. Jezdíme hodně na soustředění a samozřejmě trénujeme. V létě je to rozhodně lepší, ale tréninky dvakrát denně máme pořád.

V létě se věnujete také kolečkovým lyžím. Jak často s nimi závodíte?
Seriál závodů na kolečkových lyžích jako na klasických neexistuje. Je jen mistrovství světa a to jezdíme pouze občas, protože je to častokrát v zemích, kam se nedostaneme. Nebo se nám to nehodí do přípravy, není to pro nás primární. Ale hodně na nich trénujeme, v podstatě většina tréninku v létě probíhá na kolečkových lyžích. Takže se na nich spíše trénuje, než závodí.

Je jízda na kolečkových bruslích hodně jiná než na klasických?
Je to hodně podobné, jen kolečkové jsou o hodně kratší. Z letní přípravy mě kolečkové lyže určitě baví nejvíc, ale lyžování v zimě je samozřejmě lepší. S kolečkovými lyžemi navíc musíme jezdit na drahách, které jsou speciálně upravené. Když jezdíme po silnici, tak jen po rovině. Když z kopce, tak jen tam, kde to známe, protože se na nich nedá brzdit.

Na zádech si vozíte malorážku. Máte normy na to, jak musí být těžká?
Ano, minimální váha musí být 3,5 kg. Před sezonou se to vždy kontroluje. Střílíme na 50 metrů.

Jeden z našich studentů vyslovil dotaz, zdali byste nechtěla vstoupit do armády. Byla byste určitě nepřekonatelnou střelkyní.
To si nemyslím. Musíme mít zbrojní průkaz, a když jsem dělala zkoušky, tak mi moc střílet například z pistole nešlo. Není to úplně jednoduché. Myslím si, že v armádě bych neuspěla, je to tam na úplně jiné úrovni.

Před časem jste uvedla, že střelba není váš favorit, že upřednostňujete běh, je to tak stále?
Teď musím zaklepat, že se to zlepšilo, ale pořád je to nahoru a dolů. Stále je běh moje silnější stránka než střelba.

Biatlon patří k velmi napínavým sportům. Stačí jedna chyba a může být celý závod ztracený. Jak to vnímáte? Považujete ho za „nespravedlivý“?
Nespravedlivé to určitě není, protože všichni mají stejné podmínky, ale je to velmi náročné. Člověka hodně mrzí, když ví, že udělal jednu

Česká zemědělská univerzita žije sportem a své studenty v tomto směru podporuje

malou chybu, špatně se například nadechl, netrefil a přišel tak o skvělé umístnění. Navíc startovní pole je obrovsky vyrovnané. Jedna netrefená rána může být klidně 15 nebo 20 míst.

Dá se říct, kolik chyb může při střelbě závodník udělat a stále přitom má šanci na dobré umístění?
Nedávno byly závody v Americe a Johannes Bö, který vládne mužskému startovnímu poli, měl čtyři trestná kola a přitom doběhl pátý. Takže když jste suverénní na lyžích, můžete to takto zvládnout. Ve světovém poháru ale jinak nejde být špatným střelcem a přitom se umisťovat na předních příčkách. Například v juniorech to ještě může jít, ale ve světovém poháru je to už tak vyrovnané, že většinou nemáte šanci.

Letošní zima nám kromě sněhu nadělila i nízké teploty. Do jakých mrazů se startuje?
Existují na to regule. Když je na nejstudenějším místě trati pod minus dvacet, tak se nesmí startovat. Když je pod –15, nesmí foukat. Všechno se to má měřit na nejstudenějším místě trati.

Jaké teploty vám vyhovují?
Spíš teplejší, nemám paradoxně moc ráda zimy, vždycky mrznu. Čím tepleji, tím lépe. Pamatuji si, že jsme jednou dokonce jeli v triku s krátkým rukávem. Byl to březnový závod a v kombinézách potom může být opravdu příliš velké teplo.

Jak to máte se stravou? Neuvažujete o vegetariánství?
Snažím se jíst zdravě, ale nemusím si zase extrémně odpírat. O vynechání masa jsem přemýšlela a jednou bych to i chtěla udělat. Bohužel mi přijde, že když sportuju, tak to nejde úplně skloubit dohromady. Když je člověk tři čtvrtě roku pryč, moc si na cestách nemůže vybírat, co bude jíst. Doma ale maso hodně omezuji, jím ho víceméně jen na soustředěních, kde je mi naservírované.

Jak vznikla přezdívka Makula?
Já vždycky říkám, že jsem se jako malá podepisovala na nějaký obrázek a popletla jsem to. Chtěla jsem napsat Markéta a vynechala jsem r a celé to zkomolila, a vznikla Makula. Nevím ale upřímně, co je na tom pravdy, jestli jsem si tenhle příběh trošku nesmyslela. Ale zalíbilo se mi to, a když jsem přišla do školy, řekla jsem, tak a teď mi budete říkat Makulo, na Markétu neslyším. Od té doby se to se mnou táhne. Na Makulu slyším asi víc než na Markétu.

Jaký je váš biatlonový příběh? Jak jste se k němu dostala?
Pocházím z Janova nad Nisou, takže jsem pomalu dříve běžkovala, než chodila. Moje mamka pomáhala v janovském oddíle, kam jsem odmala chodila. Měla jsem tam kamarádky, byly jsme parta. Pak jsem odešla do Jablonce, kde jsem se pustila do biatlonu. Měla jsem totiž tréninky na běžkách jen třikrát týdně, což bylo málo. Takže jsem si musela něco přidat. Dostala jsem na výběr mezi cyklistikou a biatlonem, a jelikož jsem měla na biatlonu kamarádky, šla jsem za nimi. Měla jsem vždy štěstí na partu skvělých lidí, ať už v Janově, nebo potom v Jablonci.

Jana Kašparová, tisková mluvčí

ČZU
ČESKÁ
ZEMĚDĚLSKÁ
UNIVERZITA V PRAZE

STÉ VÝROČÍ VZNIKU ČESKOSLOVENSKÉHO SVAZU ŠKOLKAŘŮ, 2. ČÁST

V MINULÉM ČÍSLE JSME POPSALI DÁVNOU I NEDÁVNOU HISTORII VÝVOJE ŠKOLKAŘENÍ NA NAŠEM ÚZEMÍ A KONČILI JSME PŘELOMOVÝM ROKEM 1989. POLITICKÝ VÝVOJ PO TOMTO ROCE ZAZNAMENAL V CELÉM NAŠEM NÁRODNÍM HOSPODÁŘSTVÍ ZMĚNY, KTERÉ SE SAMOZŘEJMĚ DOTKLY I ZAHRADNICKÉ VÝROBNÍ ČINNOSTI. ZASTAVIL SE CENTRÁLNĚ ŘÍZENÝ SYSTÉM. ZANIKLY STÁTNÍ A DRUŽSTEVNÍ PODNIKY SOCIALISTICKÉHO TYPU A NASTOUPILA ŠIROKÁ VLNA PRIVATIZACE.

Svaz školkařů ČR

100 VÝROČÍ ŠKOLKAŘŮ ČR

ČESKÁ ROSTLINA

V důsledku restitucí a restrukturalizace majetkoprávních vztahů došlo v počátcích (1990-1993) k jistému poklesu produkce i zájmu o školkařské výpěstky. Současně také začal být trh nasycován atraktivním zbožím ze západních obchodně progresivnějších zemí. Tato situace ovšem trvala jen krátce, dle statistik přibližně do roku 1994. Nejenže se propad zastavil, ale započal i trvalý každoroční nárůst.

I v této neklidné době se několik školkařů snažilo v nových politických podmínkách udržet činnost školkařského svazu a vzniklé problémy řešit společně. Na podnět školkaře Karla Kalouše se scházelo pravidelně několik školkařů, kteří se snažili, aby svaz nezanikl.

Poslední valná hromada Svazu školkařů ve starém systému proběhla v lednu 1990 v Hlohovci na Slovensku. Velký obrat nastal ve dnech 7.–8. prosince 1993, kdy se sešla valná hromada školkařů v Rusavě u Bystřice pod Hostýnem. V rámci jednání proběhly řádné volby, schválily se předložené stanovy a vytyčily úkoly na další období. Předsedou svazu byl zvolen Ing. Jiří Veleba, místopředsedou Ing. Václav Truhlář a tajemníkem svazu byl jmenován Ing. Miroslav Pinc, CSc. Volební období bylo stanoveno na čtyři roky. Do předsednictva byli dále zvoleni: Ing. K. Horák, K. Kalouš, Ing. J. Obdržálek, CSc., Ing. D. Rajnochová, L. Zmátlík, S. Černý, Z. Přerovský, S. Studený, Ing. K. Jiskra. Svaz se také přejmenoval, z důvodu rozdělení Československa k 31. 12. 1992, na Svaz školkařů České republiky. Sídlo svazu bylo umístěno v budově Výzkumného ústavu okrasného zahradnictví v Průhonicích. Velkou zásluhu na obnovení Svazu školkařů České republiky měl bezesporu Ing. Miroslav Pinc, CSc. (1949–2000), který již od roku 1990 intenzivně činnost svazu připravoval. Byl jedním z našich nejtalentovanějších školkařů a dendrologů mladší generace. Jeho neočekávaným odchodem uprostřed tvůrčí práce utrpěl Svaz školkařů a okrasné zahradnictví těžce nahraditelnou ztrátu.

Svaz školkařů ČR od historické valné hromady na Rusavě v roce 1993 pracoval již podle schválených stanov. Jedenkrát za rok se konala valná hromada. Předsednictvo zvolené na čtyři roky se scházelo pravidelně dle schváleného plánu, vždy v jiné školce. Členové předsednictva se měnili dle výsledků u voleb. V průběhu let existence Svazu školkařů ČR (1993–2018) se v předsednictvu svazu vystřídalo mnoho zástupců školkařské praxe, např. Ing. Jiří Veleba, Ing. Václav Truhlář, Ing. Pavel Kafka, Ing. Květoslav Horák, Ing. Dagmar Rajnochová, Ing. Karel Jiskra, Ing. Jiří Obdržálek, Zdeněk Přerovský, Karel Kalouš, Slavomír Černý, Ing. Dušan Horák, Ing. Alena Matúšů, Ing. Růžena Wiedrová, Tomáš Čerbák, Tomáš Horák, doc. Ing. Milan Rajnoch, CSc., Ing. Pavel Halama, Ing. Petr Valný, Ing. Patrik Wieder, Liboslav Zmátlík, Ing. Karel Zeman, doc. Dr. Ing. Petr Salaš, Ing. Petr Franc Ph.D., Vlastimil Pasič, Ing. Pavel Schuch, Ing. Adam Studený, Petr Jelínek, Josef Janků, Stanislav Studený, Petr Vosyka, Ing. Josef Holzbecher, Ing. Radek Horák, Ing. Ondřej Ottomanský, Franz Starkl, Ing. Daniel Bílek, Ing. Petr Černý. Z původních členů předsednictva, zvolených v roce 1993, zůstali do roku 2018 dva členové. Ing. Jiří Veleba z Příbora, předseda svazu, a Ing. Václav Truhlář z Litomyšle, místopředseda svazu. Oběma skončilo členství v předsednictvu na valné hromadě, která se konala na Skalském dvoře u obce Lísek dne 10. ledna 2018. Po řádných volbách byli předsednictvem nahrazeni novým předsedou Ing. Pavlem Halamou z Příšovic a novým místopředsedou panem Vlastimilem Pasičem z Dolních Životic. Třetím statutárním zástupcem je Ing. Petr Franc, Ph.D., který tuto funkci vykonával již v předchozím volebním období.

Pokud máme zhodnotit uplynulé období od znovuobnovení činnosti školkařského svazu do dnešní doby, tj. vývoj po roce 1992, musíme konstatovat, že svaz prošel, tak jako celá společnost, bouřlivým vývojem a mnoha změnami. Školkaři se učili pracovat v novém ekonomickém prostředí. Některé stávající školky byly restituovány, jako např. v Bystřici pod Hostýnem, Žehušicích, Chrudimi atd. Další školky se privatizovaly, např. v Litomyšli, Klešicích, Tušimicích, Želešicích u Brna, jaroměři, Litenčicích atd. Mnoho školek ukončilo činnost, např. TAZSMO Ostrava, Lotos Olomouc, Květena Opava, školky Vysoké školy zemědělské v Lednici a řada dalších. I když mnoho školek zaniklo, jejich místa postupně nahradily, mnohdy za strastiplných podmínek, školky českých podnikatelů. Tak například na ruinách rodinného zahradnictví ve Zdechovicích u Přelouče začali budovat v roce 1990 Ing. Josef Schuch, CSc. se svým synem Ing. Pavlem Schuchem školku, která postupem času vyrostla ve školku srovnatelnou se školkami v Nizozemí. Dále vznikla řada školek, které bez velkých finančních prostředků zakládali pracovití mladí školkaři, jakými byli Tomáš Čerbák (Pustá Polom), Daniel Adametz (Malé Hoštice u Opavy), Ing. Libor Novák v Hlučíně, Ing. Stanislav Kaňák ve Frýdlantu nad Ostravicí, Ing František Brabec v Modřicích u Brna, Petr Jelínek (Veltrusy) a řada dalších, kteří začínali od nuly a nyní vlastní prosperující a úspěšné okrasné školky. Nemůžeme nezmínit ani školkaře z firmy Arboeko Obříství, kteří budovali školky na tzv.

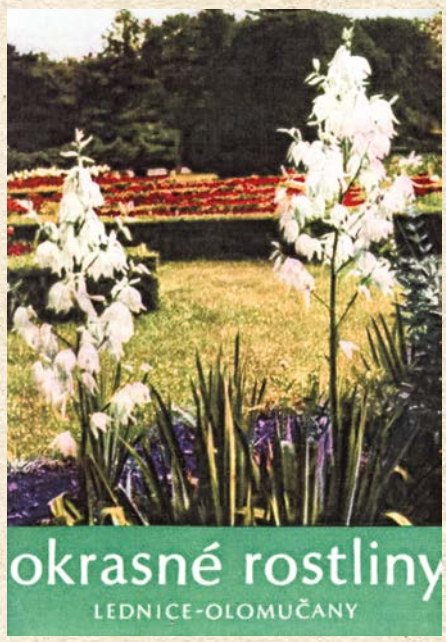

Katalog okrasných školek VŠZ v Brně

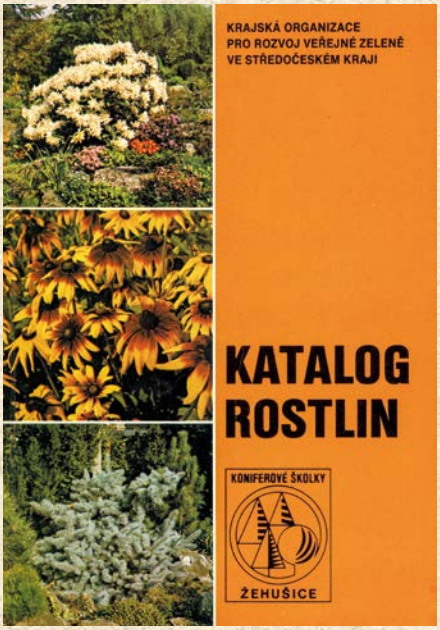

Školkařský katalog Koniferové školky Žehušice

zelené louce a dnes patří produkcí k předním školkám i v Evropě. Všichni tito školkaři si zaslouží obdiv a uznání a také srovnání se školkaři, budující své firmy v nových ekonomických podmínkách První republiky.
V roce 2015 byly školkařské výpěstky produkovány na ploše cca 1 130 ha, okrasné školky však již měly lepší technologické vybavení a vyšší efektivitu produkce. Vstupem do EU se zvýšila konkurence v dovozu rostlin, ale i konkurenceschopnost českých podniků.
K nejvýznamnějším dodavatelům školkařských výpěstků do ČR patří Nizozemsko, Německo, Itálie, Maďarsko a Rakousko. Čeští školkaři v současnosti vyváží rostliny zejména na Slovensko, do Německa, Polska a Rakouska. Svého času se vyváželo hodně i do Ruska a Finska, ale i do jiných evropských zemí.
Od roku 2015 byla zavedena značka „ČESKÁ ROSTLINA", upozorňující českého zákazníka na produkt vypěstovaný v ČR.

Zboží k expedici (školky Horák a synové)

Svaz školkařů ČR, z.s. je profesionální organizace, sdružující pěstitele dřevin a subjektů spojených se školkařským řemeslem. Naši členové mají primární zaměření na okrasné dřeviny, ale jejich sortiment se prolíná ovocným i lesním školkařstvím. V databázi našich členů naleznete taktéž výrobce substrátů, rolovaných trávníků, výstaviště či výzkumný ústav. Neméně důležitou součástí členské základny jsou odborné zahradnické střední školy a univerzity, díky nimž můžeme předávat znalosti z praxe nastupující generaci mladých školkařů. Po valné hromadě Svazu školkařů ČR, která se sešla počátkem února 2019, svaz eviduje aktuálně 91 členských firem. Společná historie Československé republiky se promítá i do složení našeho spolku. 88 členů je z České republiky, 3 ze Slovenska. Celková výměra produkčních ploch členských firem přesáhla hranici 1 300 ha. Naším společným cílem je navázat na velmi bohatou zahradnickou historii a produkovat kvalitní rostlinný materiál, který bude ozdobou každé zahrady či veřejného prostranství.

Pro potřeby školkařské veřejnosti byl v roce 2016 spuštěn aktualizovaný webový portál www.svaz-skolkaru.cz, který nabízí široké spektrum informací týkající se školkařského oboru. Svaz školkařů také každoročně vydává Katalog členských subjektů, ve kterém mohou zájemci nalézt informace o členských firmách. Svaz školkařů ČR byl v roce 2018 přijat za řádného člena Evropské školkařské asociace (ENA), což zajisté v dalším období přispěje k rozvoji spolupráce se zahraničními partnery.

Svaz školkařů je organizátorem výstavy ZELENÁ BURZA, což je již tradiční kontraktační prodejní výstava pouze českých zahradnických výpěstků, se zaměřením výhradně na velkoobchodní prodej rostlinného materiálu pro realizační firmy, správce veřejné zeleně, obce, zahradní centra a další subjekty podnikající v zahradnickém či školkařském oboru. Návštěvník burzy má jedinečnou možnost seznámit se s celým pěstovaným sortimentem v rámci ČR a na jednom místě porovnat kvalitu a cenu výpěstků u jednotlivých vystavovatelů. Výstava se pořádá vždy v lednu v Brně. Více informací naleznete na www.zelena-burza.cz.

Svaz školkařů hledá nové perspektivy propagace a prodeje školkařských výpěstků. Od roku 2017 spolupracuje na tvorbě internetové encyklopedie Zelený portál (https://zeleny-portal.cz), která by měla sloužit k interakci zákazníka s pěstitelem a umožnila by proaktivní přístup k předkládaným informacím o dřevinách. Prvním hmatatelným výstupem této spolupráce se stala publikace Medonosné a nektarodárné dřeviny, kterou zdarma obdrželi návštěvníci 8. ročníku Zelené burzy.

Současný zájem o školkařské výpěstky souvisí i s tím, že si společnost uvědomuje význam životního prostředí, nutnost rozšíření zeleně a její vliv na relaxaci našich smyslů, estetické cítění i ozdravění okolního ovzduší. Školkařství je významným oborem, kterému je třeba nejen v současnosti, ale i v budoucnu věnovat zvýšenou pozornost. Ukazuje se totiž, že se po jisté stagnaci může naše české okrasné i ovocné školkařství prosadit velmi dobře v zahraniční konkurenci.

Co říci na závěr? U příležitosti stého výročí jsme vyrobili krátký videopořad s názvem 100 let českého školkařství, který můžete najít na této adrese: http://svaz-skolkaru.cz/videa/. Více informací i dokumentačních fotografií v tištěné podobě naleznete v publikaci, kterou vydal Svaz školkařů ČR: SALAŠ, Petr, Jiří VELEBA, Václav TRUHLÁŘ a Marie HORÁKOVÁ. 100 let česko-slovenského školkařství 1919–2019: almanach Svazu školkařů ČR. Sto let česko-slovenského školkařství 1919–2019. Olomouc: Svaz školkařů České republiky, 2019. ISBN 978-80-907353-0-9.

- *Petr Salaš – Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta Lednice, Ústav šlechtění a množení zahradnických rostlin*
- *Marie Horáková – Svaz školkařů České republiky, z.s., Olomouc, Horák a synové, okrasné školky, spol. s r.o., Bystřice pod Hostýnem*
- *Jiří Veleba – VFU Brno, ŠZP Nový Jičín, Ovocná a okrasná školka Příbor*
- *Václav Truhlář – Školky Litomyšl, spol. s r.o., Litomyšl*

Foto archiv autorů

NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍ PŘÍSTAV BAŤOVA KANÁLU ČEKAJÍ ZMĚNY ZA 70 MILIONŮ

STRÁŽNICE – PŘÍSTAV VE STRÁŽNICI NA HODONÍNSKU, KTERÝ JE SOUČÁSTÍ BAŤOVA KANÁLU, SE PŘEMĚNÍ NA MODERNÍ MĚSTSKÝ PARK S LAGUNOU A KOTVIŠTĚM PRO LODĚ. S PRVNÍMI PRACEMI CHTĚJÍ STRÁŽNIČTÍ ZAČÍT UŽ V PŘÍŠTÍM ROCE. ODHADOVANÉ NÁKLADY JDOU DO SEDMDESÁTI MILIONŮ KORUN.

Vizualizace: ŘVC ČR

Strážnický přístav patří mezi turisticky nejvyhledávanější na celém toku. Roky ale bojuje se špatným zázemím pro turisty i lodě. V kanceláři starostky města Renaty Smutné je už připravený projekt. „Přístaviště rozprostřeme na obě strany kanálu. Vzniknou zelené odpočinkové zóny i šestnáct stání pro lodě," přiblížila starostka. Návštěvníci podle ní uvítají i plynulý přechod do skanzenu v sousedství. Změny ale nastanou postupně. „Letos chceme získat stavební povolení a sehnat peníze na přestavbu levého břehu. V plánu je výstavba sítí, cest, malé restaurace nebo vinotéky i mobilního amfiteátru. Vznikne hrací prostor pro děti, stupňovité plochy pro ležení u vody. Nezbytné je také parkoviště a příjezdová komunikace," vyjmenovala Smutná.

Nové zázemí využijí návštěvníci i v zimě. „Tato etapa může být hotová do dvou let," plánuje starostka. Odhaduje, že bude stát přes dvacet milionů korun. „Zkusíme získat dotace, ale jsme připravení projekt platit i z naspořených peněz města nebo pomocí výhodného úvěru," dodala strážnická starostka.

Novinka potěší i lodivody. Na druhé straně břehu u skanzenu vznikne nové kotviště. To si vzalo na starost Ředitelství vodních cest a zaplatí je Státní fond dopravní infrastruktury. Podle mluvčího ředitelství Jana Bukovského se stavba bude rozsahem podobat přístavu v Petrově na Hodonínsku. Ten přestavělo před čtyřmi lety a je nejmodernější na vodní cestě. Stál zhruba padesát milionů korun. „Ve Strážnici je prostoru méně, určitě se nám tam nevejde například bazén jako v Petrově," podotkl Bukovský.

Kdy zakotví lodě v novém přístavu, přesně neví. „Jsme na začátku. Pokud povolovací řízení půjdou bez problémů, přístaviště uvedeme do provozu v květnu 2022," předpokládá Bukovský. Ředitel Baťova kanálu Vojtěch Bártek změny vítá. „Kapacita přístavu nestačí. Jsem rád, že se našlo řešení, rozhodně projekt vítáme," uvedl.

Baťův kanál je umělá vodní cesta mezi Otrokovicemi a Rohatcem o délce 52 km, vybudovaná v letech 1935 až 1938. Část cesty vede po řece Moravě, většina však uměle vyhloubenými kanály s řadou zajímavých vodních staveb, mezi něž patří čtrnáct plavebních komor a pohyblivé jezy. Na Baťově kanále je celkem 23 mostů. Pod mosty byly vybudovány podchody pro tažné koně a případně tažnou techniku. Nejdůležitější dopravovanou surovinou byl lignit z dolů v Ratíškovicích, které rovněž vlastnila firma Baťa. Lignit se převážel po kanále do Otrokovic, kde sloužil jako palivo pro zdejší tepelnou elektrárnu, která dodávala elektrickou energii Baťovým závodům na Zlínsku.

V současnosti je celá vodní cesta opravena a na Baťově kanále čile probíhá turistická vodní doprava mezi Otrokovicemi a Petrovem i slovenskou Skalicí. V provozu je 8 přístavů a 16 přístavišť. Ředitelství vodních cest ČR zde v roce 2015 vybudovalo zatím největší přístav na kanále v Petrově. Může zde parkovat 45 lodí. Díky napojení na slovenský přístav Skalica se stal Baťův kanál mezinárodní vodní cestou.

Dagmar Sedláčková

VINAŘSKÝ WIMBLEDON VE VALTICÍCH LETOS DOBÝVÁ TÉMĚŘ OSM SET VÍN

DO NEJSTARŠÍ VINAŘSKÉ SOUTĚŽE SE LETOS PŘIHLÁSILO STO DVACET PĚT VINAŘSTVÍ Z MORAVY, ČESKA, SLOVENSKA, RAKOUSKA, ALE I CHILE A AUSTRÁLIE. V TĚCHTO DNECH TAK VYBÍRÁ ODBORNÁ POROTA VÍTĚZE ZE SEDMI SET SEDMDESÁTI VZORKŮ VÍN.

Valtické vinné trhy

WIMBLEDON MEZI VÝSTAVAMI

Valtické vinné trhy již pilně připravují svůj dvaapadesátý ročník. Koncem března byl v Centru Excelence na Sobotní ulici ukončen sběr vzorků a nyní probíhá jejich hodnocení. Všechna vína lidé ochutnají 10. a 11. května v reprezentativních prostorách zámecké jízdárny Zámku Valtice. Wimbledon mezi výstavami, jak se nejstarší vinařské soutěži přezdívá, každoročně přitahuje stovky vinařů, kteří chtějí poměřit svoje síly a přihlašují do soutěže bílá, červená, růžová vína i sekty. Celostátní výstavu vín s mezinárodní účastí pořádají Valtické vinné trhy ve spolupráci se Střední vinařskou školou ve Valticích a pod patronací Národního vinařského centra, které dohlíží na objektivitu soutěže. „Každoročně pozveme ty nejlepší vinařské odborníky a hodnotitele, aby v tzv. superkomisi anonymně vybrali absolutní šampiony," uvedl předseda Valtických vinných trhů Marek Šťastný.

Odborná komise hodnotí vína stobodovou stupnicí a všechna vína, která překročí hranici 86 bodů, získají zlatou, nebo dokonce velkou zlatou medaili. „Dle pravidel Mezinárodní organizace pro révu a víno (OIV) nesmí počet udělených medailí přesáhnout 30 % z celkového počtu přihlášených vín," dodal Marek Šťastný. V odborné komisi zasedají významné osobnosti vinařství, jako například Pavel Vajčner ze Znovínu Znojmo, Bořek Svoboda ze Zámeckého vinařství Bzenec, Josef Balík z Mendelovy univerzity či František Drahonský z Víno Mikulov. Superkomise pod vedením zkušeného vinařského matadora Jakuba Šebesty pak vybere šampiona bílých a červených vín a zároveň šampiona zahraničních vín. Komise dlouholetých milovníků vína vybere víno, které získá pohár nestora vinařství profesora Viléma Krause. Účastníci se mohou i letos těšit na každoroční pokus o překonání rekordu v hromadném přiťuknutí medailovým vínem. Tento svátek vína a nejstarší vinařskou přehlídku doprovází i kulturní program. Výstavy se každoročně účastní tisíce návštěvníků.

Historie Valtických vinných trhů

Vinařská soutěž Valtické vinné trhy má více než sto šedesátiletou tradici. První zmínky o ní sahají až do poloviny 19. století. První vinné trhy ve Valticích se konaly v roce 1858. Z té doby se totiž dochovala zpráva, že Okresní hospodářský spolek ve Valticích pod patronací knížete Jana II. z Lichtenštejna uspořádal další zemědělskou výstavu v zámecké jízdárně. A součástí této výstavy byla také prezentace dvou tisíc vín z Valtic a okolních vinařských obcí.

V roce 1902 se o Valtických vinných trzích hovoří již jako o jedné z nejvýznamnějších výstav vín tehdejšího Rakouska-Uherska. Pojmenování trhy naznačuje, že původně šlo o trhy v pravém významu slova. Konaly se za účelem obchodu a sjednávání obchodů. Za první republiky už vinné trhy kromě obchodování také bavily, nedílnou součástí se stal vedle odborného také kulturní program. Tou dobou se již vinné trhy konaly pravidelně v lednu a trvaly tři dny s tím, že poslední den byl věnován odborným referátům předních vinařských odborníků.

Od roku 1937 se vinné trhy nekonaly zejména kvůli politické situaci. Za druhé světové války procházelo vinařství velkou krizí spojenou s okupací a se změnami vlastníků, což se odrazilo také na trhu s vínem. V roce 1948 se valtičtí vinaři rozhodli uspořádat valtické vinobraní, které se pak stalo tradicí. Pokus o obnovení vinných trhů na sebe však nechal čekat dalších 18 let. V roce 1966 byla zorganizována ochutnávka vín v kinosále. Na jaře následujícího roku se na stejném místě konala přehlídka vín opět s názvem Valtické vinné trhy. O rok později byly již trhy v zámecké jízdárně a kromě místních se účastnili také producenti vín mimo Valtickou oblast. Od té doby se Valtické vinné trhy staly relativně samostatnou organizační jednotkou začleněnou do společenské organizace s vlastním účtem a právní subjektivitou. Ekonomicky byly již stabilní a zajišťovaly tak neoficiálně celostátní přehlídku tržního sortimentu vín vyráběných v Československu. Počet vystavovatelů se pohyboval kolem osmdesáti a počet vzorků vín mezi čtyřmi až pěti sty. Návštěvnost dosahovala až sedmi tisíc lidí.

V roce 1992 vznikla společnost Valtické vinné trhy, která navázala na předcházející ročníky a navrátila prestiž této jedné z nejstarších vinařských soutěží v Evropě. Proto vzniklo i přirovnání Wimbledon mezi vinařskými výstavami.

Dagmar Sedláčková
Foto: Archív VVT

VYNESLI MORANU, SYMBOL ZIMY. K TRADICI SE VRÁTILI PO OSMDESÁTI LETECH

PŘESNĚ NA SMRTNOU NEDĚLI PŘED VELIKONOCEMI SE V KŘIŽANOVICÍCH NA VYŠKOVSKU USKUTEČNILA JEDNA Z NEJSTARŠÍCH ČESKÝCH TRADIC. DĚTI Z FOLKLORNÍHO KROUŽKU KŘIŽANOVÁNEK PŘENESLY OBCÍ MORANU, SYMBOL SMRTI A ZIMY, A POTOM JI HODILY DO ŘEKY LITAVY. AKCE SE TAM USKUTEČNILA POPRVÉ OD DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY.

Foto: Archív Křižanovánek

Před budovou radnice se rozléhá zpěv a všude pobíhají děti v krojích. Kluci v bílých košilích a děvčata v červených puntíkovaných sukních a červenými šátky na hlavě. Řadí se do průvodu a začínají zpívat svoji písničku. „Slavíček zpívá, až sa rozléhá před naším na olši. V celej dědině ludé pravíjá, že já su najhorší."

Mezitím už dvě děvčata v čele průvodu vyzdvihují do výše Moranu. Proutěnou krasavici s vyceněnými zuby, s šátkem na hlavě a náhrdelníkem z vaječných skořápek kolem krku. Čeká ji poslední cesta a pak vyhnání ze vsi symbolickým vhozením do říčky. „Také se může zapálit, ale to my jsme dělat nechtěli," podotýká vedoucí souboru Světlana Honsová. Zástup přibližně pětatřiceti dětí vede průvod s Moranou od obecního úřadu ke kostelu a kolem tamní fary k břehu Litavy. „Běž zimo pryč, my už tě tady nechceme," křičí děti namačkané u zábradlí mostu. A figurína padá s hlasitým šplouchnutím do vody. Jenže neplave, ale zůstává ležet na místě. „Tak zima ještě neskončila," zvolá někdo z diváků. Vedoucí souboru odvážně sestupuje po svahu ke korytu řeky. Naklání se nad hladinu a dřevěnou holí postrkává topící se zimu dál po proudu. Konečně odplavala. „Moc jsme si to užily. Hlavně to, jak zima nechtěla plavat," chichotají se děvčata mezi sebou.

Písničky, které se naučily, zazněly letos ve vesnici po téměř osmdesáti letech. „Dnes to bylo kouzelné, roztomilé. Tato tradice se tu dělala naposled před druhou světovou válkou," připomíná někdejší starostka obce Libuše Filípková a dodává: „Světlana Honsová viděla starou nahrávku, na které moje maminka zpívá tyhle písničky, a rozhodla se, že tradici obnoví," prozradila. To potvrzuje i jmenovaná vedoucí souboru. „Je to tak. Kroužek jsme založili před dvěma lety. Chceme do vesnice vracet tradice," zakončila Honsová.

Dagmar Sedláčková

NESEĎTE ZA PECÍ A VYDEJTE SE ZA VÍNEM A GASTRONOMIÍ PO CELÉ REPUBLICE

ČEKÁ VÁS FOLKLÓR, VELIKONOČNÍ TRADICE, GURMÁNSKÉ SPECIALITY, VÍNO, JARMARKY A ZÁBAVA PRO CELOU RODINU.

Praha – Svátek růžových vín
1. 5. 2019, Svatováclavská vinice
Zažijte romantickou atmosféru spojenou s růžovým vínem a s jedním z nejhezčích výhledů na Prahu. Desátý ročník oblíbené degustace růžových vín se koná v atraktivní lokalitě Villy Richter a na přilehlé Svatováclavské vinici na Pražském hradě.
www.wineofczechrepublic.cz

Boskovice – Boskovické běhy a Turisté jdou s námi
1. 5. 2019
Sportovní akce pro malé i velké běžce a turisty.
www.boskovice.cz, www.sportujsnami.cz

Strážnice, Veselí nad Moravou – Odemykání Baťova kanálu
1. 5. 2019
Zahájení plavební sezóny na přístavištích Baťova kanálu, bohatý kulturní program a plavby na lodích. Můžete se těšit na koncert I. Jahelky s M. Palečkem nebo pozorovat Slunce v nově otevřené hvězdárně ve Veselí.
www.batacanal.cz, www.hvezdarna-veseli.cz

Znojemsko – Vinobus VOC Znojmo – zahájení sezóny
4. 5. 2019
Turistický autobus, který vás od 4. května během celé sezóny odveze do krás Znojemska. Vhodný i pro cyklisty. Po trase jsou tři 15minutové zastávky na placenou degustaci vín.
www.vinobus.cz

Brno – Brněnský Majáles
4. 5. 2019
Celodenní program brněnských studentů zahrnující majálesový průvod s alegorickými vozy (startuje tradičně na náměstní Svobody) a především pak Majáles Open Airfestival na brněnském výstavišti představí to nejlepší z hudební produkce. www. brno.majales.cz

Sedlec u Mikulova – Zahájení agroturistické sezóny
4. 5. 2019
Slavnostní zahájení ochutnávky vín pod pergolou. Spousta skvělých vín, speciality na grilu a cimbálová muzika. www.sedleckavina.cz

Vrbice – Z kopca do kopca
4. 5. 2019
Putování po vinných sklepích v malebné vinařské obci Vrbice.
www.vinarivrbice.cz

Znojmo – Festival vína VOC Znojmo
8. 5. 2019
Den vína, folklóru a gastronomie. Představení nových certifikovaných vín VOC Znojmo.
www.vocznojmo.cz

Valtice – Valtické vinné trhy
10.–11. 5. 2019
Nejstarší, největší a nejprestižnější přehlídka vín v České republice v areálu valtického zámku s mezinárodní účastí vystavovatelů.
www.vinnetrhy.cz

Pasohlávky – Zahájení turistické sezóny v ATC Merkur
10.–12. 5. 2019
Slavnostní zahájení nové sezóny v kempu Merkur s koncerty a programem pro děti i dospělé. www.kemp-merkur.cz

Karlštejn – Svátek růžových vín
11. 5. 2019, sál restaurace U Janů
Letos poprvé v Karlštejně. Přijďte ochutnat vybranou kolekci růžových vín. Nezapomenutelný zážitek s růžovým vínem.
www.karlstejnske-vinobrani.cz

Ivančice – Slavnosti chřestu a vína
17.–19. 5. 2019
Ochutnávky chřestových pochoutek, kuchařská show, tradiční trhy, víno, hudební a taneční vystoupení, dechová a cimbálová muzika, tvořivé dílny.
www.slavnostichrestu.cz

Brno – Festival muzejních nocí
17. 5. – 8. 6. 2019
Brány muzeí, galerií a dalších kulturních center v celé ČR se otevřou od 18.00 hod. do půlnoci a nabídnou bohatý kulturní program. www.cz-museums.cz, www.brnenska-muzejninoc.cz

Slavkov u Brna – Vojenský umělecký soubor Ondráš
17. 5. 2019
Vystoupení Vojenského uměleckého souboru Ondráš na nádvoří slavkovského zámku.
vwww.zamek-slavkov.cz

Mikulov – Slavnosti města Mikulova a Muzejní noc
17.–19. 5. 2019
Velkolepá kulturní akce, na níž se představí historický i současný Mikulov. Muzejní noc, historické ukázky života v Mikulově, zpřístupnění památek s doprovodným programem, soubory, víno, gastronomie, koncerty, taneční zábava, výstavy. www.mikulov.cz, www.rmm.cz

Plzeň – Fresh Festival Plzeň
18. 5. 2019, park za OC Plaza
Festival dobrého jídla a pití, svátek kvalitní gastronomie určený všem gurmetům a gurmánům. Kuchařské show a workshopy Zdeňka Pohlreicha a dalších osobností. Prezentace vinařství a řízené degustace, TOP restaurace, zážitková gastronomie, pivovary, farmářské trhy. www.freshfestival.cz.

Modré hory – Krajem vína
18. 5. 2019
Májové putování Modrými Horami, po vinařských stezkách v okolí Velkých Pavlovic a Modrých Hor. Na kole nebo pěšky vinařskou krajinou s dalekými výhledy.
www.stezky.cz, www.modrehory.cz

Lednicko-valtický areál – Otevírání Lichtenštejnských stezek
18. 5. 2019
Zahájení cyklistické sezóny na Lichtenštejnských stezkách.
www.lichtenstejnske-stezky.cz

Nový Šaldorf – Májové otevřené sklepy
18. 5. 2019
Tradiční celodenní putování po vinných sklepích s hudebním programem a degustátorskou soutěží. www.saldorfske-sklepy.cz

Petrov Plže – Festival dechových hudeb
18. 5. 2019
IX. ročník přehlídky dechových hudeb vareálu vinných sklepů Plže. www.obec-petrov.cz

Pasohlávky – EURO BIKE FEST
23.–26. 5. 2019
Víkend plný zábavy a vzrušení v ATC Merkur Pasohlávky pod heslem: MOTORCYCLES, EXTREME SPORTS, ROCK & ROLL.
www.eurobikefest.cz

Česká republika – Noc kostelů
24. 5. 2019
Jedinečná příležitost navštívit kostely a modlitebny na celém území České republiky a nahlédnout do jejich historie či utajených zákoutí. Spojeno s doprovodným kulturním programem, koncerty, přednáškami.
www.nockostelu.cz

Brno – IGNIS BRUNENSIS 2019
24. 5. – 16. 6. 2019
22. ročník mezinárodní soutěžní přehlídky ohňostrojů nejen v centru města, ale i na brněnské přehradě, hradech Špilberk a Veveří.
www.ignisbrunensis.cz

Hodonín – Lázeňský kulturní koktejl
24 –25. 5. 2019
Zahájení 38. lázeňské sezóny a oslavy 40. výročí založení hodonínských lázní. Celodenní kulturní program a jarmark.
www.laznehodonin.cz

Mikulčice – Jaro na mikulčických Valech
24.–26. 5. 2019, Slovanské hradiště
Víkend s Pravoslavnou cyrilometodějskou poutí, Dnem Bulharů a programem skupiny Styrke.
masaryk.info/slovanske-hradiste-mikulcice/

Velké Pavlovice – Modrohorské zpívání
25. 5. 2019
Vystoupení mužáckých sborů z Modrých Hor u rozhledny Slunečná.
www.modrehory.cz

Kyjov – Kyjovský škopek
25. 5. 2019
Festival poctivého piva, dobrého jídla, bohatého programu a nevšední zábavy.
www.dum-kultury-kyjov.cz

Čejkovice – Čejkovické vinné trhy
25.–26. 5. 2019
V historických prostorách templářské tvrze a přilehlé zámecké zahradě se představí třicítka čejkovických vinařství, bohatý doprovodný program.
www.vinozcejkovic.cz

Pavlov – Léto otevřených sklepů
31. 5. – 8. 9. 2019
Zastavte se v letní sezóně v Pavlově, kde je každý týden otevřeno minimálně jedno vinařství.
www.otevrene-sklepy-pavlov.cz

Mikulov – Gourmet Festival 2019
31. 5. – 2. 6. 2019, vybrané mikulovské restaurace
10. ročník gastronomického festivalu tradičních pokrmů v kombinaci s moravskými víny. Podávaná jídla budou opět vycházet z kuchyně rodu Dietrichsteinů.
www.mgfest.cz

Dagmar Sedláčková

FOTOREPORTÁŽ:

POZEMKOVÉ ÚPRAVY NA BEROUNSKU

ŽE JSOU POZEMKOVÉ ÚPRAVY EFEKTIVNÍM NÁSTROJEM NA ZLEPŠENÍ STAVU KRAJINY I ZPŮSOBEM, JAK NA VHODNÝCH MÍSTECH VODU ZADRŽET A Z JINÝCH JI NAOPAK ODVÉST, SE OPAKOVANĚ ZDŮRAZŇUJE NA ŘADĚ SEMINÁŘŮ A AKCÍ, KTERÉ SE POZEMKOVÝCH ÚPRAV TÝKAJÍ. NENÍ VŠAK NAD PŘÍKLAD Z PRAXE.

Pozemkové úpravy lze vidět při procházce v okolí hradu Točník

Jejich součástí je i výsadba nových stromů kolem polních cest

V lokalitě je součástí krajiny řada krajinných prvků

Včetně soustavy rybníků, které ale předmětem úprav nebyly

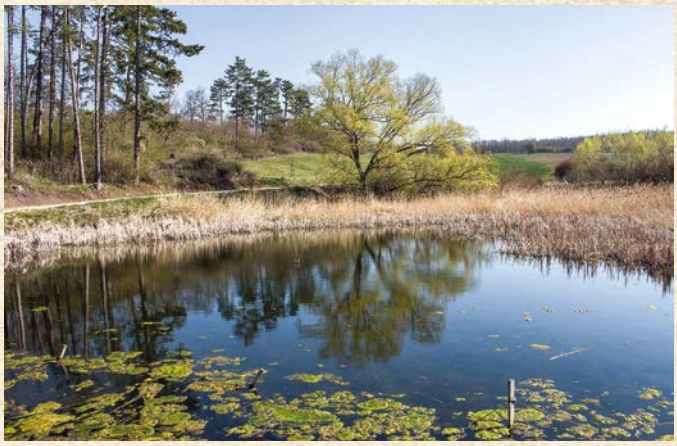

Úpravy byly oceněny ve 12. ročníku soutěže „Žít krajinou"

Součástí procházky jsou i netradiční výhledy na hrad Točník

Text Petr Havel, foto Nina Havlová

VELETRH ANIMAL TECH A HOSPODÁŘSKÁ ZVÍŘATA NA VÝSTAVIŠTI V BRNĚ

OD NEDĚLE 12. KVĚTNA PROBĚHNE NA BRNĚNSKÉM VÝSTAVIŠTI MEZINÁRODNÍ VELETRH PRO ŽIVOČIŠNOU VÝROBU ANIMAL TECH S NÁRODNÍ VÝSTAVOU HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT A NÁRODNÍ VÝSTAVOU MYSLIVOSTI. SOUČÁSTÍ DOPROVODNÉHO PROGRAMU JE STŘEDOEVROPSKÝ VETERINÁRNÍ KONGRES.

Technologické novinky pro živočišnou výrobu

Podrobné informace o vystavovatelích průběžně přibývají na webu veletrhu ANIMAL TECH, některých novinek a zajímavých exponátů bude plný pavilon P a jeho okolí. Například tradiční český výrobce zemědělské a komunální techniky WTC Písečná představí pod názvem PARDÁL KLEK dvě novinky – jednoosý přepravník s délkou ložné plochy 5,5 metrů a dvouosý přepravník s délkou ložné plochy 7,5 m. Na veletrhu bude možnost zakoupit také kvalitní preparáty a krmiva pro zvířata. Jednou z možností bude expozice firmy VVS, která nabízí širokou paletu výrobků pro výživu velkých přežvýkavců, hlavně dojeného skotu, ale také koní. Firma S.O.K. stavební představí stavby pro skot, prasata, drůbež, dále kruhové nádrže, silážní žlaby, hnojiště, sklady obilí, výrobní haly i víceúčelové sklady.

V ukázkových blocích uvidí návštěvníci trenažér na inseminaci prasat od společnosti SELKO. Chovatelům prasat je určena i nabídka od společnosti Profivit. V Brně představí jak Profimilk Imuno, náhražku kolostra pro selata, pro první ošetření a výživu do 3 dnů věku, tak doplňkovou krmnou směs pro prasnice před porodem pro prevenci MMA syndromu pod názvem FibroActive Profi. Společnost ZVVZ-Enven Engineering předvede na veletrhu novinku, a to cisternový návěs NCR 24 na přepravu tekutých zemědělských odpadů o objemu 24 m^3. Tradiční český výrobce systémů pro chov drůbeže KOVOBEL nabídne návštěvníkům technologické zařízení pro chov nosnic, konkrétně například voliéru s integrovaným hnízdem, snáškové hnízdo, ale také dopravník trusu či silo. S plemenitbou skotu vám poradí i česká plemenářská firma Natural, která provozuje inseminační stanici býků v Hradištku pod Medníkem. Na veletrhu najdeme také technologie pro precizní zemědělství, které vystavuje firma AgriTechnika CZ.

Sortiment biologických a chemických konzervačních přípravků Safesil, Challenge, Ecosyl a Nutrisil pro krmiva přiváží firma NutriVet. Nově také představí Datalogger pro kontinuální sledování teplot krmiv v systému online přímo do mobilu, tabletu nebo PC formou grafů. Firma DüKa Czech poradí chovatelům, jak získat měkkou, hygienicky nezávadnou a suchou podestýlku pro hospodářská zvířata.

Představí totiž stabilní slámové matrace, jejichž výroba spočívá v promíchání slámy s přípravkem KSM kalk alkalisch a vody v krmném voze. Po rozvrstvení do lehacích boxů a utužením se vytvoří stabilní hygienická matrace, která v boxovém loži vydrží několik let a pravidelně jedenkrát za 14 dní se dostýlá směsí.

Zařízení pro snadné krmení telat při individuálním ustájení v boudách nabídne firma BEST COVER. Firma na veletrhu také bude prezentovat systém výkonné ventilace do stájí a hal Zefiro Fan a zařízení pro úpravu podestýlky v boxech s názvem SUPPATA. Výživou telat se zabývá i společnost TREWIT s.r.o. Na veletrhu představí novinku pro snadné měření hustoty kolostra zvanou MS COLOSTRO BALLS. Firma POL-AGRO TRADING ZT, s.r.o. bude na výstavě prezentovat techniku pro transport zvířat, komodit a pícninářské techniky. Pastvení odchovy zvířat jsou v současnosti trendem, ale vyžadují také spolehlivé technologie a vybavení. Takové přivezou například Zemědělské potřeby M+S s.r.o. Na výstavě budou prezentovat rozšířený sortiment napáječek francouzské značky La Gée – napáječky miskové Polyspring a Polyflex, míčové Polytherme, pastevní pumpy Polypump a nádrže na vodu Superbac. Vystavovat budou i osvědčené finské ohradníky OLLI a jako novinku na českém trhu představí elektrické ohradníky pro všechny kategorie zvířat značek Clotseul a Chapron.

Zdroje, sítě, lanka, izolátory a plastové tyčky nabídne na veletrhu i společnost Ketris s.r.o., která letos přichází s ohradníky značky Kerbl.

V pavilonu koní najdou jezdci také westernovou módu, veterinární přípravky pro koně, anglickou výstroj a jezdecké oblečení.

Téměř 900 kusů hospodářských zvířat

Na výstavě uvidí návštěvníci zhruba 900 kusů skotu, prasat, ovcí, koz a koní. Nejdůležitější částí doprovodného programu výstavy jsou tradičně šampionáty a soutěžní přehlídky, většina z nich proběhne v pracovní dny. V pavilonu F se představí v nejrůznějších ukázkách více než 150 koní téměř dvaceti plemen. Těšit se můžeme také na ukázky spřežení, kde bude speciálním hostem Národní hřebčín Kladruby nad Labem. Součástí Národní výstavy hospodářských zvířat je i včelařská výstava.

Pavilon G1 bude patřit myslivosti. V prodejních expozicích najdou návštěvníci potřeby pro myslivost a pobyt v přírodě, zbraně, střelivo, optiku a oblečení. Po celou dobu výstavy bude probíhat program na pódiu. Z doprovodných výstav lze jmenovat přehlídky trofejí okresních mysliveckých spolků z Brna a okolí, výstavu shozů jeleního paroží, příběh obory Kralice, příběh vzniku unikátní lovecké dýky nebo mufloní trofeje z lesního závodu Židlochovice. Výstaviště je otevřeno denně od 9.00 do 18.00 hodin, ve středu do 17.00 hodin. Nejvýhodnější vstupenky pro jednotlivce jsou ke koupi na webu veletrhu ANIMAL TECH, levnější vstupné budou mít také organizované skupiny – zájezdy, které ve středu 15. května mají vstup zdarma. Více informací na www.animaltech.cz.

Veletrhy Brno, a.s.

OVOCE POD KONTROLOU

SNAD ŽÁDNÁ JINÁ KOMODITA NENÍ PO STRÁNCE KVALITY, BEZPEČNOSTI A OBSAHU REZIDUÍ PESTICIDŮ SLEDOVÁNA MÉDII VÍCE NEŽ OVOCE. NEJEN TO. V RŮZNÝCH TESTECH JE OVĚŘOVÁN NEJEN OBSAH CUKRU A CENA, ALE NESMÍ SE ZAPOMENOUT ANI NA OBSAH REZIDUÍ VE VÝROBCÍCH Z OVOCE (MOŠTY, ŠŤÁVY).

Zcela jistě i proto se otázce kvality, ochrany i obsahu reziduí hlavně v oblasti prevence dlouhodobě a cílevědomě věnuje Ovocnářská unie České republiky (OUČR). Svojí činností a zájmem o zachování výroby ovoce v ČR se snaží usnadnit jeho pěstitelům nejen ochranu jablek, ale i ostatních druhů proti škodlivým činitelům. Výčet druhů čerstvého ovce je velice pestrý. Sem patří nejen jádroviny a peckoviny, ale také jahodník, rybíz, angrešt, rakytník. I když všechny tyto druhy patří do kategorie minoritních plodin, nemožnost ochrany čímkoli hlavně proti škůdcům a chorobám některé z nich vytlačuje do zapomnění. Které z dětí dnes například zná angrešt nebo rybíz? Paradoxem je, že právě integrovaná produkce jablek v systému SISPO společně s Metodikou pro integrované systémy pěstování ovoce a nastaveným vlastním kontrol-ním systémem existovala výrazně dříve, než se stala integrovaná ochrana zákonnou povinností pro všechny plodiny pěstované v ČR. Svaz pro integrované systémy pěstování ovoce Holovousy (SISPO) byl jako dobrovolné sdružení pěstitelů a zástupců výzkumu založen v říjnu 1990. Tehdy se do tohoto systému přihlásilo devět zakládajících ovocnářských podniků s výměrou přibližně 2 000 ha sadů s cílem nalézt postupy ochrany, které by v dokázaly zabezpečit vysokou kvalitu ovoce za současné minimalizace chemických vstupů.

V současné době má svaz 343 členů, kteří integrovaně pěstují ovoce na výměře kolem 9 960 ha výsadeb, což je přibližně 70 % plochy sadů, které jsou evidovány v registru sadů. Od roku 1990 české ovocnářství doznalo zásadních změn. Do více méně uzavřeného systému vstoupila tržní ekonomika, což se naplno projevilo po vstupu ČR do EU ruku v ruce s dynamickým rozvojem obchodních řetězců. Zatímco v 90. letech se spotřebitel spokojil s tím, že vůbec nějaké ovoce nakoupil, dnes je situace diametrálně odlišná. Na 90 % ovoce a zeleniny zákazníci nakupují právě v obchodních řetězcích. Na farmářské obchody či trhy a jiné specializované prodejny tak zbývá zhruba desetina prodeje. Současný zákazník má samozřejmě vysoké nároky na kvalitu plodů. Je správné, že nová generace má zájem na maximálním šetření životního prostředí, současně ovšem požaduje 100% vzhledovou kvalitu a není ochotná tolerovat ani nejmenší kvalitativní vady, jako je například korkovitost slupky v kališní jamce nebo zhojené stroupky po raných fázích napadení

škůdci. Tyto vzhledové vady nemají žádný vliv na vnitřní kvalitu ovoce, jeho chuť či skladovatelnost. Pěstitelé ovoce se tak dostávají do kleští, kde na jedné straně stojí náročný zákazník a supermarkety s maximálním tlakem na nízkou cenu a vysokou kvalitu zboží a na druhé straně perfektní zvládnutí ochrany a to ještě za minimalizace chemických vstupů. Ochrana většiny ovocných druhů se v dnešní době stává obtížně realizovatelnou také z hlediska globálních změn klimatu a globálního obchodu s ovocem mezi kontinenty, který vede k výskytu nepůvodních chorob a škůdců, kteří na našem území nemají přirozené nepřátele, a v neposlední řadě též vlivem politiky EU v oblasti registrace a používání přípravků na ochranu rostlin (dále přípravky), která zásadním způsobem narušuje konkurenceschopnost našich pěstitelů na jednotném evropském trhu.

Zatímco v EU platí volný pohyb zboží, přípravky jsou registrovány v jednotlivých státech individuálně; malé země, jako je např. naše, nejsou pro držitele povolení atraktivní a portfolio povolených účinných látek je v řadě případů značně omezenější než u našich sousedů v Německu, Belgii či Nizozemí. Pozice českého ovocnářství se tak stává velice složitou a řada podniků z ekonomických důvodů zmenšuje produkci ovoce nebo plánuje její ukončení. A to i přesto, že zákazník si je vědom vysoké kvality našeho ovoce a na trhu české zboží často upřednostňuje.

Tristní situace na jednotném trhu EU

Řada ovocnářských podniků vložila do rozvoje svých farem nemalé úsilí a prostředky s výhledem dobré perspektivy na trhu. Domácí produkce ovoce nepředstavuje více než 50 % spotřeby, zbytek se musí dovážet. Kromě problémů s odbytem ovoce se v poslední době stále více projevuje nedostatek povolených účinných látek, ba naopak řada přípravků z trhu mizí, aniž by byly povoleny účinné náhrady. Pěstitelé stále více v ochraně využívají bioagens, feromony a přípravky povolené do ekologického zemědělství. Tyto produkty však nejsou dnes řešením zdaleka pro všechny patogeny a nejsou dostupné pro řadu ovocných druhů nebo je jejich účinnost příliš malá. Hlavním rizikem dneška je rezistence škůdců a chorob vůči řadě přípravků, včetně bioagens. Rezistence nastupuje kvůli nedostatečně širokému portfoliu přípravků, často velice záhy po povolení nové účinné látky. Příkladem může být např. využití strobilurinů vůči hlavní chorobě jabloní – strupovitosti. Počáteční perfektní účinnost se po několika málo letech vytratila a osud této skupiny látek je nejistý. V podmínkách SISPO nebylo a zatím není povinnost provádění rozboru na rezidua pesticidů. Nicméně k zisku ochranné známky SISPO je třeba splňovat maximální limit reziduí (MLR), který určuje zákon, na 50–60 % jeho hodnoty. Namátková kontrola SISPO má však právo odebrat vzorek ovoce a na náklady svazu ho za tím účelem rozborovat. Až 50 % limitu nemusí být dodrženo v případě hranice určené pro dětskou výživu, kde je maximální hodnota limitu 0,01 mg/kg. I když je nyní pro ovoce registrována řada bio produktů a zcela samozřejmě a důsledně se používají společně s moderní technikou i metodikami prognózy a signalizace, bez přípravků se pěstování čerstvého ovce neobejde. V současném ekonomickém prostředí je ale třeba je využívat s maximálním efektem za minimalizace jejich vlivu na životní prostředí i spotřebitele. Zeptejte se pěstitelů třešní, kteří za velmi zajímavé ceny exportují kamiony plodů na trhy západní Evropy. Nález larvy vrtule třešňové v jednom plodu pro ně často znamená vrácení zpět celého kamionu! Stejně tak si asi málokdo koupí jablko popraskané strupovitostí, nebo dokonce červavé. O tom, že se nejen metodika, ale také celý systém SISPO svojí kontrolní činností důsledně stará o bezreziduální produkci svědčí nulové nálezy kontrolních orgánů. Příkladem šetrného přístupu SISPO je omezení aplikace herbicidů s ovocných sadech pouze do úzkého pásu pod korunami stromů.

Co chybí pěstitelům čerstvého ovoce

Není možné, aby pěstitelé z různých států na jednotném trhu EU měli k dispozici rozdílné nástroje pro ochranu svých plodin. Nejsou zde důvody k tomu, aby látka byla povolena jen v některých státech EU a jinde nikoliv čistě z obchodních důvodů – pak se nemůže jednat o jednotný trh EU. Jahody jsou každoročně prvním čerstvým ovocem přicházejícím na trh za velkého zájmu konzumentů. I v tomto případě kontroly SZPI potvrzují, že jejich čeští pěstitelé na rozdíl od zahraniční konkurence respektují stanovené zásady a v jejich plodech rezidua pesticidů nebyla zatím prokázána. Bohužel vyřazením herbicidní účinné látky lenacil se postupně dostávají do složité situace z hlediska chemické ochrany proti plevelům. Stejným problémem je i nedostatek účinných

látek registrovaných proti sviluškám v této plodině. Také ovocnářům se po vyřazení účinné látky diquat výrazně znesnadní chemický způsob ochrany sadů proti plevelům. Neméně významným problémem je narůstající rezistence mery skvrnité a ovocné na hrušních, svilušky ovocné a vlnatky krvavé.

Z výše uvedeného je zřejmé a maximálně průkazné, že čeští pěstitelé ovoce se již dávno vydali směrem omezování chemických přípravků při jeho pěstování. I v této komoditě je jejich používání a hlavně spotřeba v České republice jedna z nejnižších v Evropské unii. Další ukvapené a drastické jejich omezování by bylo značně kontraproduktivní a mohlo by vést ke ztrátě sadů z naší krajiny.

Ing. Michal Vokřál, CSc,
Česká asociace ochrany rostlin (CCPA)
Ing. Martin Ludvík,
předseda Ovocnářské unie ČR
Ing. Roman Chaloupka,
tajemník Ovocnářské unie ČR

NÁROKY NA TECHNOLOGIE ÚPRAVY VODY ROSTOU A POROSTOU

ČESKOU SPOLEČNOST UŽ BRZY ČEKÁ ZÁSADNÍ DISKUSE O TOM, JAK KVALITNÍ PITNOU VODU BUDE CHTÍT PÍT, A PŘEDEVŠÍM, KOLIK ZA TAKOVOU VODU BUDE OCHOTNÁ ZAPLATIT. VYSVĚTLOVAT VEŘEJNOSTI TO PŘITOM BUDOU MUSET PŘEDEVŠÍM VODOHOSPODÁŘI, KTEŘÍ V SOUČASNÉ DOBĚ HÁJÍ KVALITU PITNÉ VODY U NÁS I TECHNOLOGIE K JEJÍMU ČIŠTĚNÍ. JENŽE PRÁVĚ STÁVAJÍCÍ TECHNOLOGIE I NĚKTERÉ POSTUPY NA ÚPRAVNÁCH VODY ZAČÍNAJÍ BÝT POD TLAKEM ODBORNÉ VEŘEJNOSTI, PŘEDEVŠÍM TÉ VÍCE ENVIRONMENTÁLNĚ ZAMĚŘENÉ.

Rostoucí zatížení životního prostředí koktejlem chemických látek, zdaleka nejen ze zemědělství, podle nich klade v praxi mnohem vyšší finanční nároky na výrobu pitné vody v úpravnách vod. Opakovaně na to poukazuje ředitel Ústavu pro hydrodynamiku Akademie věd Martin Pivokonský, naposledy se tak stalo v březnu na akci Akademie věd ČR v rámci projektu Strategie 21 na pražském Žofíně. Pivokonský sice přiznává, že úpravny vod už jenom „hasí požár" vznikající kulminací kontaminantů v životním prostředí a zdrojích pitné vody, zároveň ale také poukazuje na rezervy při úpravě vod v úpravnách. Možná největším rizikem jsou podle něj jedovaté produkty sinic, jejichž počet se zvyšuje s rostoucími teplotami, a pesticidy z ošetřování zemědělských plodin. Pro člověka rizikové látky ale také vznikají přímo na úpravnách vod jako vedlejší produkty desinfekce vody prostředky, které ji mají od přírodních kontaminantů vyčistit. Samostatnou kapitolou jsou pak podle Pivokonského mikroplasty.

Především malé úpravny vod nedisponují technologiemi na eliminaci hormonů, pozůstatků léčiv či právě na toxické produkty sinic, a ne vždy operativně reagují na změny vody, která na úpravny přiteká. Obecně dané rozpětí pH vody, ze kterého se při úpravě surové vody na pitnou na úpravnách vychází (obvykle v rozpětí pH 5 až 7), je přitom v praxi daleko širší. Kyselost vody se totiž mění jak v průběhu roku, tak kvůli změnám v místech zdrojů pitné vody, například v přehradách. V letním období se například v povrchových vodách ve větší míře vyskytují sinice, v podzemních vodách zase kolísá obsah pesticidů podle intenzity i období obhospodařování zemědělské půdy.

Potenciálně rizikové znečištění vody je plné chemických vzorců a látek, a i když to zdaleka není vyčerpávající, je přece jen vhodné uvést několik příkladů. Tím prvním je množství halogenovaných organických sloučenin, především trihalogenmetanů (THM). Ty právě vznikají podle Pivokonského při desinfekci vody, přičemž tuzemská legislativa povoluje celkové množství THM 100 mikrogramů na litr (µg/l). Z epidemiologických studií však vyplývá, že skutečně bezpečný limit je jen 15 µg/l, přičemž tato hodnota je v ČR překračována zhruba u 15 % zdrojů pitné vody. Tuzemský limit pro celkové THM je nicméně podle Pivokonského hodně benevolentní – například ve Švýcarsku činí 25 µg/l, v Rakousku, Itálii a Belgii 30, v Německu a Švédsku 50, v USA 80. Obdobně je tomu u další skupiny látek – halogenderivátů kyseliny octové (HAA). V ČR není legislativně stanoven limit těchto látek v pitné vodě vůbec, ale například na sousedním Slovensku je to 60 µg/l a navíc je tam stanovení tohoto parametru od letošního roku pro všechny úpravny vody povinné. Maximální limity koncentrace HAA sledují i za Atlantikem – v USA činí 60 µg/l a v Kanadě 80 µg/l. Kvalita pitné vody je nicméně v ČR velmi dobrá, v rámci EU patříme do první desítky, a lidé by se tak neměli konzumace pitné vody z kohoutku bát. Je ale zřejmé, že nároky na výrobu pitné vody porostou jak s postupujícím vědeckým poznáním, tak s nově zaváděnými parametry v zákonem a stavem životního prostředí. Faktem také je, že stávající zákonem dané parametry pitné vody a limity kontaminantů jsou jen velmi málokdy překročeny z hlediska jednotlivých látek. Pokud by se ovšem všechny povolené limity sečetly, vypadalo by to poněkud jinak. Na druhou stranu je ale zřejmé, že lidský organismus si s mnohými rizikovými látkami dokáže poradit – takové sinice byly přítomné v surových neupravených zdrojích vody vždy a lidstvo nevyhynulo. Přesto se zdá být nevyhnutelné sledovat ve vodě více látek než dosud, a to také bude znamenat složitější a dražší proces úpravy vody na pitnou.

Jak razantně se rozsah sledovaných parametrů pitné vody bude měnit, je samozřejmě otázkou. Podle Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR (SOVAK ČR) vychází aktuálně i dlouhodobě zejména z poznání Světové zdravotnické organizace, která soustavně doplňuje doporučené požadavky na kvalitu vody, opřené o výsledky zdravotnickýchch studií. Limity pro jednotlivé ukazatele jsou poté zohledněny v návazných státních předpisech, včetně těch na úrovni EU. Vlastní požadavky na kvalitu pitné vody dodávané veřejnými vodovody v ČR jsou v mnoha ohledech přísnější než předpisy evropské. Navíc ČR jako jeden z mála členských států EU má od minulého roku legislativně zavedené povinné posouzení rizik

celého systému zásobování pitnou vodou – od zdroje vody až po kohoutek spotřebitele. A právě výstupy z tohoto posouzení rizik ukazují, které parametry jsou pro konkrétní oblast zásobování pitnou vodu rizikové (např. zdroje s vnosem konkrétních pesticidů) a je nutné je sledovat, případně zařadit do rozsahu sledování nové parametry, které jsou rizikové a nejsou ošetřeny stávajícími předpisy. Tento postup vychází z posouzení zdravotních rizik jednotlivých látek a reálných dopadů na člověka. „Spekulovat o tom, zda a jaké důsledky mají látky, které se přirozeně a ve výrazně větších koncentracích než v pitné vodě vyskytují v potravinách, je sice možné, ale princip předběžné opatrnosti musí mít nastaven jasné parametry tak, jak určuje i např. stanovisko Státního zdravotního ústavu k přítomnosti mikroplastů ve vodě," zdůrazňuje ředitel SOVAK ČR Oldřich Vlasák.

Na druhou stranu je zřejmé, že lidská činnost způsobuje to, že se do vodního koloběhu dostávají nové a často průmyslově vyráběné látky. I proto SOVAK ČR dlouhodobě podporuje studie a sledování dopadů těchto látek nejen na životní prostředí, ale v součinnosti s orgány ochrany veřejného zdraví i hodnocení dopadů na lidské zdraví, pokud se zjistí jejich přítomnost ve zdrojích vody. SOVAK ČR se aktivně účastní mimo jiné i naplňování Národního akčního plánu k bezpečnému používání pesticidů v ČR a zpracovává normu pro striktní požadavky na úpravu nemocničních vod, které jsou z pohledu vnosů problematických látek klíčové. „SOVAK ČR také dlouhodobě upozorňuje na problematiku zhoršování kvality surové vody určené pro výrobu vody pitné.

Pokročilé technologie úpravy vody (ozonizace, filtrace přes aktivní uhlí), které dokáží tyto látky účinně odstranit, jsou tak v současné době postupně doplňovány na řadu nově budovaných či rekonstruovaných úpraven vod," uvádí se ve stanovisku sdružení, kterým reaguje mimo jiné i na údaje prezentované na výše zmíněné přednášce Akademie věd.

Tak či tak se ale zdá, že často iracionální princip předběžné opatrnosti, v jehož jménu již byla přijata celá řada regulací, zákonů či vyhlášek, obvykle ústících do zvýšených nákladů na „udržitelnou produkci" čehokoli, zvítězí i v tomto případě. To ovšem bude znamenat mnohem vyšší náklady na úpravárenské technologie, a to zase bude znamenat růst cen pitné vody. A růst cen jakékoli vody, která bude procházet úpravnami vod, což bude znamenat vícenáklady nejen na výrobu potravin, ale v řadě případů i při využívání vody v zemědělství za situace, kdy budou regulovány odběry vody z přírodních zdrojů, jak se to navrhuje v takzvané „suché hlavě" novely vodního zákona.

Petr Havel, foto Nina Havlová

POZMĚŇOVACÍ NÁVRHY VLASTNÍKŮ LESŮ MAJÍ SVOU LOGIKU

ZMĚNY V LESNÍM ZÁKONU, KTERÉ NAVRHUJE MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR (MZE), JSOU VEDENY PŘEDEVŠÍM SNAHOU USNADNIT LESNÍKŮM, SPRÁVCŮM LESŮ I VLASTNÍKŮM BOJ S KŮROVCEM I PREVENCI RIZIK JEHO DALŠÍHO ŠÍŘENÍ.

Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů ČR (SVOL) ale kromě toho navrhuje v lesním zákonu novelizovat celou řadu dalších bodů (jde o pozměňovací návrhy SVOL ke znění sněmovního tisku 408), z nichž prakticky všechny mají svou logiku a vycházejí z reálné praxe. Ty však nejsou nelesnické (tedy většinou i zemědělské) veřejnosti příliš známy a není tak od věci si je alespoň v krátkosti představit.

Od primárně navrhované novely si slibuje jak MZe, tak lesníci především možnost zasahovat proti kůrovci v oblastech, kde to má ještě smysl, a naopak omezit těžby dřeva v porostech souší, z nichž už kůrovec vylétl. Takzvanou rajonizaci oceňuje lesnická veřejnost napříč vlastnickým i názorovým spektrem, neboť umožňuje přesunout zaměstnance i techniku do postižených oblastí, kde lze ještě těžbou dalšímu šíření kůrovce zabránit. Obecnou podporu má i prodloužení doby na zalesňování vzniklých holin v nejohroženějších oblastech a prodloužení času na zajištění nových porostů. I když lze především kvůli nedostatku vhodných sazenic stromků a nedostatku peněz na nákup sazenic i tento záměr novely pochopit, je takové opatření s ohledem na delší existenci holin a vlivem této skutečnosti na lokální zdroje vody (les zadržuje vodu) sporné.

V této souvislosti je třeba také zmínit potřebu otevřít seriózní diskusi o tom, čím vlastně zalesňovat. Současný stav legislativy totiž neumožňuje dovoz semen a sadbového materiálu ze zahraničí, i za situace, kdy do naší krajiny zcela přirozeně pronikají s měnícím se počasím organismy (včetně stromů a dřevin), které jsou stále považovány za nepřirozené a nepůvodní. Paradoxem je pak skutečnost, že EU řeší na jednu stranu legislativně invazivní a nepůvodní organismy všeho druhu a na straně druhé se neustále zaštiťuje klimatickou změnou. Jenže projevem klimatických změn je právě i změna stanovišť, které organismy včetně dřevin a polodřevin se změnou počasí a podmínek ke své existenci nově vyhledávají. I to je vhodné uvědomit si například při stanovování podmínek opětovného zalesňování, které se stále ještě ortodoxně drží již v minulosti stanovených lokalit lesních typů, ačkoli příroda jde svou vlastní cestou.

ZPĚT ALE K TOMU, CO NAVRHUJE V RÁMCI NOVELIZACE LESNÍHO ZÁKONA SVOL:

Bod 1 (paragraf 19, odstavec 1)

Jde především o to, aby vlastník lesa nenesl odpovědnost (a třeba i finanční odškodnění) za pád stromu na návštěvníka lesa, který se třeba v lese pohybuje v době, kdy vane silný vítr. Riziko pádu stromů se v současné době zvýšilo i výše zmiňovanou rajonizací, kdy není bezpodmínečně nutné kácet uschlé stromy, které již nepředstavují potravu pro kůrovce – tyto uschlé stromy se ale mohou snadněji vyvrátit a návštěvníkům lesa způsobit zdravotní újmu. Navíc je skutečností, že v lesích v gesci Ministerstva životního prostředí, což jsou především národní parky, vlastník lesa (tedy Ministerstvo životního prostředí) také za újmu návštěvníků odpovědnost nenese. V lesích MŽP a v lesích vlastníků lesa je tak zakotven jiný režim odpovědnosti, což není právně správné.

Bod 2 (paragraf 29, odstavec 4)

Uvedený bod tak trochu koresponduje s výše zmíněným procesem probíhající klimatické změny – v návrhu SVOL ale zatím jde jen o to, že sice bude možné použít k opětovné výsadbě semena stromů z jiné lokality, ale z porostů pocházejících ze stejné nadmořské výšky. Návrh hodlá rozšířit možnost použití semen také z oblastí z jiných nadmořských výšek (tedy by bylo možné opětovně zalesňovat například lesy v nížinách semeny a sazenicemi stromů pocházejících třeba z podhorských oblastí). Je to velmi vhodné nejen kvůli měnícímu se počasí, ale i kvůli aktuálnímu nedostatku sazenic a semen. Zásadní prioritou by přitom mělo být holiny po kůrovcových těžbách zalesnit co nejdříve.

Bod 3 (paragraf 32, odstavec 2a)

Vlastníci nechtějí, aby v případě, že bude vydán plošný zákaz úmyslných (tedy ne kůrovcových) těžeb, se tento zákaz týkal celých území, ale jen jednotlivých vlastníků, jejichž porosty jsou napadeny kůrovcem. Z praxe je známa celá řada případů, kdy sousední vlastník nemá své porosty kůrovcem napadeny, případně ani na svých pozemcích smrk nemá, a přesto by nesměl těžit. Tím by byla narušena jeho vlastnická práva s podmínky hospodaření a vznikla by mu, navíc bezdůvodná,

podnikatelská újma. Plošný zákaz těžeb může být vhodný pro souvislé plochy státních lesů, ne však pro jednotlivé drobné vlastníky.

Bod 4 (paragraf 32, odstavec 3)
Smyslem návrhu je, aby stát, pokud rozhodne o nějakém opatření, které má obecný dopad (opatření obecné povahy), také kompenzoval újmu z takového opatření těm, kterým vznikne. Typicky jde o rozhodnutí o zákazu (běžné, ne tedy kůrovcové) těžby, viz bod 3. Bod 4 (paragraf 32, odstavec 4) – škody způsobené zvěří. V zásadě jde o to, že odpovědnost za škody způsobené zvěří mají nést místo vlastníků myslivci (v návrhu je použit termín „uživatel honitby"). Uživatelem honitby přitom mohou být například honební společenstva, ale klidně i fyzická nebo právnická osoba, která ale není a nemusí být totožná s vlastníkem lesa – vlastník může lesní pozemky samozřejmě někomu k honitbě pronajmout.

Bod 5 (paragraf 37, odstavec 3)
Jde o celkem zásadní a systémový návrh. Stávající praxe je taková, že zejména drobní vlastníci mají státem (Ministerstvem zemědělství) přiděleného odborného lesního hospodáře (OLH), jehož služby v takovém případě neplatí. Pokud ale nejsou s přiděleným OLH spokojeni, mohou si sice najmout jiného odborného lesního hospodáře, za jeho služby ale již platit musí. Ne každý OLH je ale dostatečně zodpovědný a vlastník by tak měl možnost jej změnit za stejných podmínek. Navíc by volba OLH přinesla možnost malým vlastníkům se pod jedním OLH sdružovat, což by znamenalo společný postup, systémovější hospodaření a zlepšení vyjednávacích pozic malých vlastníků hospodařících dle pokynů společného OLH.

Bod 6 (paragraf 37, odstavec 8)
Velmi zjednodušeně řečeno znamená předložené znění novely vybízení odborných lesních hospodářů k tomu, aby hlásil orgánu státní správy lesů všechna možná pochybení vlastníka lesa. Pomineme-li skutečnost, že OLH (zejména, když se jej vlastní platí), má stát na straně vlastníka, je takové opatření velmi snadno zneužitelné.

Mimochodem, což souvisí především s bodem 5, v ČR nefunguje systém sdružování malých vlastníků, naproti tomu ale myslivecký zákon sdružování vlastníků (kvůli honitbám) povoluje. Sdružování by ale bylo vhodné, ostatně i třeba zemědělci se sdružují do odbytových družstev, dokonce je na to dotační program EU. Není tedy důvodu, aby se nesdružovali i vlastníci lesů, třeba i za účelem mít společného odborného lesního hospodáře.

Petr Havel,
foto Nina Havlová

NÁDRŽE JSOU PLNÉ, V PŮDĚ ALE VODA CHYBÍ

V SOUČASNÉ DOBĚ JE NA JIŽNÍ MORAVĚ ŘADA VODNÍCH NÁDRŽÍ PLNÁ, U NĚKTERÝCH DOCHÁZÍ K DOPLŇOVÁNÍ ZÁSOB. HLADINY VODNÍCH TOKŮ STOUPALY PŘI JARNÍ OBLEVĚ A SRÁŽKÁCH, PŘEDEVŠÍM ZKRAJE DUBNA.

Nejvíce stoupla podle vodohospodářů hladina řeky Moravy, a to až o jeden metr, u ostatních toků navýšení nepřesáhlo deset až pětatřicet centimetrů. „Zásoby vody, kterých se nám podařilo docílit, budou představovat naprosto klíčovou úlohu, pokud bude letošní rok podobný těm předchozím," uvedl ředitel pro správu Povodí Moravy Antonín Tůma.

Několik let přetrvávající sucho je i přes letošní relativně bohaté zásoby vody ve sněhu patrné v půdních profilech a velká část území se i na počátku jara potýká s deficitem půdní vláhy. Ani předpovědní modely nedávají některým oblastem na Moravě velké šance tomu, že by půda dosáhla v následujícím měsíci normálních hodnot půdní vlhkosti.

Přehrada v Letovicích je naplněna jen z 55 %

Aktuálně jsou však plná významná vodní díla, která zásobují obyvatelstvo pitnou vodou, například Mostiště, Hubenov, Vranov, Slušovice, Karolinka, Bojkovice či Ludkovice. „Na dalších nádržích pokračuje plnění zásobních prostorů. Jedná se např. o vodní dílo Nová Říše, kde je naplněnost zhruba 80 %, v Letovicích dosahuje 55 %," uvedl mlučí povodí Petr Chmelař. Přehrady podle něj i nadále zabezpečují průtoky v tocích pod nádržemi, odběry pro vodárenské účely i další povolené odběry. „Průměrné průtoky v řekách jsou oproti dlouhodobému březnovému průměru stále většinou podprůměrné až průměrné a pohybují se v rozmezí od 45 do 200 %," dodal Chmelař.

Významné množství vody zajistili vodohospodáři lužním lesům v oboře Soutok, kdy z vodní nádrže Nové Mlýny uměle zaplavovali lesní lokality, a to jako preventivní opatření proti suchu, s ohledem na jejich kritický stav. „Objem vypuštěné vody z Nových Mlýnů při takzvaném povodňování lužních lesů představoval dvacet osm milionů metrů krychlových. Došlo tak k navýšení průtoků v řece Dyji pod nádrží a následné napuštění jednotlivých nápustných kanálů obory pro faunu a flóru v této oblasti. Vodou z nádrže tak bylo možné doplnit mokřady, tůně, terénní deprese a drobné toky v oboře," popisuje přínos provedeného opatření Antonín Tůma.

Ještě loni v listopadu nebyly některé přehrady Dyjsko-svratecké vodohospodářské soustavy naplněné ani z poloviny. Díky zásobám vody ve sněhu a příznivému průběhu tání se však situace výrazně zlepšila. V povodí řeky Dyje již aktuálně došlo k odtání veškerého sněhu, v horských oblastech Jeseníků a Beskyd se však stále podle Tůmy nachází ještě přibližně přes sto milionů metrů krychlových vody v podobě sněhu. „Na území povodí Moravy a Dyje dochází k pozvolnému odtávání sněhové pokrývky, na horních částech toků máme zvýšené průtoky. Situaci pečlivě sledujeme, přestože v tuto chvíli povodně nehrozí," dodal Antonín Tůma.

Dagmar Sedláčková
Foto: Povodí Moravy

LESY PLÁČÍ A MY S NIMI

SLZY VŠAK NEPOMOHOU. NA VINĚ JE BROUK. ÚMYSLNĚ ZDŮRAZŇUJI BROUKA, I KDYŽ DNES JIŽ VŠICHNI VÍME, ŽE SE JMENUJE LÝKOŽROUT SMRKOVÝ, LIDOVĚ KŮROVEC.

Nejen proti kůrovci, ale i proti řadě jiných brouků lze bojovat, a to různými způsoby. Je zbytečné zde opakovat texty z učebnice entomologie (ochrany lesa). I když se dnes tomuto tématu dnes a denně věnují různá média (a je to dobře), stále vidím informace pouze o mýcení napadených stromů, lhostejno zda okamžitě či později, kapacitě těžařů, ceně napadeného dřeva atd. Za nosný, převažující způsob ochrany se považuje mýcení napadených nebo již zcela suchých stromů. Asi se všichni shodneme na tom, že se skutečně jedná o kalamitu s nedozírnými následky všeho druhu, včetně následků sociálních.

I proto mne překvapuje, že se v existující kalamitní situaci upozaďuje jedno možné řešení a tím je ochrana chemická. Nepochybuji o řadě odpůrců. Možná, že i proto jsem až dosud neslyšel ani jeden hlas, ba ani jedno slovíčko o této možnosti. Pojem přípravek na ochranu rostlin (dále přípravek) se stal synonymem všeho zla, který je třeba co nejdříve odstranit z používání. Bohužel jsem nezaznamenal ani jedinou snahu něco takového vyzkoušet. Ptám se proto. Dosáhla již mediální masáž ohledně použití přípravků takové úrovně, že se i v případě kalamity bojíme o něčem takovém mluvit? Slyším i námitky na neúčinnost takového zásahu, protože se jedná o podkorní hmyz. Ale kůrovec vylétá ze stromu na strom. U zemědělských plodin známe také v rostlinách skryté brouky nebo larvy, které škodí žírem a bojujeme proti nim různými přípravky!

I v 70. a 80. letech minulého století jsme evidovali kůrovcové kalamity. Pravda, nebyly takového rozsahu, intenzity a za takových klimatických podmínek, zejména sucha, jako v posledních letech, ale v lesích se prováděla aplikace přípravků. Možná, že právě i díky tomu lesy vydržely až do současnosti. Nyní však jde o ještě větší rozsah než v minulých obdobích! Nevím, co je horší řešení.

Aplikovat nyní přípravek, nebo 50 let čekat na obnovu lesa? Navíc řešení kalamitní situace má i oporu v rostlinolékařském zákoně č 326/2004 Sb. (novela č. 299/2017 Sb.): § 37a – „Mimořádné stavy při ochraně rostlin", § 76 – „Mimořádná rostlinolékařská opatření", § 77 – „Krizové situace". Podle zákona o lesích č. 289/1995 Sb.v platném znění a vyhlášky o ochraně lesa č. 101/1996 Sb. v platném znění, každý vlastník lesa musí provádět taková opatření, aby zabránil působení škodlivých činitelů, tzn., že musí škůdce monitorovat a evidovat, preventivně bránit jejich vývoji a šíření a v případě vzniku škod provést taková opatření, která zabrání dalšímu šíření škůdce a vzniku dalších škod.

Nestálo by proto za to najít odvahu, udělit výjimku a něco takového nyní zkusit? Na výjimku založit pokus s přípravkem XY v omezeném čase, omezené výměře, v oblasti, kde již nemůže dojít k ještě větší škodě na přírodě? Při současném odhadu škod ve výši 500 miliard korun se mi jako zcela zbytečné a malicherné jeví úvahy, zda kalamitu řešit podle zákona o rostlinolékařské péči, nebo podle zákona o lesích. K čemu máme zákony, když je nedokážeme využívat? Nebude již za pár let pozdě ptát se na to, kdo to všechno zavinil?

Lesní sazenice v buřeni

Lesáci na rozdíl od zemědělců používají odlišnou terminologii nejen k pojmenování lesní zvěře a jejích orgánů, ale také pro nežádoucí rostliny rostoucí na pasekách, lesních školkách nebo v porostu. V jejich případě se nemluví o plevelech, ale o buřeni. Bez ohledu na to, zda se jedná o plevel, nebo buřeň, vždy se v lese vyskytuje škodlivý organismus rychlého růstu, se silnou konkurenční schopností vysázeným sazenicím jak z hlediska odběru vody, tak i živin.

Příkladem je třtina rákosovitá (Calamagrostis arundinacea). Na holinách po kůrovcové kalamitě se budou vysazovat miliony listnatých nebo i jehličnatých sazenic. Ty budou potřebo-

vat nejen dostatek vláhy k vlastnímu ujmutí, ale také ochranu proti agresivní buřeni. Doby, kdy se buřeň ručně odstraňovala krátce po výsadbě srpy nebo kosami, jsou dávno pryč. I v lesích chybí lidská pracovní síla. Otázkou zůstává i použití křovinořezů – motorových kos. Nebezpečí zasažení malé sazeničky rotující strunou je příliš vysoké a celodenní práce s hlučným strojem v těžkém terénu je také vysilující. Jedinou šancí jsou i zde přípravky proti plevelům. Dojde k jejich použití, nebo i v tomto případě budeme přešlapovat na místě?

Klikoroh borový

Výrazně vyšší škody než ty zaviněné buření může způsobit klikoroh borový. Je nejvýznamnějším primárním škůdcem čerstvých výsadeb jehličnanů a škodí žírem kmínku. Ve smyslu vyhlášky MZe ČR č. 101/1996 Sb. je klikoroh borový považován za kalamitního škůdce. Nejúčinnější ochranou je individuální postřik sazenic po výsadbě tak, aby účinná látka stekla ke kořenovému krčku. Bude možné i zde pomoci přípravky, nebo již rok po výsadbě budeme sčítat rozsáhlé škody a dosazovat další a další sazenice? Dokážeme sazenice ochránit i proti zvěři? I kdyby místo smrků vyrostly třeba listnáče, bude to trvat desítky let. Vy ani já se nových a hlavně vzrostlých lesů nedožijeme. Měli bychom se

ale postarat o to, aby miliony sazenic v prvním roce po vysazení neudusila buřeň nebo jejich počet neredukoval klikoroh borový a mohly tak být poleženy základy nových lesů. Aby se naši vnuci jednou nemuseli po Čechách prohánět na velbloudech v písečných dunách! Vždyť vyjímečná situace žádá vyjímečná řešení! Snad by to po důkladném zdůvodnění pochopila i veřejnost! Chceme užívat les takový, jako ho znali naši předci? S tím tichem, chladem, vlhkem, sběrem hub, vůní tlejícího jehličí? Tak to zkusme i s nenáviděnými přípravky!

Ing. Michal Vokřál, CSc.
Česká asociace ochrany rostlin

JAK CHRÁNIT LESY V DOBĚ KŮROVCOVÉ KALAMITY

KALAMITNÍ SITUACE V ČESKÝCH LESÍCH JE SVÝM ROZSAHEM NEJHORŠÍ V NAŠÍ HISTORII. ZASÁHLA ČI OHROŽUJE PLOŠNĚ CELÉ ÚZEMÍ NAŠÍ REPUBLIKY. NOVÝ PROJEKT NEKRMBROUKA.CZ JE PRAKTICKÝM RÁDCEM ZEJMÉNA DROBNÝM VLASTNÍKŮM LESŮ BEZ LESNICKÉHO VZDĚLÁNÍ, KTERÝ PŘINÁŠÍ JEDNODUCHÉ A SROZUMITELNÉ INFORMACE, JAK POSTUPOVAT V OCHRANĚ LESA V DOBĚ KŮROVCOVÉ KALAMITY. CÍLEM TVŮRCŮ TOHOTO PORTÁLU JE PŘISPĚT K ZAPOJENÍ VŠECH VLASTNÍKŮ DO BOJE S DOPADY SUCHA A KŮROVCOVÉ KALAMITY.

NEKRMBROUKA.CZ

Portál NEKRMBROUKA.CZ svým obsahem přispívá k šíření osvěty mezi vlastníky lesů a zároveň by se měl stát užitečným odkazem pro odborné lesní hospodáře či státní správu lesů, kam mohou nasměrovat drobné vlastníky, aby se seznámili s nutnými opatřeními a postupy v ochraně lesa proti lýkožroutu smrkovému. V České republice je dle dostupných údajů více než 300 tisíc drobných vlastníků lesa (do 50 ha), kteří obhospodařují téměř třetinu plochy lesů. Při současném stavu populace kůrovců a rychlém šíření kůrovcové kalamity je naprosto nezbytné, aby všichni vlastníci své porosty pravidelně kontrolovali a činili potřebné kroky v ochraně lesa. Z kontaktu realizátorů projektu s vlastníky lesů je zřejmé, že většina drobných vlastníků lesů má i přes nejrůznější komplikace zájem své lesy před kůrovcovou kalamitou chránit. Chybí jim ovšem srozumitelné a jednoduché informace, jak postupovat.
Portál NEKRMBROUKA.CZ obsahuje stručné informace o rozvoji a dopadech kůrovcové kalamity a je strukturován do třech hlavních informačních částí.

- Základním informačním blokem je takzvané kůrovcové kalamitní desatero, kde jsou jednoduchými formulacemi popsány základní kroky ochrany porostů před kůrovci.
- Textovou část doplňuje praktický videonávod, zaměřený na postupy dostupné pro drobné vlastníky.
- Pro řešení konkrétních problémů funguje také telefonické poradenství v podobě tzv. kůrovcové linky.

V dalších částech portálu naleznou drobní vlastníci lesů souhrn nejdůležitější související legislativy, informace o roli odborných lesních hospodářů a státní správy lesů, odkazy na zdroje dalších užitečných informací či leták Kalamitního kůrovcového desatera ke stažení.

Pro srozumitelnost je NEKRMBROUKA.CZ připraven ve dvou verzích – letní a zimní. Aktuálně je spuštěna zimní verze (mimo letovou aktivitu kůrovce) a na počátku rojení bude k dispozici videonávod pro letní období (letová aktivita kůrovce) a spuštěna letní verze portálu. Webová stránka je optimalizována pro zobrazení v mobilních zařízeních, což umožňuje využívat informace přímo v lesích.

Projekt NEKRMBROUKA.CZ realizuje společnost Lesnická práce a PEFC ČR s odbornou garancí Lesní ochranné služby Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti.

„NA GRIL“ – PENNY ZAHAJUJE GRILOVACÍ SEZONU

UŽ DRUHÝM ROKEM NABÍDNE SVÝM ZÁKAZNÍKŮM PENNY MARKET VLASTNÍ PRODUKTY PRO NADCHÁZEJÍCÍ GRILOVACÍ SEZONU, A TO POD ZNAČKAMI „DOBRÉ MASO NA GRIL“ A „NA GRIL“. V LETOŠNÍM ROCE TO BUDE VÍCE NEŽ 20 PRODUKTŮ, KTERÉ STAČÍ POUZE VYBALIT A ROVNOU MŮŽEME ZAČÍT GRILOVAT.

Pro letošní grilovací sezonu 2019 nabídne PENNY v sortimentu uzenin a masa pod značkou „Dobré maso NA GRIL“ celkem 14 výrobků. *„V nabídce masa se jedná o pět výrobků, z nichž bych rád vyzdvihl drůbeží steak barbecue nebo vepřovou krkovici. Mezi novinky pak oproti loňskému roku patří například marinované krůtí medailonky. Nejde ovšem jen o maso, velmi oblíbené jsou také produkty z oblasti uzenin. Celkem jich pro tento rok budeme nabízet 9 druhů, a to také pod značkou ‚Dobré maso NA GRIL‘. Mezi favority budou zcela jistě patřit tradiční a tolik oceňované české špekáčky a také marinovaná vepřová kotleta,“* říká Radek Mlích, vedoucí oblasti čerstvých potravin PENNY MARKET.

Samozřejmostí je ryze český původ masa, které je zárukou kvality značky **Dobré maso NA GRIL.** Tyto výrobky jsou vyráběny pouze z masa z českých chovů od certifikovaných českých dodavatelů. Celý proces výroby je pod veterinárním dohledem a velký důraz je kladen na možnost dosledovat původ masa a surovin použitých při chovu zvířat či následném zpracování masa až po finální výrobek. Jedním z dodavatelů masa jsou v PENNY **Uzeniny Příbram,** ale mezi dodavatele patří například také **Vodňany, DZ Klatovy, Kostelecké uzeniny** nebo **Maso uzeniny Polička.**

„V rámci značky PENNY bude také letos nabízena i velmi oblíbená Norimberská grilovací klobása, specialita chráněná zeměpisným označením, které doprovází historii francké metropole více než 700 let,“ vyzdvihuje úspěch a oblibu tohoto výrobku Radek Mlích.

V rámci vlastní řady **NA GRIL** bude nabízeno nejen maso a uzeniny, ale také chlazené ryby jako například kuchaný pstruh, pstruh lososovitý nebo losos s kůží a dále také velmi oblíbený čerstvý krájený chléb a další dva výrobky v podobě sýrů určených ke grilování. *„Co by bylo grilování bez pravého českého chleba? Proto i letos stejně jako loni budeme našim zákazníkům nabízet speciální chléb pod značkou **NA GRIL.** Mimo to už druhým rokem budeme nabízet tolik oblíbené sýry **NA GRIL** jako například Jánošíkův uzený oštěpek a Sýr s bílou plísní na povrchu. Dále doporučujeme vyzkoušet naši čerstvou zeleninu na gril, tedy například oblíbené žampiony, cuketu, papriku, lilek, sladké batáty, lahůdkovou cibuli nebo český česnek. Tyto speciality můžete zapít naším pivem Staročech (světlý výčepní, světlý ležák, polotmavý ležák, nealko), které je poctivě uvařeno dle tradiční receptury,“* doporučuje Radek Mlích.

Pro zachování čerstvosti doporučuje PENNY vždy bez výjimky dodržovat skladovací podmínky uvedené na etiketách u každého výrobku, a zejména, pokud to je jen trochu možné, zkrátit dobu přepravy, popřípadě použít chladicí tašku nebo termobox. Dále doporučujeme naše výrobky **NA GRIL** nakupovat až v místě určení, neboť Penny Market disponuje největší prodejní sítí v České republice a sortiment je na všech 381 prodejnách stejný.

NA
GRIL
NA GRIL
PSTRUH KUCHANÝ
Z ČESKÝCH CHOVŮ
Dobré MASO
NA GRIL
BAVORSKÉ KLOBÁSY
Z ČESKÝCH CHOVŮ
Dobré MASO
NA GRIL
KUŘECÍ STEHNA MIX
EXKLUZIVNĚ V
PENNY MARKET

NA PTÁKY JSME MALÝ PÁKY

JIŽ TO TAK VYPADÁ. KDO SE JEŠTĚ NEVYJÁDŘIL K PROBLEMATICE PESTICIDŮ, JAKOBY ANI NEBYL. NAPOSLEDY SE TAK STALO V POLOVINĚ BŘEZNA. „PTÁCI MIZÍ ZÁVRATNÝM TEMPEM. KAŽDOROČNĚ JICH UBYDOU DESETITISÍCE. PŘÍČINOU JE NADMĚRNÁ INTENZITA ZEMĚDĚLSTVÍ A HLAVNĚ RŮST DOTACÍ, ŘEKL PRÁVU ŘEDITEL ČESKÉ SPOLEČNOSTI ORNITOLOGICKÉ ZDENĚK VERMOUZEK.

Nemám nic proti ptákům Naopak. Doma chováme andulku, na zahrádce v krmítku nabízíme ptákům atraktivní semínka. Na zavěšených krmných koulích pozorujeme s vnoučaty sýkorky.

Jsem ale realista. Velmi dobře si pamatuji, že před šedesáti lety u babičky ve chlévě stála kráva a koza a u jeho stropu bylo přilepené hnízdo vlaštovek. Díky všudypřítomným mouchám zde měly potravy dostatek. Na dvorku v jednom rohu byla králíkárna, za ní otevřené hnojiště a ve druhém rohu dřevěná kadibudka. I zde všude polétaly další mouchy a mušky. Kdeže tyto zdroje potravy nejen pro ptáky jsou dnes! „Náplavám" žijícím v dnešních vesnicích a satelitech měst vadí vůně projíždějícího fekálního vozu nebo traktoru s fůrou hnoje stejně jako prášící kombajn při sklizni. Okamžitě posílají oddělení životního prostředí obecného úřadu e-mailem či mobily stížnosti a fotografie té „hrůzy". Každý den v České republice kvůli nové výstavbě mizí nenávratně 15 hektarů zemědělské půdy. K nové zástavbě přijíždějí další a další auta. I proto jsem si vzpomněl na studii holandských vědců, kteří zjistili, že zabijáky hmyzu jsou auta! Jejich „předky" včetně espézetek dokáží zabít 133 miliard kusů hmyzu za měsíc v jedné zemi!

Je nás v České republice už skoro deset milionů a 650 tisíc. Těmto číslům ze „staťáku" věřím. Jsou zcela jistě podložena seriózním sběrem dat a řádnou evidencí. Jak se počítají ptáci ve volné přírodě a hlavně na polích, nevím. Při svých rozhovorech s agronomy, vesměs velkých podniků, se ptám, zda na svých polích slyší hlas čejky chocholaté. Její skřehot je docela protivný. Ale vždy jsem se setkal s pozitivní odpovědí, což je radostné zjištění. Navíc i proto, že se tento pták soustřeďuje u mokřadů nebo kolem vlhkých remízků. Jednoznačným vítězem prvního ročníku celoplošného sčítání ptáků na krmítkách, které se uskutečnilo letos první lednový víkend za účasti veřejnosti, prý byla sýkora koňadra. Také mám rád tohoto ptáčka. Bohužel z okna mého pražského domku pozoruji u krmítka jinou situaci. Na krmítku dominují velcí ptáci, například straka obecná, kavka obecná, holub doupňák, ale i žluna zelená, proti kterým již vrabci ani sýkory nemají šanci. Počty těchto velkých ptáků zde stále rostou. Jak je tomu asi ve volné přírodě?

Nejsem sice ornitolog, ale tvrzení pana Vermouzka, že dotace ničí krajinu a vše, co v ní žije, považuji za přehnané. Nechce rušit dotace, ale nastavit jiná dotační pravidla, aby nelikvidovala, spíše zlepšovala krajinu, aby dotace neškodily. Jinak by prý asi výrobci agrochemikálií protestovali, nebylo by jich tolik potřeba. Zřejmě se domnívá, že agrochemikálie jsou zadarmo a že je zemědělci používají jenom proto, aby vyhodili peníze oknem.

Možná by se měl pan Vermouzek seznámit se zákonnou povinností uplaňování zásad integrované ochrany rostlin. Bylo by také dobré, aby blíže poznal současnou aplikační techniku s moderními satelitními systémy, které právě z důvodu šetření „vlastní kapsy", ale i životního prostředí umožňují aplikovat přípravky pouze tam, kde je to účelné. A už vůbec neplatí jeho názor, že „u technických plodin neexistují limity pro rezidua pesticidů jako u plodin určených pro spotřebu obyvatelstvem. Na výrobu technických plodin se mohou používat silnější insekticidy a herbicidy, které nejen zabíjejí v krajině vše živé, ale kontaminují třeba i spodní vodu". To je již hodně odvážné tvrzení, nicméně vyplývající z hrubé neznalosti. Maximální limity reziduí jsou podle definice limity stanovené pro potravinářské nebo krmné komodity. U technických plodin není důvod je sledovat. Maximální limity reziduí jsou stanoveny z důvodu mezinárodního obchodu a v podstatě neříkají nic o prahu rizika. Ale i ošetření technických plodin musí být v souladu s registrací. V České republice se používají účinné látky registrované v EU a tudíž, řádně „proklepnuté" v celé řadě parametrů, včetně toxicity vůči ptákům.

Dotace v České republice existují stejně jako v dalších zemích EU. Jsou nástrojem vládní politiky. I proto jsem po otištění v deníku Právo a následném umístění na webu Novinky.cz týden čekal s napsáním těchto řádků. Doufal jsem totiž, že se k odvážnému tvrzení o vlivu dotací na úbytek ptáků vyjádří někdo ze státní správy. Bohužel nic takového se nestalo. Nedivme se potom tomu, že na naše zemědělství pohlíží veřejnost zkresleným pohledem a že mnohým vadí i vůně organického hnoje.

Ing. Michal Vokřál, CSc.
Česká asociace ochrany rostlin

RUBRIKA REGIONÁLNÍ INFORMACE JE ZAJIŠTĚNA S FINANČNÍ PODPOROU TITULU MZE 9. F. E. REGIONÁLNÍ PŘENOS INFORMACÍ 2019

Z ÚSTECKÉHO KRAJE

V PÁTEK DNE 15. 3. 2019 SE V SÍDLE FIRMY AGRALL ZEMĚDĚLSKÁ TECHNIKA A.S., RANÁ U LOUN, KONAL SEMINÁŘ NA TÉMA VYUŽÍVÁNÍ PROSTŘEDKŮ PRO OCHRANU ROSTLIN – SEZNÁMENÍ S VYUŽITÍM NOVÝCH PROSTŘEDKŮ. SEMINÁŘ BYL ORGANIZOVÁN OAK MOST – INFORMAČNÍM CENTREM PRO ROZVOJ ZEMĚDĚLSTVÍ A VENKOVA ÚSTECKÉHO KRAJE A KONAL SE ZA PODPORY MZE, Z PROJEKTU DT 9.F.E.

Práce v rostlinné výrobě a v zemědělství vůbec je složitá a vyžaduje dobré znalosti o zdejším klimatu a půdě a vyžaduje hodně znalostí a neustálé sebevzdělávání. Současné klimatické změny jsou jednou z největších výzev nejen českého zemědělství, proto jsou velmi důležité inovace v zemědělství, které pomohou bojovat proti suchu a dalším nepříznivým změn klimatu. Pro úspěšnou sklizeň se ale nelze soustředit pouze na klima, protože rostlinám hrozí i další nebezpečí, skrývající se v řadě škodlivých činitelů.

Velkou roli hraje hlavně prevence, která spočívá zejména v použití vhodných odrůd, správné agrotechniky či podpoře biodiverzity. Ne vždy je prevence ale účinná, a proto zemědělci využívají pomoci širokého spektra přípravků na ochranu rostlin. Ekologičtí zemědělci to mají ještě o něco těžší, mohou totiž použít jen omezený počet účinných látek v přípravcích registrovaných pro ekologické zemědělství dle platných právních předpisů. Přípravky na ochranu rostlin jsou však neodmyslitelně spjaty s hospodařením na zemědělské půdě.

V letošním roce práce na polích díky teplému počasí začaly dříve než v minulém období, i tak byl však i v březnu stále zájem o další semináře na tuto tématiku. Na semináři vystoupili zástupci firem Dow AgroSciences s.r.o., BASF spol. s r.o. a Syngenta Czech s.r.o.

Přítomní byli seznámeni s portfoliem široké škály přípravků na ochranu rostlin s důrazem na novinky v tomto odvětví. Jak během samotných prezentací, tak i po jejich skončení odpovídali přednášející na dotazy všech přítomných a blíže vysvětlovali, jak přípravky fungují, které přípravky jsou vhodné pro hospodaření v ekologickém zemědělství, který přípravek je nejvhodnější pro specifickou plodinu a v jaké časové ose by měl být používán či jaký dopad daný přípravek má na rostliny a okolní faunu a floru.

Semináře se zúčastnila také Miluše Kovářová, včelařka při ČSV o. s., ZO Litvínov, která nám po semináři zaslala děkovný dopis a vyjádřila potěšení se stavem spolupráce zemědělců s včelaři: „Z mého pohledu včelařky jsem sledovala, jak jsou přítomní velmi dobře, ba výborně obeznámeni s půdními podmínkami a mohou tak využívat chemické produkty a věřím, že je šetrně používají a aplikují na rostliny tak, aby byla zajištěna ochrana člověka i rostlin. Ohledy na biorytmus života včely jsou velmi důležité a nepřehlédnutelné, vždyť nebudou-li včely opilovat, nebude úroda a tím energie vynaložená do zemědělství přijde vniveč."

Seminář byl přínosem pro všechny zúčastněné zemědělce a již teď počítáme s jeho opakováním v příštím roce.

Okresní agrární komora Most

V LIBERECKÉM KRAJI SÁZÍ NA PARTNERSTVÍ JIŽ NĚKOLIK LET

PRVNÍ MĚSÍCE ROKU 2019 PATŘÍ HODNOCENÍ A PŘÍPRAVĚ. HODNOTÍ SE VŠECHNA POZITIVA I NEGATIVA Z UKONČENÉHO PŘEDCHOZÍHO ROKU. ZÍSKANÉ POZITIVNÍ ZKUŠENOSTI SE ZAPRACOVÁVAJÍ DO NOVÝCH PLÁNŮ ČINNOSTI A SOUČASNĚ SE PROJEDNÁVÁ ZPŮSOB A ROZSAH SPOLUPRÁCE S PARTNERY, KTEŘÍ SE NA NAPLŇOVÁNÍ TĚCHTO PLÁNŮ PODÍLEJÍ.

Pro naše středisko je vedle AK ČR nejvýznamnějším partnerem Liberecký kraj. Proč tomu tak je, jsme v tomto listu již v minulosti nejednou popsali. Mezi pravidla dobrého a fungujícího partnerství patří vzájemná informovanost. Na zasedání Výboru zemědělství a životního prostředí Zastupitelstva Libereckého kraje 21. února informovali pracovníci našeho střediska o činnosti v roce 2018. Jednání byl přítomen člen Rady Libereckého kraje Jiří Löffelmann, pověřený řízením rezortu životního prostředí, zemědělství a rozvoje venkova, který patří mezi podporovatele existence regionálních pracovišť.

Pracovníci střediska na konkrétních příkladech formou prezentace ukázali stoupající zájem o informace, které středisko poskytuje. Vedle téměř 55 tisíc zhlédnutí zveřejněných článků a informací narůstá také zájem o zveřejněné videospoty vyrobené pracovištěm. Zveřejnění prostřednictvím portálu APIC a YouTube kanálem zaznamenalo téměř 30 tisíc zhlédnutí. V těchto videospotech informujeme o dění v agrárním odvětví v našem kraji. Přístupnost videospotů i laické veřejnosti je taktéž nepochybným přínosem ve zvýšeném vědomí o oboru.

Členové výboru byli informováni o plánované činnosti na rok 2019. Vedle partnerství s AK ČR plní pracoviště další funkce. Mezi ně patří propagace vzdělávacích a poznávacích akcí. Ty jsou připravené ve spolupráci Libereckého kraje a Regionální agrární rady Libereckého kraje. Akce zaměřené na zemědělství, potravinářství a životní prostředí jsou určeny odborné, ale i laické veřejnosti. Role střediska v propagaci těchto akcí, čítající v roce 2019 několik desítek, má mimo jiné význam ukázat veřejnosti odvětví jako moderní a perspektivní obor pro každého, kdo chce zde pracovat nebo v něm zahájit studium.

Každé středisko disponující odborností a znalostmi místního prostředí by vedle plnění role dané přesnými a přísně sledovanými podmínkami mělo plnit i úlohu vedoucí k zvyšování prestiže odvětví u veřejnosti. Liberecké středisko pod značkou Agrární poradenské a informační centrum – APIC tuto úlohu plní již mnoho let a nebude tomu jinak ani v roce 2019.

Krajské informační středisko pro rozvoj zemědělství a venkova Libereckého kraje – Agrární poradenské a informační centrum/APIC

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ STŘEDISKO KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE

JARO NUTÍ ZEMĚDĚLCE ZAČÍT PODROBNĚ PLÁNOVAT JARNÍ SETÍ A SOUČASNĚ ZAŘAZOVAT DO OSEVNÍCH PLÁNŮ I PRAVIDLA PRO NOVOU EROZI. PROBLEMATIKA NOVÉHO ŘEŠENÍ EROZE TVOŘÍ V SOUČASNOSTI MOŽNÁ 90 % DOTAZŮ, SE KTERÝMI SE NA NÁS NAŠI KLIENTI OBRACEJÍ. JE NUTNO POZNAMENAT, ŽE VĚTŠINA ZEMĚDĚLCŮ MÁ STARÁ PRAVIDLA BOJE PROTI EROZI NATOLIK ZAŽITÁ A ZAUTOMATIZOVANÁ, ŽE JE PRO NĚ POMĚRNĚ OBTÍŽNÉ PŘEORIENTOVAT SE NA NOVÝ SYSTÉM.

První, co spoustu zemědělců při pohledu do jejich mapy v LPIS čeká, je šok, když zjistí, že mají více žlutých a červených pozemků. Naštěstí se většinou z tohoto otřesu rychle vzpamatují, když jim vysvětlíme, jak je nová eroze řešená a jaké mají možnosti. Nový systém je poměrně dost flexibilní a pozemky lze ošetřit i jinak než plošnou půdoochrannou technologií. Většina dotazů na téma eroze dorazí buď e-mailem, nebo telefonicky. Ideální ale je, když tazatel přijde osobně a konkrétní půdní bloky řešíme přímo s ním, případně navštívíme tazatele přímo u něj v podniku nebo na farmě. Navržené řešení nejenže musí splňovat požadavky DZES 5, ale musí být pro zemědělce také v praxi proveditelné. Pochopení nového řešení eroze komplikuje zemědělcům také podoba půdoochranných technologií a standardu DZES 4, který se musí dodržovat na pozemcích se sklonitostí nad 4°. K tomu přistupuje ještě plánované omezení souvislé plochy jedné plodiny na 30 hektarů na půdních blocích erozně ohrožených. Toto omezení sice zatím neplatí, ale většina hospodářů si je vědoma, že je bude muset řešit už letos v létě, až budou plánovat setí ozimů. Dalším poměrně častým tématem dotazů je podpora investic z Programu rozvoje

venkova. V tomto případě musíme tazatele zklamat. Příjem žádostí o podporu investic do zemědělských podniků se pravděpodobně do konce současného programového období otevírat nebude, protože finanční prostředky jsou vyčerpané. Tazatele obvykle odkazujeme na program LEADER+ a hledáme pro ně podporu v jejich Místní akční skupině. V dubnu 2019 chystáme zejména pro drobné zemědělce seminář Vygeneruj si svoji jednotnou žádost.

Regionální informační středisko Královéhradeckého kraje

PROPAGAČNÍ VIDEA O ZEMĚDĚLSTVÍ

REGIONÁLNÍ AGRÁRNÍ KOMORA JIHOMORAVSKÉHO KRAJE S FINANČNÍ PODPOROU JIHOMORAVSKÉHO KRAJE ZREALIZOVALA KE KONCI ROKU 2018 NATOČENÍ OSMI PROPAGAČNÍCH A NÁBOROVÝCH VIDEÍ. CÍLEM PROJEKTU JE POMOCÍ ON-LINE VIDEA PROPAGOVAT MODERNÍ ÚROVEŇ A KVALITY NAŠEHO ZEMĚDĚLSTVÍ A ZEMĚDĚLSKÉHO ŠKOLSTVÍ A VRÁTIT TAK JEHO PRESTIŽ A POSÍLIT PRODUKCI JIHOMORAVSKÉHO KRAJE.

Zemědělství a zemědělská praxe se v současné době potýkají s nedostatkem pracovních sil. Je potřeba ve společnosti, a hlavně u naší mládeže, zvyšovat prestiž a atraktivnost zemědělských oborů, zvýšit zájem o studium a následně o práci v celém zemědělském sektoru. Představovat zemědělství jako moderní, atraktivní obor, který využívá vymoženosti moderních technologií. Věříme, že i touto cestou, cestou natočení a zveřejnění krátkých akčních videí, se podaří posílit zájem o studium zemědělských oborů a následně pak odstranit nedostatek pracovních sil v celém zemědělském sektoru. Je nadále potřeba zlepšovat vzájemnou komunikaci zemědělského školství a zemědělské praxe, zachovat školní statky a nabízet žákům podniková stipendia.

Cílovou skupinou propagačních videí jsou žáci, kteří se rozhodují o svém budoucím povolání, jejich rodiče, kteří jim s výběrem zaměstnání pomáhají, a veřejnost, tedy spotřebitelé, u kterých je potřeba změnit současné vnímání zemědělství. Úspěch této propagace závisí na maximálním počtu zhlédnutí na on-line kanálech, jako jsou Facebook, YouTube, webové stránky (KIS Jmk, KrÚ Jmk, MZe, OAK Jihomoravského kraje, svazů, zemědělských škol), ale i jednotlivců, jež mladí lidé sledují. Zároveň je žádoucí tato videa promítat na náborových akcích, besedách o kariéře, školeních v oblasti zemědělství. Videa najdete na www.youtube.com, na adrese Regionální agrární komora Jihomoravského kraje s tématy Zemědělství a budoucnost, Moderní chov skotu, Moderní chov vepřů a Střední vinařská škola Valtice, vždy v delší a krátké verzi.

Krajské informační středisko Jihomoravského kraje

PŘÍPRAVA NA NOVOU SEZÓNU

REGIONÁLNÍ AGRÁRNÍ KOMORA OSTRAVSKO POSKYTUJE ZÁJEMCŮM PŮSOBÍCÍM V ODVĚTVÍ ZEMĚDĚLSKÉ PRVOVÝROBY A ZPRACOVÁNÍ ZEMĚDĚLSKÝCH VÝROBKŮ A JEJICH UVÁDĚNÍ NA TRH V RÁMCI MORAVSKO-SLEZSKÉHO KRAJE PROSTOR KE KONZULTACÍM A MOŽNOSTI ZÍSKÁNÍ ODBORNÝCH INFORMACÍ NA SEMINÁŘÍCH NEBO PROSTŘEDNICTVÍM WEBOVÝCH STRÁNEK.

V současném období jsou konzultace zaměřené na přípravu zemědělců na nové podmínky Kontrol podmíněnosti platné od 1. 1. 2019 a na přípravu pro blížící se období podávání Jednotné žádosti. K nejdůležitější změně v oblasti Kontrol podmíněnosti došlo v nastavení a posuzování kontrolního požadavku číslo 5. Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy – ochrana půdy před vodní erozí, kde je potřeba nové nastavení zohlednit již při současném zakládání zemědělských plodin na orné půdě.

Při konzultacích je poskytován výklad k nařízení vlády č. 126/2018 Sb., které definuje základní pojmy pro posuzování plnění protierozních opatření, jako je pojem „souvislá plocha plodiny" nebo rozdělení plodin podle jejich ochranné funkce do skupin, a dále jsou tazatelé seznamováni s parametry a vhodností jednotlivých doporučených půdoochranných technologií. Pro zemědělce hospodařící podle pravidel ekologického zemědělství, ale i nové zájemce o tento způsob hospodaření byl připraven seminář o základních pravidlech ekologického hospodaření. Účastníci byli seznámeni s metodickými pokyny pro EZ a novinkami v nařízení vlády č.76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, po posledních novelizacích.

Regionální agrární komora Ostravsko

AKTIVNĚ VE ZLÍNSKÉM KRAJI

ZEMĚDĚLSTVÍ JE OBOREM ŠIROKÝM A Z POHLEDU ZÁKONŮ, DOTACÍ, VYHLÁŠEK A NAŘÍZENÍ NEUSTÁLE SE MĚNÍCÍM. MIMO JINÉ JE POTŘEBA NAŠIM ZEMĚDĚLCŮM PŘEDÁVAT NOVÉ POZNATKY A INFORMACE. POŘÁDÁNÍ ŠKOLENÍ, SEMINÁŘŮ A WORKSHOPŮ SE NEOBEJDE BEZ FINANČNÍ ZÁTĚŽE A K TOMU NÁM, I NA OKRESE VSETÍN, POMÁHÁ DOTAČNÍ TITUL 9.F.E. – REGIONÁLNÍ PŘENOS INFORMACÍ.

Nejdříve se ale vrátíme do loňského roku s malou reminiscencí. Jenom v rámci 9.F.e. jsme na okrese zorganizovali celkem 6 seminářů či workshopů. Témata byla, pro naši oblast, veskrze zajímavá. Zabývali jsme se pohodou skotu ve stájích a ekonomickou efektivností chovu, zvládáním porodního období krav či situací, která postihla Zlínský kraj, a to Africkým morem prasat. Dalšími tématy byly udržitelné užívání TTP a pícnin na orné půdě, teorie a praxe ekologického zemědělství nebo imunita a zánět okolo porodního období a laktace dojnic. Poslední tři jmenovaná témata byla školena na farmách i s jejich prohlídkou. Zpětné reakce účastníků byly velice pozitivní. Ostatní školení jsme připravili na Střední škole zemědělské a přírodovědné v Rožnově pod Radhoštěm. Místo bylo vybráno záměrně, jelikož spousta našich zemědělců tuto střední školu absolvovalo. Naší činností školu plně podporujeme a pomáháme v její prezentaci i na veřejnosti. Například každoročně konaným Ovčáckým dnem na Valašsku. Letos se koná již 13. ročník, ve škole třetí.

V roce 2019 máme v plánu v nastaveném trendu vzdělávání a školení pokračovat. Zamýšlenými tématy na první pololetí jsou Jednotná žádost, DZESy a Zelená nafta. Vrátíme se do tříd zemědělky v Rožnově a školiteli, ostatně jako vloni, budou renomovaní odborníci.

Agrární komora Zlínského kraje

PORADENSKÉ CENTRUM KIS-KV V KARLOVARSKÉM KRAJI

V RÁMCI SVÉ ČINNOSTI SPOLUPRACUJE CENTRUM SE ZEMĚDĚLSKÝMI SUBJEKTY, VÝROBCI POTRAVIN, STÁTNÍMI KONTROLNÍMI ORGANIZACEMI, PROFESNÍMI SDRUŽENÍMI PŮSOBÍCÍMI V REGIONU KARLOVARSKÉHO KRAJE.

Poradenství a konzultace vykonávají pracovníci poradenského centra, v případě potřeby jsou složitější dotazy řešeny specialisty mimo poradenský sbor KIS-KV. Náplň práce každoročně zjara tvoří dotazy z dvou oblastí. První je běžná poradenská činnost související s provozem zemědělských podniků – výklad dotačních titulů, kontrola evidencí, příprava na kontroly kontrolními organizacemi, cross-compliance, tvorba havarijních plánů, povolení nakládání s vodami, odborné dotazy atd. Vzhledem k tomu, že letos nebylo vyhlášeno jarní kolo podávání žádostí z PRV, chybí celá řada dotazů, která byla každoročně směřována také k toto problematice.

Druhou oblastí, která zemědělskou veřejnost zajímá, je Společná zemědělská politika EU po roce 2020. Začíná být zřejmá nervozita z nastávající budoucnosti v souvislosti s avizovaným dalším snížením dotací a nově se rýsujícími přechodnými obdobími. Zemědělce zajímají podmínky převodů farem a závazků AEKO a EZ v posledním roce závazku a možnosti přibírání nových BPB nebo navyšování jejich výměry. Společně převládá obava, že se dotační systém stane ještě složitějším a méně přehledným. Zemědělci reagují na informace sdělované profesními svazy a uveřejňované v odborném tisku – požadují vysvětlení nebo doplnění. Další aktuální kapitolou jsou informace o národních dotacích na dobré životní podmínky masných plemen skotu. Zpětnou vazbou je zřejmé, že zemědělci si na působnost poradenského centra v regionu zvykli a v rámci svých potřeb jeho práci využívají.

Regionální agrární komora Karlovarského kraje

SOUTĚŽ O NEJLEPŠÍ POTRAVINY – MLS PARDUBICKÉHO KRAJE JE VYHLÁŠENA

AGROVENKOV O.P.S. – INFORMAČNÍ STŘEDISKO PRO ROZVOJ ZEMĚDĚLSTVÍ A VENKOVA PARDUBICKÉHO KRAJE VYHLÁSIL V BŘEZNU 13. ROČNÍK SOUTĚŽE O NEJLEPŠÍ POTRAVINÁŘSKÝ VÝROBEK PARDUBICKÉHO KRAJE – MLS PARDUBICKÉHO KRAJE 2019. NA WWW.AGROVENKOV.CZ NALEZNETE PODMÍNKY VYHLÁŠENÉ SOUTĚŽE. VÍTĚZNÉ PRODUKTY BUDOU MOCI OCHUTNAT A NAKOUPIT NÁVŠTĚVNÍCI AKCÍ – FRESH FESTIVAL, KONĚ V AKCI ČI NA DOŽÍNKÁCH PARDUBICKÉHO KRAJE.

Setkání zástupců zemědělské praxe a studentů zemědělských škol

Agrovenkov o.p.s. za finanční podpory SZIF uspořádal dne 6. března 2019 setkání studentů Střední školy zemědělské a VOŠ Chrudim a Odborného učiliště Choustovice se zástupci zemědělských podniků. Společné posezení se uskutečnilo v nově zrekonstruovaných prostorách školního statku ve Vestci. Pozvání na společné setkání přijalo 12 zemědělských subjektů působících v regionu. Na úvod setkání Mgr. Zdeněk Janošík, zástupce ředitele hostitelské školy, představil zástupcům zemědělské praxe studenty a hostitelskou školu. Ředitelka Agrovenkov o.p.s. nastínila činnost společnosti a seznámila přítomné s programem. Jelikož se setkání uskutečnilo za podpory SZIF, byla část příspěvků věnována Programu rozvoje venkova.

Prvním vystupujícím byl Mgr. Jakub Erler (Naše hospodářství) z Osic, který působivě vyprávěl o jeho vstupu do zemědělského podnikání v docela nedávné době, o založení firmy, jejích aktivitách (zaměření na chov skotu a pěstování vojtěškového semene) a podělil se o zkušenosti s administrací a čerpáním dotací. Jako mladý zemědělec využil možnosti čerpat dotaci z Programu rozvoje venkova na vybudování potravinářského provozu – chladírna a bourárna. Vyzrálé hovězí maso prodávají vakuově zabalené jak ve vlastním obchůdku, tak na farmářských trzích, ale také prostřednictvím rozvozu v okolí Hradce Králové, Pardubic či v Praze (objednávka přes internet). Dalším podnikem byla Oseva Uni a.s. Choceň, jejíž zástupce Ing. Jaromír Dobeš seznámil studenty se strukturou a činností podniku i jejími filiálkami a nabídl studentům možnost pracovního uplatnění.

Ing. Jindřich Hemer, agronom Zemědělské společnosti Ostřetín, představil nejen velký zemědělský podnik, ale také investice do modernizace podniku. Tato společnost využila možnosti a získala dotace z Programu rozvoje venkova na bioplynovou stanici, halu pro odchovnu dojnic, teletník či novou odchovnu pro suchostojné krávy a býky.

Dalším přednášejícím, který velmi studenty zaujal, byl Ing. Václav Blažek, předseda Zemědělského družstva Rosice. Družstvo, jehož mottem je slogan „Z pole, až na stůl", hospodaří na více než 2 000 ha půdy, chovají 1 660 ks skotu a téměř 5 000 ks prasat. Skoro celou produkci masa zpracovávají na vlastních jatkách. V rámci podniku funguje pekárna, která produkuje 35 různých typů výrobků. V únoru roku 2017 byla uvedena do provozu minimlékárna a z dovezeného ovoce si lze v pálenici vypálit pálenku.

Ing. David Novák byl představitelem menšího zemědělského podniku, který navázal po restituci na rodinnou tradici. Statek Uhersko hospodaří na 200 ha půdy s 50 ks kravami. Během dvacetileté práce se podařilo vybudovat podnik, který se zabývá rostlinnou výrobou – produkuje potravinářskou pšenici pro pekárnu, sladovnický ječmen pro tuzemské pivovary, krmení pro dobytek a biomasu (slámu, seno, rákos…) pro výrobu topných peletek. Na výrobu peletek získal statek dotaci z Programu rozvoje venkova. A protože také Statek Uhersko má slogan Adresná kvalita z pole až na Váš stůl, součástí statku se stala pekárna a mlékárna.

Agrodružstvo Klas Křičeň, které zastupovali Ing. Ladislav Štěpánek (předseda představenstva) a Robert Kment, představili moderní zemědělský podnik, který obhospodařuje téměř 3 600 ha zemědělské půdy, 423 ha luk a pastvin. Rostlinná výroba produkuje slad pro Plzeňský Prazdroj, sóju, řepku, vojtěšku a na 110 ha cukrovku. Živočišná výroba je zaměřena na produkci mléka, chov skotu a chov prasat a je soustředěna do dvou samostatně hospodařících středisek – Křičeňsko a Vítězná. Podnik vlastní velkokapacitní kravín pro 750 dojnic holštýnského plemene, s užitkovostí přes 11 000 kg mléka za rok. Agrodružstvo vlastní svou opravárenskou a zámečnickou dílnu, které zajišťují opravy vlastní i cizí mechanizace. Ing. Štěpánek dále představil využití dotace PRV na modernizaci mechanizace, která byla využita na dovyvinutí a zavedení nové technologie meziřádkové kultivace porostů kukuřice (plodiny s nízkým ochranným vlivem na půdu) s protierozním účinkem a s přihnojením porostů injektážní aplikací kapalných hnojiv do blízkosti kořenové zóny a vývoj technologie komplexního založení úzkořádkových plodin při jedné operaci setí. Zemědělské a obchodní družstvo „Bratranců Veverkových" Živanice zastupoval předseda představenstva Vít Hejna. Družstvo hospodaří na 1 471 ha zemědělské půdy, na které se pěstují tradiční plodiny – ječmen, pšenice, triticale, řepka a kukuřice. Živočišná výroba se věnuje chovu černostrakatého skotus mléčnou produkcí a výkrmu býků. Vít Hejna ve svém vystoupení upozornil na to, že se zemědělec často při získávání dotací musí přizpůsobovat dotaci.

Společnost CEREA a.s. přijel představit Ing. František Turek, předseda představenstva a generální ředitel společnosti. Ten krátce představil společnost, která se věnuje především obchodování s rostlinnými komoditami, prodeji hnojiv a chemie, ale také nabízí prodej a servis zemědělské, komunální a stavební techniky. Společnost má 5 dceřinných společností, vlastní největší kravín – 5 ha areál s 1 200 dojenými krávami. Společnost zaměstnává 850–900 lidí.

VEMA a.s. Chrudim, kterou představil Ing. Miroslav Jozefy, je společností, která se zabývá živočišnou výrobou. Jednak jsou to prasata a seleta, která chovají v Řestokách (9–11 000 selat / 50 dnů) a Načešice a Choustovice s 9 000 výkrmnými místy (72 900 selat/rok, 33 selat / 1prasnice). Na porážku dodávají 56 000 prasat (porážková váha 115 kg). Další činností, které se společnost věnuje, je chov slepic s produkcí 30 mil. ks vajec. Společnost zaměstnává 65–70 zaměstnanců.

Studenti měli možnost seznámit se s různými typy zemědělských podniků, jejich činností i provozem. Při závěrečném dotazu, kolik z nich uvažuje o tom, zda zůstanou pracovat v zemědělském oboru, se cca třetina přihlásila. Asi 5 studentů zůstane pracovat na rodinných farmách a většina studentů posledního ročníku již brigádně v zemědělských podnicích pracuje. Nezbývá jen věřit, že jich bude více.

Agrovenkov o.p.s., Informační středisko pro rozvoj zemědělství a venkova Pardubického kraje

POČÍTAČOVÉ KURZY PRO ZEMĚDĚLCE V PLZEŇSKÉM KRAJI

NA KONCI ROKU 2018 A V ÚNORU 2019 USPOŘÁDALA AGENTURA VENKOVA O.P.S. PLZEŇ VE SPOLUPRÁCI S ÚSTAVEM ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ VZDĚLÁVACÍ AKCE S TITULEM „POČÍTAČOVÉ KURZY PRO PŘÍPRAVU ZEMĚDĚLCŮ NA ZMĚNU EROZNÍ OHROŽENOSTI OD ROKU 2019".

V prosinci 2018 proběhlo v počítačových učebnách (zpravidla zemědělských školách) v jednotlivých okresech kraje 5 počítačových kurzů s názvem: „Změna erozní ohroženosti od roku 2019". Každého kurzu se účastnilo 17 až 20 zemědělců. Vzhledem k zájmu zemědělců o tuto akci byly kurzy s ÚZEI realizovány ještě v únoru 2019. V jednotlivých okresech kraje, opět v počítačových učebnách zemědělských škol, proběhlo 7 počítačových kurzů s účastí 17–20 zájemců. O velkém zájmu zemědělců svědčí i to, že na požádání OAK Klatovy byly v březnu 2019 ve Střední zemědělské a potravinářské škole Klatovy uskutečněny navíc 2 kurzy. Ke každému kurzu si účastníci přinesli svá přístupová hesla, aby na Portálu farmáře mohli pod vedením lektorů kurzu v LPIS pracovat se svými pozemky. V úvodu kurzu byli zemědělci seznámeni se skutečností, že od roku 2019 dochází k rozšíření erozních ploch na 25 %. V LPIS je na každém DPB rozlišena silně erozně ohrožená a mírně erozně ohrožená půda. V další části kurzu začali účastnící, pod vedením lektorů, na počítačích pracovat se zdrojovými vrstvami erozního ohrožení v LPIS. Postupně se seznámili se zákresy vlastních erozních pozemků, kde je barevně odlišena míra erozní ohroženosti. Seznámeni byli také s rozdělením plodin dle jejich (půdo)ochranné funkce a s využitím této funkce k řešení eroze na vlastních erozně ohrožených plochách. Ve finále kurzu účastníci ve spolupráci s lektory v LPIS řešili možnosti řešení protierozních opatření, a to na vlastních, erozně ohrožených pozemcích.

Mimo tyto kurzy proběhla k této problematice řada konzultací. Většina účastníků na kurzech získala základy pro řešení změny erozní ohroženosti od roku 2019.

Agentura venkova o.p.s.

ZEMĚDĚLSKÉ VZDĚLÁVACÍ SEMINÁŘE VE STŘEDOČESKÉM KRAJI

ZAČÁTEK KAŽDÉHO ROKU JE JIŽ TRADIČNĚ SPJAT S POŘÁDÁNÍM SEMINÁŘŮ. NEJDŮLEŽITĚJŠÍMI SEMINÁŘI V LETOŠNÍM ROCE BYLY SEMINÁŘE NA TÉMA „PŘÍPRAVA ZEMĚDĚLCŮ NA ZMĚNU EROZNÍ OHROŽENOSTI OD ROKU 2019 – POČÍTAČOVÝ KURZ V LPIS NA PORTÁLU FARMÁŘE".

Přednášející Jiří Kumšta, který je akreditovaný poradce MZe, seznámil účastníky se změnami erozní ohroženosti od roku 2019 a poté na počítačích účastníci zakreslovali a dělili erozní pozemky za pomoci aplikace na Portálu farmáře. Čtrnáct seminářů se konalo po celém Středočeském kraji a účastnilo se jich více jak 200 účastníků. Finančně semináře zajišťoval ÚZEI.

Další velkou vzdělávací akcí jsou semináře na téma Jednotná žádost Dotace 2018, kde byli přednášejícími Ing. Procházka (ředitel RO SZIF Praha) a Ing. Šamsová (akreditovaný poradce MZe). Hlavním tématem byla platba v rámci Jednotné žádosti, novinky, změny a podmínky dotací (Agroenvironmentálně-klimatická opatření, ANC, Ekologické zemědělství, Dobré životní podmínky zvířat, Přímé platby, Přechodné vnitrostátní podpory). Další informace účastníci obdrželi o Programu rozvoje venkova 2014–2020, Správné zemědělské praxi & Cross compliance, Zelené naftě – vratka spotřební daně, příklady praxe – zkušenosti a postřehy z administrace JŽ 2018. Semináře se uskutečnily v každém okrese Středočeského kraje. Semináře k Nitrátové směrnici (Informační podpora pro zemědělce v rámci implementace směrnice Rady 91/676/EEC) s Ing. Klírem se tento rok uskutečnily v Kutné Hoře, Mělníku a v Příbrami. Účastníci semináře byli informováni o změnách, které nás čekají v přímých platbách od roku 2019.

Seminářů, které se konaly pouze v okrese Příbram, se mohl účastnit kdokoliv: Informační podpora zemědělských podnikatelů týkající se rozvoje zemědělské činnosti. Náplní semináře byly základní legislativní podmínky týkající se zemědělského podnikání v návaznosti na vedení zemědělské provozní evidence v rostlinné a živočišné výrobě, možnosti čerpání dotačních programů se zaměřením na přímé platby, platby z Programu rozvoje venkova a národní dotace, příprava na kontroly jednotlivých kontrolních a dozorových organizací. Přednášejícím byl Ing. Smrček (akreditovaný poradce).

Problémy současné zemědělské krajiny a možnosti nápravy: seminář, který představil současný stav zemědělské krajiny z pohledu ochrany přírody. Věnoval se tématům, co ohrožuje půdu v ČR, jaké jsou příčiny a možnosti řešení nedostatku vody v krajině, jaká je ochrana čejky chocholaté na orné půdě, jak se řeší nelegální trávení živočichů karbofuranem. Přednášejícími byli Ing. Zámečník – Česká společnost ornitologická/ČSO, Ing. Vopravil, Ph.D. – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy/VÚMOP, Ing. Fučík Ph.D. – VÚMOP, Ing. Šustr – Agrospol Bubovice, Klára Hlubocká – ČSO. Ekonomika komodit v ČR a v zahraničí, aktuální a připravované nástroje řízení rizik v SZP. Seminář se věnoval klasifikaci rizik a nástrojů jejich řízení, jaká je ekonomika komodit a jejich zpeněžování. Přednášejícími byli Ing. Miluše Abrahamová, Ing. Václav Vilhelm, CSc. a Ing. Iveta Bošková, Ph.D., z ÚZEI. Účetní a daňová závěrka rok 2018 a změny pro rok 2019 s Ing. Holečkem. Náplní semináře, který je prioritně určen pro předsedy a ekonomy, byl rámec právního prostředí podnikatelských subjektů, účetnictví podnikatelů pro rok 2018, soustava daní v ČR a její stav. Využití informačních zdrojů při plnění dotačních podmínek, kde náplní semináře byly aktuality k dotační politice, možnosti dalších webových aplikací pro zemědělce, využití internetu v zemědělském podniku, praktická ukázka interpretace družicových snímků pro zemědělské využití, nové možnosti při správě pachtovních a nájemních smluv.

Krajské informační středisko Středočeského kraje

PRÉMIOVÉ ZNAČKY BILA MAJÍ SILNOU REGIONÁLNÍ STOPU

PRODUKTY S OZNAČENÍM BILLA PREMIUM CÍLÍ NA NÁROČNÉ ZÁKAZNÍKY, VYHLEDÁVAJÍCÍ VÝJIMEČNÉ CHUŤOVÉ ZÁŽITKY OD REGIONÁLNÍCH DODAVATELŮ. TYTO EXKLUZIVNÍ DELIKATESY JSOU VHODNÉ PRO SLAVNOSTNÍ PŘÍLEŽITOSTI A HODÍ SE I DO DÁRKOVÝCH KOŠŮ. V SORTIMENTU BILLY JE AKTUÁLNĚ ŠEST DESÍTEK PRODUKTŮ V RŮZNÝCH KATEGORIÍCH. TYPICKÝM REPREZENTANTEM KATEGORIE MLÉČNÝCH VÝROBKU JSOU KOZÍ A OVČÍ JOGURTY BON LAIT. PRODUKTY PRODÁVANÉ POD ZNAČKOU BILLA PREMIUM VZNIKAJÍ NA RODINNÉ GURMÁNSKÉ FARMĚ A MINI MLÉKÁRNĚ, ZALOŽENÉ V ROCE 2014 VETERINÁŘEM LUKÁŠEM HLUBKEM. JAK TAKOVÁ FARMA FUNGUJE A JAKÉ JSOU PŘÍNOSY KONZUMACE KOZÍCH A OVČÍCH MLÉČNÝCH VÝROBKŮ?

Značka BON LAIT se inspirovala postupy francouzských farem s dlouhodobou chovatelskou tradicí. Působí v areálu bývalého zemědělského družstva v Krmelíně nedaleko Ostravy, kam majitelé dovezli prvních tři sta francouzských koz sánských. Dnes už „Francouzky" odchovaly tři generace svých potomků a farma čítá 1 500 hlav dobytka, z toho asi 700 dospělých koz a150 ovcí. Zakladatel farmy a mlékárny vystudoval veterinární lékařství na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně, od roku 2015 se specializuje na zdraví a management mléčných koz. Spolu s manželkou Michaelou, rovněž veterinářkou, vědí, že jedním ze základů kvality a lahodné chuti čerstvého mléka je dodržet přísná hygienická opatření na jeho výrobu. Díky tomu kozí a ovčí mléko BON LAIT a produkty z něj mají prémiovou kvalitu. Dalším plusem je minimální kozí aroma u výrobků z kozího mléka.

„Bon lait" znamená dobré mléko aneb více faktorů kvality

Vysoká kvalita mléka BON LAIT není dána jen chovem francouzských koz a ovcí, které jsou speciálně vyšlechtěny k tomu, aby dojily mléko ve velkých stádech a s minimálním aroma. Důležitým faktorem je i vysoká úroveň hygieny a čistoty. Proces získávání a zpracování mléka se vyznačuje zejména vynikající úrovní hygieny. Dojení probíhá dvakrát denně, mléko je po nadojení okamžitě zchlazeno na 4 °C, čímž je dosaženo vynikající bakteriologické kvality mléka a dále šetrně pasterizováno. I po sedmi dnech skladování v tanku je mléko neobyčejně stabilní díky mikrobiologické čistotě.

Aby bylo mléko opravdu dobré a v dostatečném množství i v zimě, musí se kozy cítit dobře v chlívku, mít skvělé podmínky a hlavně stravu. Kvalita mléka tedy závisí na metabolické kondici zvířat. V přírodě si kozy dokážou

samy vyselektovat, co je pro ně nejlepší, a to se musí respektovat i v zimním krmivu – vybrat kvalitní krmivo s vysokým obsahem dusíku a bílkovin. Stádo je navíc rozděleno do skupin. Zvlášť je skupina zvířat těsně po porodu, jinde jsou ustájena zvířata v polovině laktace nebo ke konci laktace. Ve skupinách mladých zvířat se mezi kozami pohybují také ovce.

Spokojená koza, hojnost mléka

Možnou metodou, jak měřit spokojenost zvířete, je i úroveň jeho produkce mléka, protože jen zdravé a spokojené zvíře produkuje velké množství kvalitního mléka. V kozím stádu se nachází několik rekordmanek. Dvě kozy dojí nad 10 litrů denně, asi dvacet koz nadojí 9 litrů a více. Na jednu kozu připadá průměrná produkce 4,1 l mléka denně.

„Češi jedí mléčných výrobků v zimě více než v létě. V chovech skotu to příliš neznamená, ale v chovu malých přežvýkavců ano. Kvůli těmto výkyvům v konzumaci také kolísá cena za kozí či ovčí mléko," sděluje Lukáš Hlubek. V Čechách byla tradice kozího a ovčího farmaření přerušena, po revoluci chovatelé začínali s chovem bez podhoubí, zázemí a know-how. Chyběly vědomosti, jak má vypadat dojírna nebo stáj. „Pořád se máme co učit od západoevropských farem, které umí zimního mléka vyprodukovat 60 % z množství toho letního. Jsem jediný v Čechách, kdo dokáže dojit zimní mléko. Celý můj chovatelský záměr byl postaven tak, aby farma produkovala mléko celoročně a tím abych uspokojil našeho zásadního cílového zákazníka, kterým je obchodní řetězec. Celoroční mléko produkujeme ve standardní kvalitě s minimálními výkyvy v jakosti," dodává farmář.

Koza a žralok – jediné dva živočišné druhy bez rakoviny

Kozy mají speciální imunitní systém odlišný od ostatních savců a vynikající schopnost rozpoznávat patogeny, které jsou volně dostupné v krevním řečišti a v okolí zvířete. V chovu se koza prakticky neléčí. Je zde atavismus ze starých časů: když vlci loví, vybírají si slabý kus. Chytrá koza se do poslední chvíle snaží vypadat, že jí nic není. Když už vykáže klinické příznaky onemocnění, tak je to den, když to vzdala. Tento atavismus vede k tomu, že obecná spotřeba léčiv v chovu koz oproti chovu krav je desetinásobně odlišná. Zatímco v chovu krav se spotřebují léčiv tuny, u koz absolutní minimum, protože je buď zvíře absolutně zdravé, nebo není vůbec.

Léčebné účinky kozího a ovčího mléka

V čínské medicíně je kozí mléko vysoce ceněné pro své léčebné, výživové a zklidňující účinky. Kozí kolostrum čili první mléko pro kůzle nazývají Číňané biologickým zlatem. Kozí mateřské mléko je kompatibilní s lidským mateřským mlékem a velmi se mu blíží. Funguje dobře na podporu imunity, je výborně vstřebatelné pro miminka nekojících matek, které potřebují u svých dětí podpořit imunitu, ale i jako stimulant imunity v období chřipek pro dospělé.

Obsah tuku u kozího mléka je zhruba 3,5 %. Kozí mléko snáší lépe organismus alergiků a pacientů s autoimunními chorobami. Tuk obsažený v kozím mléce je lépe stravitelný a je v něm asi o 10 % méně laktózy než v mléce kravském. Kozí mléko působí pozitivně na nervovou soustavu, jeho pravidelná konzumace vede ke snížení nervozity a stresu, posiluje imunitní systém, významně reguluje vlhkost pleti, působí blahodárně při onemocněních kůže, trávicího traktu, jater a slinivky. Funguje také jako prevence nádorových onemocnění.

Naproti tomu jogurty z ovčího mléka mají zejména vyšší obsah tuku a bílkovin. Obsah tuku v ovčím mléku je průměrně 6,5 %. Jsou ideálním řešením pro alergiky s intolerancí na kravské mléko. Ovčí mléko má rovněž vysoký obsah vápníku, zinku, jódu, hořčíku a fosforu – obsah vápníku je až o 70 % vyšší než v kravském mléce. Protože ovčí mléko obsahuje až čtyřnásobně vyšší obsah zinku než kravské mléko, je vhodné pro astmatiky, na ekzém a jiné kožní neduhy.

V SORTIMENTU PRODEJEN BILLA

je možné koupit kozí a ovčí jogurty pod značkou BILLA Premium již od listopadu 2017. Měsíčně jich regionální výrobce, Gurmánská minimlékárna BON LAIT, prodá v supermarketech BILLA až 10 000 ks. Produkty z kozího a ovčího mléka tuzemského výrobce je možné pořídit díky jedinečnému konceptu chovu i mimo hlavní sezónu, tedy 365 dní v roce. V současné době odebírá BILLA z této rodinné farmy měsíčně až 10 tisíc kozích a ovčích jogurtů, které jsou aktuálně v sortimentu 75 % sítě supermarketů BILLA po celé ČR.

PROSTÁ STRAVA NEBYLA ZDRAVÁ

VE VZPOMÍNKOVÉM CYKLU O POTRAVINÁCH JSME SE AŽ DOSUD VĚNOVALI ZEJMÉNA TĚM PRŮMYSLOVĚ VYRÁBĚNÝM. TENTOKRÁT SE ZAMĚŘÍME NA LIDOVOU DOMÁCÍ STRAVU NAŠICH PŘEDCHŮDCŮ PŘED TAKŘKA STO LETY, KRÁTCE PO VZNIKU ČESKOSLOVENSKA. ZAPÁTRALI JSME V ARCHIVECH A NAŠLI PŘEKVAPIVÁ DOBOVÁ HODNOCENÍ.

Říká se, že prostá strava venkovských lidí byla v minulosti zdravější, než je ta dnešní. Ale když jsme se podívali do etnografických studií z dvacátých a třicátých let minulého století, poopravili jsme si názor. Na stravě tehdejších chudých venkovanů nebylo nic inspirativního pro dnešní dobu. Byla jednotvárná, nevalné chuti a rozhodně měla daleko ke zdravému jídelníčku.

„Základem stravy v chudých horských krajích jsou bezmasá jídla, jejichž počet je velmi omezený bez rozmanitosti úpravy. Lidé se z nouze musí občas spokojit i s potravinami nakaženými nebo zkaženými. Připravují si jídlo například i z namrzlých tuřínů nebo namrzlých brambor," tak popisuje výživu lidí v nejchudších krajích, konkrétně na Oravě, Kysucku a východním Slovensku etnograf Dr. Karel Chotek (1881–1967) v publikaci Československá vlastivěda, svazek Národopis (Sfinx, 1937). Etnograf Chotek, k němuž se vrátíme v jiné části textu, věděl, o čem hovoří. Ve svých studiích popisoval to, co viděl při svých vlastivědných toulkách po Čechách, na Moravě i Slovensku, které zahájil ještě před první světovou válkou a pokračoval v nich i po vzniku Československé republiky.

Dřina nepřeje lahůdkám

Velmi jednoduchá úprava jídel v chudých krajích byla podle Chotka zaviněna nejen omezeným výběrem surovin, ale zčásti také tím, že ženy byly zavaleny jinými těžkými pracemi a jejich znalost vaření byla velmi malá. Jinak řečeno, kdo se dře, nemá kdy naučit se chutně vařit a nepovažuje to ani za důležité. Když dospělí odcházeli na celý den z domu za prací, vařily pro sebe i pro rodiče děti. Desetileté děvče nebo hoch, někde i mladší, dovedli připravit aspoň nejjednodušší jídlo. Tím byly polévky z rozvařené, nahrubo semleté mouky, s trochou česneku a cibule, s trochou omastku a soli. Pak to byly kaše z ovesné nebo kukuřičné mouky. Brambory se jedly uvařené a osolené nebo jako kaše nebo za syrova rozstrouhané a upečené v peci. Z pečiva byl na prvním místě domácí chléb. Dost se lišil od chleba dnešního už svou formou. Byl z řídkého ovesného těsta a měl tvar nízké placky, jako tomu bylo například na Jablunkovsku, kde se mu říkalo prostě „placek".

Tyto nízké ovesné placky, osolené a nalité na plech, se pekly v peci. Jiným druhem pečiva byly hrubé kulovité vdolky z doma mleté ovesné mouky, jen málo prosáté, pečené v peci. Na Oravě se jim říkalo „moskaly".

V chudých horských krajích se pole primitivně obdělávala i ve vysokých polohách, často i v nadmořské výšce 800 metrů a více. Druhů pěstovaných plodin bylo jen několik. Žito, oves, brambory a konopí nebo len. Z obilí se pěstovala hlavně jařina. Bylo tomu jednak proto, že by osení nepřečkalo pod dlouho trvajícím sněhem v dobré kondici, a jednak i proto, že staré strniště udrželo při jarním tání mělkou vrstvu ornice a ochránilo ji před spláchnutím. V samostatně zahrádce, ohra-

„NESPORNĚ JE JIHOSLOVENSKÁ KUCHYNĚ NEJBOHATŠÍ, ÚPRAVAMI NEJSLOŽITĚJŠÍ A CHUTĚMI NEJROZMANITĚJŠÍ V CELÉ NAŠÍ REPUBLICE. PŘITOM V SOULADU S TEPLEJŠÍM KLIMATEM JE TATO STRAVA ZDE POMĚRNĚ NEJLEHČÍ."

Dr. Karel Chotek, etnograf, 1937

zené proti zvěři plotem, se pěstovala zelenina, zejména zelí.

Slaninu i kojencům

Omastek byl zastoupen domácí nebo kupovanou slaninou. Její kousky se dávaly do polévky nebo do kaše, nebo se jídla polévala rozškvařenou slaninou. Nejvíce se však slanina přikusovala syrová ke chlebu či bramborám. Máslo bylo vzácné, protože bylo málo mléka. To sloužilo pouze k napití. Vajec se do jídla dávalo velmi málo – prodávala se. Maso jedli chudší lidé jen několikrát v roce – o slavnostech. Při slavnostních příležitostech byla snaha zvýšit kvalitu jídel nadměrným množstvím omastku, takže doslova plavala v rozpálené slanině. Hýřilo se také cukrem a kořením. Hrubá a těžká strava byla velmi brzy dávána malým dětem, ba dokonce i kojencům. Způsobovalo to žaludeční nemoci, jež tvořily největší procento dětské úmrtnosti.

„Na druhé straně byl tím dán tvrdý přirozený výběr, takže v těchto krajích u dospělých nenajdeme již žaludečních a střevních nemocí ani po jídlech zdánlivě naprosto nestravitelných," jak doslova uvedl etnograf Karel Chotek v knize Československá vlastivěda.

Rozmanitost polévek, skvělá tlačenka

Při svých toulkách Slovenskem urazil Chotek dlouhou cestu, která ho nakonec přivedla až k bohatému a neobyčejně chutnému jídelnímu lístku tehdejšího kraje Středoslovenského a Jihoslovenského. Čím je kraj úrodnější, tím více přibývá různých jídel, jak poznamenal. „Rozmanitost vidíme už na velkém množství polévek různých chutí, od kyselých až po sladké. Polévky jsou mléčné, masové, z různých plodin, z bramborů, hrachu, čočky, fazolí, bobů, lusků, mlýnských jemných výrobků od krupice do krup a rozmanitých závarů, drobení, šišek, nudlí apod.," uvedl Chotek. Stejně pestrý byl výběr jídel moučných, pečiva, perníku a jiných sladkostí. Přibylo různých salátů a papriky, nakládané cibule, zavařeniny, okurek a řada jídel vaječných. Maso již nebylo vzácností. Zabijačka u chudých byla jednou do roka, u bohatých až desetkrát ročně. Z vepřového masa připravovali obyvatelé úrodných oblastí různé chutné speciality. Chotek si pochvaloval zejména tlačenku.

Bohatá a přitom lehká kuchyně

Za nejpestřejší kuchyni v nově vzniklém Československu považoval Chotek oblast okolo Bratislavy a odtud směrem k jihu. Velmi bohatá byla zejména slavnostní jídla. A k tomu se pravidelně pila domácí výborná vína. „Nesporně je tato jihoslovenská kuchyně nejbohatší, úpravami nejsložitější a chutěmi nejrozmanitější v celé republice. Přitom v souladu s teplejším klimatem je tato strava zde poměrně nejlehčí," nešetřil poctami Chotek. Zmíněný etnograf přitom podotkl, že právě zmíněnou lehkou stravitelností se jihoslovenská kuchyně lišila od kuchyně

moravské a české. V úrodných oblastech Čech a Moravy byla strava sice také na vysoké úrovni co do jakosti surovin i chuti jídel, už však neměla onu jihoslovenskou rozmanitost a stravitelnost.

Dodejme, že územně správní uspořádání v době první republiky mělo jinou podobu než Československo po druhé světové válce. A tak se názvy krajů lišily od těch, na které si mnozí ještě pamatují z dob před rozdělením bývalé federace. Pestrost jídel v okolí Bratislavy a na jihu Slovenska přičítal Chotek i tomu, že se zde střetávaly vlivy kuchyně moravské rakouské a maďarské. Proti jednotné kuchyni lidí v chudých horských oblastech tu však byly značné kontrasty mezi tím, jak jedli bohatí a jak chudí.

Ještě větší byl rozdíl, jak se jedlo ve všední den a jak o slavnostech, kdy to byly již pravé hody. Značný byl též rozdíl mezi dnem všedním a nedělí. Za zmínku také stojí, že i na nejbohatších statcích se na jižním Slovensku vařila stejná jídla pro hospodáře i pro čeleď. V tom se jižní Slovensko lišilo od Moravy a Čech, kde se vařilo zvlášť pro hospodáře a zvlášť pro čeleď. Na Moravě a v Čechách také nebyly tak velké kontrasty mezi jídly všedními a slavnostními, jako tomu bylo na Slovensku.

Chutnějším jídlem ke střízlivosti

Ve své etnografické studii o výživě obyvatel bývalého Československa před takřka sto lety si Karel Chotek všímal také alkoholismu. V chudých krajích, kde se lidé nenajedli dosyta a jejich strava neměla valné chuti, se obyvatelé častěji ubíhali k pití levných alkoholických nápojů podřadné kvality. Chotek viděl nespornou souvislost mezi sociální chudobou nebo bídou, chudostí a jednotvárností stravy a nejhorší formou alkoholismu, což bylo pití tajně zpracovaného denaturovaného lihu. „Všude, kde se podařilo naučit ženy lépe vařit, kde zlepšení výdělku umožnilo aspoň občas koupit chutnějších věcí, například uzenin, pití těchto nejnebezpečnějších druhů lihovin ustává samo, hlavně u mladších, poněvadž nechutná."

Kéž by to bylo tak jednoduché, povzdechne si dnes ledaskterá partnerka muže, který nezná svou míru v pití. Ale na druhou stranu, jako prevence to fungovat může. Každý recept se počítá. Tím spíš, jde-li o chutné jídlo.

Alice Olbrichová

CTITEL JIHOSLOVENSKÉ KUCHYNĚ

Vysokoškolský profesor, etnograf **Dr. Karel Chotek** (1881–1967) vystudoval na Univerzitě Karlově v Praze historii, geografii a antropologii. Dále pokračoval ve studiu na univerzitách v Leidenu, Londýně a Paříži. Od roku 1906 začal působit v Národopisné společnosti československé. Po roce 1918 se podílel na vytýčení československé státní hranice. V roce 1921 byl jmenován řádným profesorem na Univerzitě Komenského v Bratislavě, kde vedl Národopisný ústav. V roce 1931 byl povolán na Univerzitu Karlovu do Prahy. Zasloužil se o organizaci národopisu v bývalém Československu. Na Slovensku se kromě jiného věnoval lidovému stavitelství v Karpatské oblasti a na jižním Slovensku. Ze svých cest napříč republikou pořídil bohatou fotografickou dokumentaci a je autorem řady národopisných studií. Vyšší úroveň tuzemské domácí kuchyně dával Chotek do souvislosti s vyspělejším zemědělstvím, které podle něj záviselo na lepších přírodních podmínkách, jakosti půdy, odbytu produkce a hlavně na vzdělání.

HISTORICKÉ POČÁTKY ZEMĚDĚLSKÝCH OBORŮ

CÍLEM PŘÍSPĚVKU JE PŘEDSTAVIT HLAVNÍ OBORY ZEMĚDĚLSKÉ VÝROBY V NAŠICH ZEMÍCH OD POČÁTKU HISTORICKÉHO OBDOBÍ, KDY JE PŘEDEVŠÍM PÍSEMNÝMI PRAMENY DOLOŽEN JEJICH VZNIK A POSTUPNÝ VÝVOJ. JEJICH NÁSLEDNÝ ROZVOJ BYL BEZPROSTŘEDNĚ SPOJEN S ROSTLINNOU VÝROBOU A TEHDEJŠÍ SOUSTAVOU HOSPODAŘENÍ, TJ. NEJSTARŠÍ ZEMĚDĚLSKOU SOUSTAVOU PŘÍLOHOVOU A POZDĚJI OD POČÁTKŮ FEUDALISMU S ÚHOROVOU SOUSTAVOU. K TĚMTO ZÁKLADNÍM OBORŮM PŘEDEVŠÍM PATŘILO MLYNÁŘSTVÍ, CHMELAŘSTVÍ A VINAŘSTVÍ.

Mlynářství

Bylo to především mlynářství, které navazovalo na rostlinnou výrobu a zajišťovalo produkci mouky pro výrobu chlebovin. Nejstarším primitivním mlýnkem na obilí bylo prosté drtidlo. Kromě obilí se jím drtila sůl, koření a různé pochutiny, roztloukalo či roztíralo sušené ovoce a ořechy. Později toto nářadí sloužilo také jako zátěž v sýrařství nebo při nakládání zelí a jiné zeleniny. Tyto jednoduché do rukou vhodné kameny se uplatnily například při broušení nožů, při zhotovování řemínků z kůže a při zatloukání kolíků. V raném středověku se obilí drtilo nahrubo a kromě pečení chleba se z něho vařily kaše nebo pekly jednoduché nekvašené placky. Koncem 1. tisíciletí převládly na slovanském území, ale i jinde ruční rotační mlýnky – na pohled jednoduché, ale důmyslnější, nazývané žernovy. Mlýnek se skládal ze dvou kruhových kamenů, přičemž spodní kámen stál pevně na podložce a do středového otvoru horního kamene se zasazovala obdélníková dřevěná, později železná příčka se zaoblenými okraji. K točení stačila jedna ruka. Mleté obilí se pomalu sypalo druhou rukou do dvou půlkruhů. Čím se obilí nasypávalo pomaleji a čím pomaleji se otáčelo, tím byla mouka jemnější a k pečení vhodnější. Motiv dobového mletí nám názorně přibližuje žernov, vyobrazený v cyklu nástěnných maleb na schodišti ke kapli sv. Kříže na Karlštejně z doby kolem roku 1360, který se pohyboval pomocí kliky, upevněné ve středovém otvoru, a spodní část tvořil jakýsi kadlub s otvorem a malým žlabem na vysypání semletého obilí. Zrno se také upravovalo ve stoupách (kroupy, jáhly) různé velikosti a z různého materiálu, avšak větší naděje na zachování produktu byla ovšem u stup kamenných.

Hojný výskyt ručních žernovů především ve venkovském prostředí v době, kdy již byly rozšířeny dokonalejší mlýny, lze vysvětlit dvěma způsoby: tím, že vodní mlýny patřily vrchnosti a poplatky za mletí byly příliš drahé, nebo tím, že doprava obilí do mlýna a mouky z mlýna mohla být někdy obtížnější než jednodušší semletí pro vlastní potřebu doma.
V období 12.–14. století docházelo v našem prostředí k budování vodních a větrných mlýnů. Písemné doklady do konce 13. století uvádějí vodní mlýny poměrně často, na řekách i na potocích, i na drobnějších statcích. Tak v letech 1125–1140 je doložen vodní mlýn na Únětickém potoku, v listině pražského biskupa Jindřicha vydané kolem roku 1186 se hovoří o mlýništi na říčce Botiči a poprvé je tak zmíněn tento potok, v této souvislosti očividně jako o zásobárně energie pro mlýn v provozu. V jiných listinách se uvádějí mlýny na Vltavě. Mlýny měly kláštery v Břevnově, Kladrubech, Louce, kapitula ve Staré Boleslavi, prakticky všechny mlýny patřily světským a církevním velkostatkům. V následujících staletích došlo k značnému rozvoji mlýnů ve městech i na vesnicích. V roce 1590 bylo například na rožmberských statcích 123 mlýnů poddanských s celkem 216 koly. Na jeden mlýn tak připadalo necelých 21 poddanských usedlostí, tj. asi dvě vesnice. První spolehlivá zmínka o existenci větrných mlýnů v Čechách se váže k roku 1277 v Praze u Strahova. Na Moravě máme doloženy větrné mlýny již z 2. čtvrtiny 14. století a existovaly i v dalších stoletích. Větrné mlýny vznikaly zejména tam, kde byl dostatek stálých pravidelných větrů a nedostatek tekoucí vody a kde potoky rychle vysychaly. Není pochyb, že mlýny byly hospodářsky a společensky vysoce ceněny a představovaly značnou část z ceny (velko) statků.

Chmelařství

Chmel rostl ve střední Evropě divoce, v archeologických nálezech je už od mladší doby kamenné. K čemu se však chmel v pravěku používal, nevíme. Původní pivo bylo totiž nechmelené, ale přidávaly se jiné aromatické rostliny. První zmínku o pěstování chmele najdeme v listu Pipina Krátkého z roku z roku 768 n. l., avšak ještě za jeho syna Karla Velikého se vařilo pivo nechmelené. Přestože archeologické doklady o chmelařství u nás chybějí, je pro nestarší historické období do konce 13. století dostatek písemných dokladů. Dosti dlouho muselo jít výlučně o sběr šištic chmele divoce rostoucích jako liána v teplejších lesních polohách a dostatkem vláhy při řekách a potocích. S takovýmto způsobem získávání chmelových šištic počítají například i zakládací listiny udělující užívací právo pro konkrétní subjekty (kláštery, města). Podle zakládací listiny ze 12. století měla vyšehradská kapitula dostávat chmelový desátek ze všech knížecích domén. K jistému zamýšlení nás nutí některé doklady ze 13. století. Tak

zakládací listina kladrubská (falzum 13. století hlásící se do roku 1115), připomíná ostrov chmelný ve vsi Chotěšově, který daroval kladrubským benediktinům kníže Oldřich. Zdá se tedy, že nejpozději od počátku 13. století dochází u nás k postupné změně od pozvolného přechodu od pouhého sběru šištic divoce rostoucích chmelových lián k racionálnějšímu obhospodařování rév vybraných ke kultivaci většinou asi přímo na místě. Pěstování chmele bylo na postupu během velké kolonizace, a to jak na velkostatku, tak u sedláků. Kromě velkostatků bylo značné množství chmelnic v okolí měst. Někdy si chmelaři chmelnice pronajímali za peněžní úrok spojený zároveň s povinností pracovat na jiné panské resp. klášterní chmelnici, jinde byl pravidelný roční úrok bez prací. Práce na chmelnici bývala spojována s prací na zahradě, když zahradník měl povinnost pracovat na zelné zahradě i na chmelnici. Vedle Podřipska se kultury chmele soustřeďují i na Mnichovohradištsko a Mimoňsko, do dolního Povltaví, Pražské kotliny a patrně i na Plzeňsko. Rozmach českého pivovarnictví nesl s sebou nezbytnost dodávek chmele z nejbližšího okolí pivovarů. Chmel se prodával i do zahraničí, ale ne vždy z nejlepších oblastí. Ale již tehdy v polovině 16. století vystupovaly zásluhou kvality produkce chmele do popředí chmelnice z oblasti Žatce a Rakovníka, pozdějších klasických chmelařských regionů.

Vinařství

Starobylost pěstování vinné révy vyplývá již z Bible. V první knize Genesis se vypráví, jak praotec Noe po potopě přistál na hoře Ararat a brzy začal zakládat vinice. Není bez zajímavosti, že Ararat se nachází na pomezí Turecka a Arménie, oblasti blízké dnešní Gruzii, a že výraz víno pochází z gruzínského slova gvino. Vinařství vzkvétalo ve starověkém Egyptě, když faraonové pěstovali šest až osm odrůd vinné révy a tento nápoj je doprovázel i po smrti. V Řecku prosluly výrobou znamenitého vína ostrovy Lesbos, Thasos, Kos a jiné a vína si užívali Římané. Naši předkové pěstovali vinnou révu na jižní Moravě již od 7.–9. století n. l. O pěstování vinné révy a výrobě vína se vypráví téměř ve všech svatováclavských legendách. Podobně zakládací listina kolegiátního kostela litoměřického z roku 1057 předpokládá, že alespoň v okolí Litoměřic musely být již tehdy vinice rozšířeny, když jen k službám kapituly samé bylo ustanoveno sedm specialistů vinařů, podobně tomu bylo v zakládací listině kostela staroboleslavského, kde jsou zmíněny i vinařské nástroje.

K první vlně masívnějšího zakládání vinic došlo v Čechách v době předkolonizační. Už tato vlna měla jistou tendenci rajonizační, protože se soustředila na Pražskou kotlinu a České středohoří. V roce 1358 vydal Karel IV. nařízení o zakládání vinic a sadů, které právně konstituovalo dvě kategorie viničních hor. Tento panovník se snažil české vinné kultury zušlechtit importem sazenic rév francouzských, burgundských. Na Moravě bylo tradiční vinařskou oblastí povodí Dolní Dyje a řeky Moravy, exportní oblastí bylo Znojemsko. Moravské vinařství prožívalo zlatý věk mezi 14.–16. století. Pěstování vinné révy si postupně vyžádalo vznik speciálních nástrojů především vinařských nožů a při práci na vinicích se uplatnily různé motyky a rýče a k vinařství patřily samozřejmě vinařské lisy.

Ovocnářství

Konzum pěstovaných i planých ovocných plodů dokládají relativně dosti početné archeologické nálezy jejich zbytků z 8.–10. století. O nejstarším výskytu jednotlivých ovocných druhů se v písemných pramenech uvádějí jabloň, hrušeň, třešeň, višeň, trnka, slíva, meruňka, broskvoň, ořešák vlašský, kdoule, morušovník černý, angrešt a rybíz, jedlé jeřabiny (plody jeřábu domácího čili oskeruše), fíkovník, mandlovník, poměrně hojně je doložen bez černý. Je nutno ještě zmínit olivovník. Podle Mattioliho však v 16. století rostl v Čechách podobný strom, který nazývali olivou, ač to pravá oliva nebyla. Nejpozději od 9. století se pěstování ovoce v našich zemích nepřetržitě rozvíjelo a zušlechťovalo. V 16. století se dovážely i citróny a pomeranče, a to například na dvůr pánů z Hradce. Písemné prameny z 11.–12. století z českých zemí informují o existenci ovocných zahrad. K roku 1143 máme první zmínku o specialistovi pečujícím o zahradu či zahrady a také o štěpaři kláštera kladrubského. Byly to církevní instituce a hlavně kláštery, udržující styky s jižními krajinami a přijímající odtamtud při církevních vizitacích ekonomické podněty, které byly pravděpodobně propagátory šíření ovocnictví a štěpaření v našich zemích.

K čemu všemu se ovoce kromě konzumace čerstvých plodů užívalo? Sušilo se hlavně celé nebo krájené, sušilo se na vzduchu, slunci, v peci a nebo ve zvláštních zařízeních. Sušené ovoce se někdy drtilo na prášek, který mohl kromě medu sloužit jako sladidlo. Tak například prášek ze sušených hrušek se v lidové kultuře nazýval pracharanda. Již ve středověké kuchyni se však sušilo i složitější připravované ovoce. Tak například uvařené višně se položily do vrstvy medu a potom se sušily. Kromě sušení je nejjednodušší přípravou ovoce a zároveň jeho konzervací sváření na různá povidla. Také ovocné husté kaše sloužily samy o sobě jako sladidlo. Ovoce se však muselo vařit hodně dlouho, a to i několikrát. Ovšem jsou známy případy, že ovoce konzervovalo zavářením na rosoly, povidla či marmelády nebo šťávy s velkým množstvím celých plodů, ovšem bez cukru.

Závěrem třeba poukázat na velké pěstitelské úspěchy našich předků, vyšlechtění nových odrůd (hrušeň a jabloň), jak dokládají písemné prameny již v 1. polovině 14. století. České autentické názvy měly 28 odrůd jablek, sliv a zejména hrušek, zařazených do latinsko-českého encyklopedického slovníku Glossarius maior, který sestavil mistr Klaret z Chlumce nad Cidlinou. Čeští ovocnáři tak ovlivnili vývoj oboru ve Střední Evropě.

ak

Pramen: V. Šmelhaus, Kapitoly z dějin zemědělství a lesnictví, ÚVTIZ – Zemědělské muzeum, Praha 1980

AGROBase ZPRAVODAJ

Zpravodaj AGROBase vydává: Agrární komora ČR, Blanická 3, 772 00 Olomouc. **Úřad AK ČR Praha:** Počernická 272/96, 108 00 Praha 10 – Malešice. **IČ:** 47674868, DIČ CZ47674768. **tel.:** 296 411 180, **e-mail:** sekretariat@akcr.cz. **Zástupci AK ČR: Ing. Zdeněk Jandejsek, CSc.,** prezident; **Ing. Josef Kubiš,** viceprezident a předseda Sněmovny všeobecné, **Ing. Bohumil Belada,** viceprezident a předseda Sněmovny společenstev, **Ing. Jan Doležal,** tajemník AK ČR. **Grafický design: Tomáš Neubauer**. **Uzávěrka čísla:** 15. dubna 2019. **Tisk: Printo, spol. s r.o. Povoleno MK ČR E 6204.** NEPRODEJNÉ. **Příští číslo vyjde: 20. května 2019.**

NÁRODNÍ VÝSTAVA MYSLIVOSTI, NÁRODNÍ VÝSTAVA HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT, MEZINÁRODNÍ VELETRH ANIMAL TECH

12.–15. KVĚTNA 2019, BRNO

XXVII. SNĚM AGRÁRNÍ KOMORY ČR SE KONÁ 12. KVĚTNA 2019 V PAVILONU G2